

दानशूर कै. भिकुलालजी नबीरा

प्राज्ञिका

सन २०१५-१६

स्थापना १९६१

शिक्षण प्रसारक मंडळ काटोल द्वारा संचालित

नबीरा महाविद्यालय, काटोल

President's Message

It gives me immense pleasure to congratulate both students and the members on the Editorial Board for successfully bringing out the college Annual Magazine, Prajakta 2015-16.

I wish that the teachers of our college become the lighthouses for our adolescent student to choose the right path and they achieve glories for themselves and the society. I wish that our teachers make the young students comprehend the meaning of education what Swami Vivekanand once said,

"We want that education by which character is formed, strength of mind is increased, the intellect is expended and by which one can stand on one's own feet."

Besides the students must learn to be good human beings. This would be more than learn to be good human beings. This would be more than any temporal success one can think of. They must know that God has granted us all just one life and perhaps we will never tread this path again. Hence, we must think to do a noble action to make our existence meaningful and worthy.

प्राचार्यांचा संदेश

प्रिय विद्यार्थी मित्रांनो

शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ चा 'प्राजक्त' हा वार्षिकांक तुमच्या हातात देतांना अतिशय आनंद होत आहे. वर्षभर सगळ्या विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील (प्रत्येक) शैक्षणिक, क्रीडा, सांस्कृतिक आणि सामाजिक कार्यक्रमांमध्ये सहभाग घेतलेला आहे. स्वच्छता, आरोग्य, पर्यावरण इ. कार्यक्रमात देखील तुम्ही योगदान दिले आहे. राष्ट्रीय सेवा योजना, एन.सी.सी., लोकसंख्या शिक्षण, महिला अध्ययन या योजनां अंतर्गत तुम्ही सक्रीय भाग घेतला आहे. त्याचे प्रतिबिंब 'प्राजक्त' या वार्षिकांकात पडलेले आहे. सगळ्या कार्यक्रमांमध्ये तुम्हाला प्राध्यापकांचे मार्गदर्शनही लाभले आहे ही गोष्ट स्तुत्य आहे.

२१ व्या शतकाच्या उंबरठ्यावर तुम्हाला अनेक कठीण समस्यांचा सामना देखील करायचा आहे. या शतकातील आव्हाने तुम्हाला साद घालत आहेत. संगणक, भ्रमणध्वनी, इंटरनेट इ. क्षेत्र ही तुम्हाला खुणावत आहे. तरीही महाविद्यालय, समाज आणि देशाला तुमच्याकडून खूप अपेक्षा आहेत. त्या पूर्णत्वास नेण्याचा तुम्ही प्रयत्न कराल अशी आशा आहे.

सगळ्यांना माझ्याकडून शुभेच्छा.

डॉ. आर.आर. धोटे

कार्यकारी प्राचार्य

Editorial

Dear Students,

Success, no doubt, means a lot in everyone's life. And it is pursued in right earnestness. Success in examinations, in playing competitions and on the battlefields is hailed with cheers and celebrated with fun and frolics. And this is very rightly done. However, it is never fully relished by those who succeed, but by those who fail to score a win. I am tempted to quote a few lines of Emily Dickinson,

"Success is counted sweetest
By those who never succeed
To comprehend a nectar
Requires sorest need."

Our life offers us all a lot of examinations. What is to learn is to make a little space for failure as well. It is never all sun, it is never all gloom. I am reminded of a line from Shelley,

"If Winter comes, can Spring be far behind!"

God has granted us all a precious life and has offered His bounties of nature to enjoy and be worthy of them. We must have due respect for our life and must know how we can make it sublime. I think, we can hope to do it by being good to others, doing something noble and ensuring good values.

Now-a-days many of our youngsters impulsively and cheaply throw their lives away. They think that they cannot bear a failure. It is most ignoble in their eyes and they think that people in the society will laugh at them. They will be treated as unsuccessful idiots. Hence, they choose a shortcut route. They jump into a pond or fix a noose round their necks and hang themselves. They only need to know that Dr. APJ Abdul Kalam, Smt. Indira Gandhi including a host of world famous leaders, scientists, business barons, sports persons also failed either once or many times. Failure could not dissuade them. They learnt from their weaknesses and went ahead to achieve their goals. The daily Dainik Bhaskar is publishing moving accounts of those failures who despite many difficulties eventually became IAS officers, doctors, engineers, scientists, professors etc. Failure must teach us lessons to do better next time. Youngsters need to make a positive construct of mind. They need to get imbued with high spirits and a right attitude. The path of glory is awaiting them.

We wish to acknowledge an invaluable cooperation from Dr. Ghatole, Dr. Salame, Ku. Ghagargunde, Dr. Jagdale, Dr. Ruikar, Dr. Gongale, Dr. Raut and Ms. Patil. We gratefully acknowledge our thanks to our beloved Principal Dr. Dhote and Dr. Raju Deshmukh, Honourable President, Shikshan Prasarak Mandal, Katol along with all honourable members on the Governing Body.

We wish to thank Shri Raju Khorgade for successfully bringing out the magazine in such a

Members of S.P.M. & L.M.C.

Dr. Raju Deshmukh
President, S.P.M. & L.M.C.

Shri Niranjani Raut
Vice President S.P.M.

Shri Bansilaji Nabira
Secretary S.P.M.
& Member L.M.C.

Shri Yogesh V. Pande
Joint Secretary S.P.M.
& Member L.M.C.

Dr. Govind V. Bhutada
Member S.P.M.

Sau. Kundatai Vijaykar
Member S.P.M.

Shri Satyendra T. Khona
Member S.P.M.

Shri Ramchandraji Mishra
Member S.P.M.

Shri Ramanlalji Nabira
Member S.P.M.

Shri Prakash K. Chandak
Member S.P.M. & L.M.C.

Shri Purushottamji Mankar
Member S.P.M.

Shri Jawaharlalji Chandak
Member S.P.M.

Shri Sureshbabu Harjal
Member S.P.M.

Shri Mehmood Ahmadalji Khoja
Member S.P.M.

Shri Raju Bisani
Member S.P.M.

Adv. Deepak Kene
Member S.P.M.

Shri Madan S. Nabira
Member L.M.C.

Shri Pramod Nabira
Member L.M.C.

Dr. S.A. Sonegaonkar
(Teachers' Representative)

Dr. Prakash Yawalkar
(Teachers' Representative)

Shri P.K. Tiwari
(Teachers' Representative)_

Shri Devidas N. Walke

Dr. R.R. Dhote
Offg. Principal &
Secretary L.M.C.

NAGPUR UNIVERSITY COLOUR HOLDERS - 2015-16

**R.T.M. Nagpur University
Kho-Kho (Woman)
Six times Winners Team
2015-16**

**R.T.M. Nagpur University
Yogasan (Woman)
Six times Winners Team
2015-16**

दि. २१ जाने. २०१६ ला आचार्य बालकृष्ण महाराज यांना महाविद्यालयाच्या योग भवनाची माहिती देतांना डॉ. तेजसिंह जगदळे, आमदार डॉ. आशिष देशमुख व इतर

नागपूर क्रीडा पत्रकार संघटना यांच्यातर्फे दि. २७ ऑगस्ट २०१५ ला बेस्ट स्पोर्ट्स प्रमोशन चा अवार्ड श्री जवागल श्रीनाथ (आंतरराष्ट्रीय क्रिकेट खेळाडू) यांचेहस्ते स्विकारतांना प्रा. डॉ. तेजसिंह जगदळे, माजी प्राचार्य डॉ. मिलींद पाटील व सहकारी

तीन दिवसीय अभिनय संस्कार कार्यशाळा

तीन दिवसीय अभिनय संस्कार कार्यशाळा

'मिर्झा एक्सप्रेस' हास्य कवितांच्या कार्यक्रमात उपस्थित विद्यार्थी

सांस्कृतिक मंडळाच्या वतीने आयोजित मेहंदी स्पर्धेचे परिक्षण करतांना परीक्षक आणि सहभागी स्पर्धक

सांस्कृतिक मंडळाच्या वतीने आयोजित रांगोळी स्पर्धेचे परिक्षण करतांना परीक्षक आणि सहभागी स्पर्धक

B.B.A. Deptt.
Activity at Paradsingha

Team Buildup Activity - B.B.A. Deptt.

महाविद्यालय दिवस समारोहातील क्षणचित्रे

**R.T.M. Nagpur University Ball Badminton (Woman)
Second Time Winner Team 2015-16**

**R.T.M. Nagpur University Cross Country (Woman)
Runner Team 2015-16**

**R.T.M. Nagpur University Cross Contry (Men)
Third Place Team 2015-16**

**R.T.M. Nagpur University Yogasa (Men)
Six Time Runner Team 2015-16**

**N.C.C. Cadets participated in International Yoga Day
21st June 2015**

**On International Yoga Day 21st June 2015
College student performed Asanas and Pranayam at
Nagpur University Conavation Hall**

Blood donation camp organized by N.C.C. Deptt.

Republic Day Pared observation by Dr. Raju Deshmukh

मराठी विभागाद्वारे आयोजित पाणी पुरवठा व स्वच्छता अभियान कार्यक्रमात प्रथम, द्वितीय व तृतीय क्रमांक मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा सत्कार करतांना डॉ. राजु देशमुख

मराठी भाषा दिनानिमित्त भाषण देतांना प्रा. घारपुरे आणि उपस्थित विद्यार्थी

करिअर कंसलीग मध्ये सहभागी विद्यार्थी

एम.बी.ए. द्वारा आयोजित एम.बी.ए. तडका कार्यक्रमात उपस्थित विद्यार्थी

बी.बी.ए. द्वारा आयोजित सिमला सहलीचा आनंद घेतांना विद्यार्थी

बी.बी.ए. दिवस निमित्त सहभागी विद्यार्थी

संविधान दिवस समारोहात शपथ देतांना डॉ. गोंगले सर आणि स्वयंसेवक

साफसफाई करतांना राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवक

वृक्षारोपण करतांना महाविद्यालयीन विद्यार्थी

लोकसंख्या शिक्षण मंडळातील स्वच्छ भारत अभियानात सहभागी विद्यार्थी

गांधी जयंती निमित्त मार्गदर्शन करतांना प्राचार्य पाटील सर

बी.बी.ए. द्वारा आयोजित शिक्षक दिन

अनुक्रमणिका

मराठी विभाग

लेख	लेखक	वर्ग	पान क्र.
१. उत्तम प्रशासक - ज्योतीबा फुले.....	कु. रेणुका बाभुळकर	एम.ए. १	१
२. युवकांचा आदर्श : स्वामी विवेकानंद	कु. रोशनी खरपुरीया	एम. कॉम. १	२
३. धर्म म्हणजे काय	श्री विक्की गजभिये	बी.ए. २	३
४. आजच्या काळातील स्त्रियांची स्थिती	कु. पल्लवी राऊत	बी.कॉम.२(मराठी)	५
५. माजी राष्ट्रपती डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम.....	कु. मोनाली गायकवाड	बी.एससी. ३	६
६. अस्सल मैत्री	कु. अंजली पडोलीया	एम.कॉम. १	७
७. आयुष्य हे... ..	कु. रागिनी आसोले	बी.कॉम.३(इंग्रजी)	८
८. मोठं होत जाणे म्हणजे काय ?	कु. सुकेशनी पोहकार	बी.एससी. २	९
९. ओल्या चिंब आठवणी	कु. श्रद्धा अडागळे	बी.बी.ए. २	१०
१०. मनाची प्रचंड शक्ती	कु. रश्मी मोहोड	बी.ए.२ (अ)	११
११. आई प्रथम गुरु	श्री नितीन वरुडकर	बी.कॉम. १	११
१२. वृक्षांचे मानवी जीवनातील स्थान	कु. स्वाती चांदूरकर	एम.कॉम. २	१३
१३. न ऋण जन्मदेचे फिटे	कु. लिना शेंदरे	एम.कॉम. २	१४
१४. दहशतवाद	कु. रुचिका सलामे	बी.कॉम.१ (मराठी)	१५
कविता	कवी	वर्ग	पान क्र.
१. माझा देवाशी संवाद	कु. सोनल सकर्डे	बी.ए. २	१६
२. आई	कु. किरण कावळे	बी.एससी. २	१६
३. तुझी आठवण	कु. मेघा परतेती	बी.ए. २	१७
४. आई-बाबा	कु. मेघा परतेती	बी.ए. २	१७
५. मैत्री	कु. त्रिशाला मानकर	बी.ए. २	१८
६. मन रे रहा प्रसन्न	श्री ताराचंद परोडीया	बी.कॉम. १ (इंग्रजी)	१८
७. बाबा	श्री अक्षय लोणारे	बी.बी.ए. १	१९
८. युवक अंसांवां अंसां	कु. रोशनी खरपुरीया	एम.कॉम. १	१९
९. जन्म माझा	कु. शैलका देशमुख	बी.ए. ३	२०
१०. सांजवात	कु. बबीता नासरे	बी.ए. २	२०
११. कष्ट	कु. अंकिता काळमेंघ	बी.ए. ३	२१
१२. आठवण	कु. धनवती शेंडे	बी.एससी. २	२१
१३. धैर्य	श्री राकेश ठाकरे	बी.कॉम. ३	२२
१४. माझ्या देशातील राजकारण्यांनो	कु. प्रणाली धोटे	बी.कॉम. १	२२
१५. शिकारी	श्री अंकीत केने	बी.कॉम. ३	२३
१६. ती फक्त आई	कु. अरुणा भिंगारे	बी.कॉम. २	२३
१७. मैत्री	कु. नयना बैस	बी.ए. २	२४

१८.	फाशी	कु. दिपीका वानखेडे	बी.ए. २	२४
१९.	ओठातले स्मित माझ्या.....	श्री प्रविण गजभिये	बी.कॉम. ३	२५
२०.	आपल्या मैत्रीचा वृक्ष	कु. निलु गोरे	एम.कॉम. २	२५
२१.	इंग्रजीचा उदोउदो	कु. रुपाली लाड	बी.ए. ३	२६
२२.	आई वडिलांना विसरु नका	कु. कामिना वाढीवा	बी.ए. २	२६

हिंदी विभाग

१.	स्त्री	कु. शिल्पा बागडे	बी.कॉम. १	२७
२.	महात्मा गांधी-शांती के नायक	कु. लिना शेंदरे	एम.कॉम. २	२८
	कविता	कवी	वर्ग	पान क्र.
१.	जिंदगी और मौत	कु. दिपाली चौधरी	बी.कॉम. २	२९
२.	खुशीका खुदा	कु. अश्विनी चांदे	बी.कॉम. १	२९
३.	सच्चा प्यार	कु. शिल्पा बागडे	बी.कॉम. १	३०

इंग्रजी विभाग

1.	A.P.J. Abdul Kalam	Shri Kiran Yemde	B.B.A. I	31
2.	Student and Discipline	Ku. Falguni Kathole	B.Com. I	32
3.	Param Vir Chakra	Ku. Bhavana Barde	B.A. II (A)	32
4.	The Adolescent Student And The Jr. College Teacher	Ku. Leena Shendre	M.Com. II	33
5.	Save Trees Save Life	Shri Atul Chinchoriya	B.Com. III (Eng.)	35
6.	Cinema - Its uses ad Abuses	Ku. Falguni Kathole	B.Com. I	35
7.	Failure : Steps fo Sucess.... ..	Ku. Dina Dhurve	B.A. II	36
8.	Confidence	Ku. Sakshi Raut	B.B.A. II	36
9.	What I ask for & What did I get !	Ku. Payal Thakre	B.Com. II	37
10.	A Dedication to Woman in our Life	Shri Kiran Yemde	B.B.A. I	37

वार्षिक अहवाल

१.	क्रिडा विभाग	प्रा. डॉ. टी.एल. जगदळे	३८
२.	सांस्कृतिक मंडळ	प्रा. व्ही.आर. रुईकर	४४
३.	लोकसंख्या शिक्षण मंडळ	प्रा. व्ही.आर. रुईकर	४७
४.	राष्ट्रीय छात्र सेना (एन.सी.सी.)	लेफ्टनंट डॉ. तेजसिंह एल. जगदळे	४८
५.	राष्ट्रीय सेवा योजना	प्रा. डॉ. आर.जी गोंगले	५०
६.	महिला अध्ययन व सेवा केंद्र	प्रा. कु. डी.डी. घागरगुंडे	५२
७.	मराठी विभाग	प्रा. डॉ. आर.बी. घाटोळे	५३
८.	गृहअर्थशास्त्र	प्रा. दमयंती घागरगुंडे	५४
९.	महाविद्यालय दिवस समारोह	प्रा. डॉ. पुनित राऊत, प्रा मुकेश जाधव	५५
१०.	बी.बी.ए. विभाग	प्रा. जे.एम. पाटील	५६

उत्तम प्रशासक - ज्योतीबा फुले

आपण नेहमी कार्याबद्दल चर्चा करत असतो. पण तसे आपण वागण्याचा प्रयत्न करत नाही. भाषणे देणे, सल्ला देणे, उपदेश करणे सोपे आहे, पण आपण तसे वागत नाही. आपल्या हातात एखादी सत्ता आली मंत्रीपद आलं किंवा सरपंच झालो किंवा आय.ए.एस. अधिकारी झालो तर ते आपल्या सत्तेचा व पदाचा उपयोग सर्वप्रथम आपल्यासाठी व आपल्या इष्टमित्रांसाठी किंवा पैसे कमविण्यासाठी होतो ही दुर्भाग्याची गोष्ट आहे.

आपण ज्या गावात राहतो, शहरात राहतो किंवा ज्या राज्यात राहतो सर्वप्रथम त्याचाच अभिमान बाळगला पाहिजे. असे देशाचा अभिमान बाळगणारे व त्यासाठी संपूर्ण जीवन खर्ची करण्यासाठी या भारत भूमीत अनेक महापुरुष जन्माला आले आणि आपले संपूर्ण आयुष्य राष्ट्रासाठी अर्पण केले अशा महापुरुषांची साधी जयंती, पुण्यतिथी साजरी करण्याचा कुणालाच वेळ नाही. परंतु घराघरात सत्यनारायण, वटसावित्री, पोळा, दिवाळी, होळी वास्तुशांती, अनेक संतांचे महाप्रसादावर ताव मारणारे आज लाखोंच्या संख्येत दिसत आहे. या सर्व गोष्टीमुळे सर्व जाती धर्मातील गरीब लोकांची हानी होत आहे आणि त्या त्या धर्मातील पुढारी आज मजा मारत आहे.

आजही लोक शिक्षणाचा प्रसार भरपूर झाला असला तरी आणि शिकून मोठ्या पदावर गेले असले तरी त्यांचे हृदय कोरडे झाले. त्यांचे मेंदू गोठवले आहे आणि ते एखाद्या यंत्राप्रमाणे धावत आहे. ही एक मोठी खेदाची, चिंतेची बाब आहे.

महात्मा फुले, एक उत्तम प्रशासक, उत्तम समाजसेवक, उत्तम लेखक, उत्तम बिल्डर, उत्तम शेतकरी, उत्तम बगायतदार होते आणि त्यांच्या या विविध गुणामुळे या भारत राष्ट्राला विकसीत करण्यासाठी सतत त्यांनी प्रयत्न केले. १८६६ ते १८८३ या काळात ते पुणे महानगरपालिकेचे आयुक्त म्हणून त्यांनी ६ वर्षे काम केले. या काळात पुण्यातील रस्ते, मोठे आणि छोटे पूल, पुण्यातील मोठमोठे इमारतीचे बांधकाम अतिशय दर्जेदार पद्धतीने काम केले. आणि आताही त्या इमारती सुरक्षित आहेत. ते पदावर आयुक्त असतांना त्यांच्या पत्नी सावित्रीबाई

फुले म्हणाल्या, "आपल्या न्हाणी घराचे काम करायचे आहे तर कोणी मिस्त्री पाठवा." महात्मा फुले आपल्या पत्नीला म्हणाले, "मी सत्तेचा माझ्या घरासाठी उपयोग करणार नाही. तुम्ही नियमानुसार अर्ज लिहा आणि सामान्य खिडकीत रांगेत उभे राहून तो अर्ज सादर करा. मला योग्य वाटले तर नियमात बसत असेल तर मी त्या कामाला मंजूरी देईल."

वरील प्रसंगावरून महात्मा फुले किती उत्तम प्रशासक होते ते या प्रसंगावरून आपणास लक्षात येईल. असे लाखो प्रसंग त्यांच्या सोबत घडत असतील पण आपण समाज बांधवांनी कधीही त्याचा शोध घेतला नाही. किंवा तसा प्रयत्नही केला नाही, ही दुर्भाग्याची गोष्ट आहे.

ते पुण्याचे आयुक्त असतांना इंग्रज सरकारची राजधानी बंगाल (कलकत्ता) येथे होती आणि इंग्लंडहून ब्रिटीश अधिकारी व्हाईसरॉय पुण्याला भेट देण्यासाठी येणार होते. राजधानीतून एक पत्र प्राप्त झाले. व्हाईसरॉयच्या स्वागतासाठी जो खर्च लागेल तो प्रचंड खर्च करा. आम्ही मंजूरी देऊ. यात महात्मा फुले यांनी परत पत्राचे उत्तर दिले. त्या इंग्रज अधिकाऱ्याच्या स्वागतासाठी एवढा खर्च करण्यासाठी त्याच्या नावाने एक शाळा सुरु करू. हे महात्मा फुल्यांचे म्हणणे इंग्रज सरकारला आवडले. आपण पैशाची आजही प्रचंड उधळपट्टी करतो. परंतु आपण ज्या समाजात राहतो, ज्या गावात राहतो त्याचा कधीही विचार करत नाही. परंतु आज या २१ व्या शतकात महात्मा फुलेंचा आदर्श आपण पुढे नेऊ असा माझा विश्वास आहे.

कु. रेणुका प्र. बाभुळकर

एम.ए. १ (इतिहास)

युवकांचा आदर्श : स्वामी विवेकानंद

स्वामीजींचा युवा पिढीवर विश्वास होता. युवाशक्ती जागृत केल्यास भारताला जगात गौरवाचे स्थान प्राप्त होण्यास विलंब लागणार नाही असा स्वामीजींचा ठाम विश्वास होता. युवक सिंहाप्रमाणे शुर आहेत असे स्वामीजींना अभिप्रेत होते. प्रत्येक युवकाला सिंहाप्रमाणे घडविण्यासाठी त्यांचा जन्म होतो. त्यांच्या वज्रकठोर शब्दांचा प्रभावामुळे मातृभूमीच्या स्वातंत्र्यासाठी लढणारे असंख्य नरसिंह तयार झाले. उदाहरणार्थ सुभाषचंद्र बोस, लोकमान्य टिळक, योगी अरविंद घोष, भगिनी निवेदिता, महात्मा गांधी इत्यादी. या सर्वांचे भारताच्या स्वातंत्र्यसंग्रामात महत्त्वाचे स्थान आहे. स्वामीजींचे जीवन व उपदेश आधुनिक युवकांना प्रेरणा देणारे अखंड शक्तीस्त्रोत आहेत. स्वामीजींना राष्ट्रनिर्माण करण्यासाठी हवे होते युवक, खरे युवक, युवकांना आव्हान करतांना स्वामीजी म्हणतात "आज आपल्या देशाला महान त्यागाची आवश्यकता आहे. हे कार्य फक्त युवकच करू शकतात. तरुण उत्साही, सुदृढ, बुद्धिमान व शक्तीशाली युवकांना हे कठीण कार्य शक्य आहे. नवीन पिढीवर तरुण पिढीवर त्यांचा विश्वास आहे. त्यांच्यामधून त्यांचे कार्यकर्ते निर्माण होतील. सर्व समस्यांचा ते सिंहाप्रमाणे फडशा पाडतील."

स्वामीजींच्या व्यक्तीत्वाबद्दल लिहीतांना त्यांच्या चरित्रकारांच्या चाणाक्ष नजरेतून नरेंद्रनाथांचे (स्वामी विवेकानंद) सदगुण सुटलेले नाहीत. ते लिहतात चौफेर दृष्टीने भरारी मारणारे त्यांचे मन, प्रेमाने ओथंबलेले हृदय, तलवारीच्या धारेसारखी तीक्ष्ण बुद्धी, धर्मवाद, धैर्य, थक्क करणारी शोधक प्रतिभा, अफाट कार्यशक्ती आणि उत्तू जाणारा प्रचंड उत्साह. नरेंद्र लहानपणापासून असे अद्वितीय होते आणि या सर्वांवर कडी म्हणजे परमेश्वराकडे असलेला त्यांचा उपजत कल!

११ सप्टेंबर १८९३ रोजी अमेरिकेतील शिकागो शहरी आयोजित केलेल्या सर्वधर्म परिषदेत स्वामीजींनी हिंदू धर्माचे प्रतिनिधित्व केले. भारताला प्रतिष्ठा प्राप्त झाली. संपूर्ण जगाने भारताच्या महान संस्कृतीची नोंद घेतली. भारत देश आणि स्वामी विवेकानंद यांचे नाव जगाच्या इतिहासात कायमचे नोंदले

गेले. अशा अनेक पैलू असाणाऱ्या स्वामी विवेकानंदाच्या जीवनापासून युवकांना प्रेरणा मिळावी म्हणूनच भारत सरकारने १२ जानेवारी हा त्यांचा जन्मदिवस 'राष्ट्रीय युवा दिन' म्हणून साजरा केला आहे. युवकांना नवीन आदर्श शोधण्याची गरज नाही. युवकांना हव्या असलेल्या सदगुणांची ते खाणच आहेत. आणि तेच युवकांना, प्रेरणा देऊन त्यांच्या आशा आकांक्षा पूर्ण करण्यास समर्थ आहेत.

स्वामी विवेकानंद हे युवकांसाठी आवश्यक असलेल्या सर्व गुणांचा मुर्तिमंत पुतळाच होते. आपणसुद्धा त्यांच्यासमान नव्हे, त्यांच्यापेक्षाही मोठे व्हावे अशी त्यांची इच्छा होती. स्वामीजी म्हणतात, "मी जितका मोठा होऊ शकतो, त्यांच्या शंभरपट मोठे माझ्या सर्व मुलांनी व्हावे अशी माझी इच्छा आहे."

आपल्यापैकी प्रत्येकजण अचाट कार्ये करणारा झालाच पाहिजे असे स्वामीजी म्हणतात. आज्ञाधारकपणा, तत्परता आणि प्रेम या तीन गोष्टी जर आपल्याजवळ असतील तर मग कोणताही अडथळा आपल्याला रोखू शकणार नाही.

कु. रोशनी ल. खरपुरीया

एम.कॉम. भाग १

धर्म म्हणजे काय

‘माझा भारत महान’ हे वाक्य म्हणतांना आपली छाती ताठ होते आणि ती व्हायलाही पाहीजे. त्याला कारणही तसचं आहे. जगाच्या पाठीवर अस्तीत्वात असणारा प्रत्येक देश हा एक धर्माचा, वंशाचा व परंपरेच्या आधारावर निर्माण होतो परंतु भारत हा एकमेव असा देश आहे जो ‘धर्मनिरपेक्ष’ या तत्वावर आधारीत आहे. भारतीय जनता म्हणजे भिन्न धर्मीय व वंशाचे मिश्रण आहे. त्यात प्रामुख्याने हिंदू, मुस्लीम, शिख, बौद्ध, ख्रिश्चन, जैन, पारसी इ. लोक आहेत.

‘धर्म’ या शब्दाची व्याख्या कशा पद्धतीने करावी हा फार मोठा ‘धर्मसंकटात’ टाकणारा प्रश्न आहे. धर्म हा माणसाला जोडण्यासाठी निर्माण केला गेला की, माणसांचे विभाजन करण्यासाठी तयार केला याचे उत्तर शोधने आजही खरचं कठीण आहे. धर्म हा एक अनिश्चित शब्द असून तो वेळोवेळी बदलत गेला आहे. धर्म हा शब्द तीन अवस्थांमधून गेल्यामुळे त्याला त्रिकोण असे म्हणू लागले. देव, आत्मा, प्रार्थना, पुजा, कर्मकांड विधी, समारंभ, यज्ञ, विश्वास, कल्याणकारी, निर्माता, जादू हे सर्व धर्मांमध्ये येणारे प्रमुख विषय आहेत. कालांतराने देवानेच हे सर्व जग आणि माणसे निर्माण केली आहे अशी समजूत रुढ झाली.

धर्म संकल्पना नवीन नाही ती प्राचिन काळापासून अस्तीत्वात असल्याचे दिसून येते. आर्यांच्या वैदिक काळामध्ये नैसर्गिक शक्तींविषयी वाटणाऱ्या भीतीतून मानवाच्या धार्मिक विचारांचा उदय झाला. वैदिक काळामध्येच धर्माला वाव मिळाला. खातांना, पितांना, हिंडताना, बसताना, उठताना हिंदूना धर्माचे पालन करावेच लागते. असे न केल्यास पाप व अधर्मियता मानली जाते. लोक वरुण, अग्नी, हवा, वीज यांची पुजा व यज्ञ करू लागले. धर्म ही त्याकाळची प्रभावी विचारसरणी होती. ती स्विकारल्याशिवाय कोणतीही सामाजिक कृती करणे शक्य नव्हते. स्त्रियां तर पुरोहीतांची शारीरिक भुक्त भागविण्यासाठी देखील तयार होत असत. या धार्मिक विधींना राजाश्रय मिळाल्यामुळे राजे, पुरोहीत यांनी ‘धार्मिक विधींना’ समारंभासारखं स्वरूप दिलं. धनधान्य समृद्धी, पुत्रप्राप्ती,

रोगनिवारण, दुष्काळसारख्या संकटांचे निवारण इ. उद्दिष्टे प्राप्त करण्यासाठी ईश्वर पुजा व यज्ञ करीत, ते केल्यानंतर फलप्राप्त होते व मोक्षप्राप्त होतो अशी श्रद्धा होती. अशाप्रकारची भावना वाढली व त्याचे रूपांतर भक्तीयोगामध्ये झाले. काळ बदलत गेला व वर्णव्यवस्था ही संकल्पना अस्तीत्वात आली. ‘वर्णव्यवस्था’ ही वेगवेगळ्या व्यक्ती गटांच्या श्रमविभाजनातून निर्माण झाली. ब्राम्हण या समुहाने अध्ययन, धार्मिक विधी, पूजापाठ इ. कार्य करावी, काळ संघर्षाचा असल्यामुळे आपल्या प्रजेचे व मालमत्तेचे शत्रुंपासून रक्षण करणारा एक वर्ग होता तो म्हणजे ‘क्षत्रिय’. विविध व्यवसाय करणाऱ्यांना वैश्य म्हटले जाऊ लागले. प्रारंभीच्या काळात तीनच वर्ग होते व समाजामध्ये त्यांना समान दर्जा होता. कालांतराने अनार्यांचाही समावेश भारतात झाल्याने त्यांना या तीनही वर्गांची सेवा करावी लागे म्हणून यांना ‘शुद्र’ म्हणू लागले. या चारही वर्गांनी एकमेकांच्या कार्यात हस्तक्षेप करू नये, असे केल्याने मोक्ष प्राप्त होतो अशी धारणा होती. विशिष्ट वर्णांच्या पुढच्या पिढीने ते कार्य केलेच पाहिजे असा कोणताही दंडक नव्हता पण तो वर्ण आपल्या कार्याच्या मर्यादेच्या चौकटीत राहिला. त्याचा परीणाम असा झाला की, वर्ण कर्माने न ठरता जन्माने ठरू लागला व चार वर्णांचे रूपांतर जातीत झाले. या जातीव्यवस्थेचा खरा फटका बसला तो शुद्रांना.

नंतर गौतम बुद्धांनी बौद्ध धर्म सांगितला, महाविरांचा जैन धर्म आला. त्यांनीही भारतामध्ये आपली छाप सोडली. मध्ययुगीन कालखंडामध्ये बाहेरील शत्रुंचे आक्रमण भारतावर झाले व बळजबरीने व्यक्तींचे धर्मांतर करण्यात आले. भारतातील समाजव्यवस्थेमध्ये पिळवणूक होणाऱ्या वर्गांनी आपल्या आत्मसन्मानासाठी, अधिकारांसाठी, हक्कांसाठी मोठ्या प्रमाणामध्ये इस्लाम व ख्रिश्चन धर्माचा स्विकार केला. भारतामध्ये इतके धर्म अस्तीत्वात आल्यानंतरही शिवाजी महाराजांनी धर्माचा दुजाभाव न करता ‘सर्वधर्मसमभाव’ हे धोरण स्विकारले होते.

आपल्या भारत देशामध्ये आज अस्तित्वात असणाऱ्या सर्व धर्मांना आपलं स्वतःचे अस्तित्व व इतिहास आहे. स्वतःची नियमावली व संस्कृती आहे. परंतु आजचं धर्माच वास्तव काय आहे ? कोणताही व्यक्ती समूह आपल्या धर्मांनी सांगितल्याप्रमाणे वागत नाही. कोणताही धर्म वाईट नाही, सर्वच

धर्म श्रेष्ठ आहे. मग आपण धर्मासाठी का भांडतो. जेव्हा आपण “सारे भारतीय माझे बांधव आहे” अशी प्रतिज्ञा म्हणतो तर मग बांधवासारखे का वागत नाही. आणि त्यात तर आजचं वास्तव वेगळच आहे! माणसाने आज तर जेवणातील पदार्थांवरून धर्म निश्चित करण्याचं धाडस केल आहे. एखाद्या व्यक्तीने मासं खाल्लंय म्हणून का त्याला जीवाने मारून टाकावं हे सुद्धा आपल्याला धर्मच शिकवितो का? यज्ञ करतांना बळी दयायचा ते म्हणजे पुण्य आणि तेचं माणसाने खाल्लं तर ते पाप हे कोणत्या धर्मांनी सांगितले हो ! भारतीय संविधानाने आपल्याला कलम २५ ते २८ मध्ये धार्मिक स्वातंत्र्य दिलं आहे. त्याअंतर्गत आपण आपल्या धर्माचा प्रचार व प्रसार करू शकतो. पण आपल्याला दुसऱ्या धर्माला किंवा दुसऱ्या धर्माच्या विधी व संस्कृतीमध्ये अडथळा निर्माण करता येत नाही. धार्मिक स्वातंत्र्य दिलं असलं तरीही भारताने कोणत्याही धर्माला श्रेष्ठत्व प्रदान केलेलं नाही. व कोणत्याही धर्माला दुर्लक्षित केलं नाही. म्हणूनच भारताने आपल्या संविधानामध्ये ‘धर्मनिरपेक्ष’ हा शब्द प्रामुख्याने टाकला आहे. पण तरी सुद्धा भारताच्या प्रगतीमध्ये अडथळा निर्माण करणारा ‘धर्म’ हा फार संवेदनशील असा भाग आहे.

या धर्मव्यवस्थेचा पुरेपूर उपयोग करून घेणारा घटक म्हणजे ‘राजकारण’ भारतामध्ये आपली ‘वोट बँक’ भरण्याकरीता राजकारणी व्यक्ती धार्मिकतेवर भरपूर लक्ष देतात. त्यातूनच धार्मिक दंग्यांना वाव मिळतो. अयोध्या येथील बाबरी मस्जिद, गुजरात मधील दंगे, खैरलांजी हत्याकांड ही त्याचीच काही उदा. ने आहेत. या सर्वांमध्ये नुकसान फक्त आणि फक्त सामान्य लोकांचेच होते. आपल्या धर्मासाठी झटणारे लोक आजही आहेत. परंतु त्यांची शक्ती राजकारणी व्यक्ती आपल्या राजकारणासाठी वापरतात. ताजे उदा. द्यायचे झाल्यास कसाबला झालेल्या फाशीवरून झालेले राजकारण.

भारतामध्ये ‘विविधतेमध्ये एकता’ नांदत आहे. संपूर्ण जगामध्ये भारत हा देश सर्वासमोर आदर्श आहे. येथे कसाबला फासावर चढविल्या गेलं तर कलामांना डोक्यावरही घेतल्या गेलं. आपल्या भारतामध्ये मा. मनमोहन सिंह या शिख समुदायाच्या व्यक्तीने मुस्लीम समुहाच्या व्यक्ती मा. अब्दूल कलामांसमोर शपथ घेतली आणि बहुसंख्य असणाऱ्या हिंदू राष्ट्राचे ते पंतप्रधान झाले. हे सुद्धा आपल्या भारताचं वैशिष्ट्य आहे. प्रत्येक धर्मीय लोकांना धार्मिक शिक्षण घेता येते. कोणताही धर्म आपण आज

स्वखुशीने स्विकारू शकतो इतर धार्मिक स्वातंत्र्य आपल्याला आज मिळाले आहे.

‘धर्म हा मनुष्याकरिता आहे. मनुष्य धर्माकरिता नाही’ हे वाक्य आपण अनेकदा वाचले किंवा ऐकले असेल. माणसाने एका मर्यादेत राहण्यासाठी धर्माची निर्मिती केली असेल तर त्या मर्यादा आज ओलांडल्या गेल्या आहे असं मी नक्कीच म्हणेल. माणसाला खरच धर्माची गरज आहे, तर मग धर्माचे बाजारीकरण का केलय? धर्मावर व धर्मगुरु, गुरु, पुरोहीत, फादर या पुढाऱ्यांवर किती श्रद्धा ठेवून, विश्वास ठेवून श्रद्धाळू त्यांच्या स्वाधीन होतात.

धर्म हा मानव निर्मित असल्यामुळे धर्म हा मानवी कल्याण करण्याच्या कार्यापासून ढळत असेल व अन्याय, अत्याचार याचं आध्यात्म रचत असेल, तर तो नाकारला पाहिजे. एखादा माणूस कोणत्या धर्माचा आहे, यापेक्षा त्याचे आचरण किती धार्मिक आहे या निकषावरचं त्याचे श्रेष्ठत्व निश्चित करायला पाहिजे. हे केशवचंद्र यांनी फार चांगल्या शब्दात सांगितले आहे. “जो कोणी खऱ्या देवाची रोज उपासना करतो त्याने आपले देशवासी बांधव आहेत हे ओळखले पाहिजे; अन् तसे झाल्यास समाजात जातीचा लोप होईल. माझा देव एकच आहे आणि त्याने आपणा सर्वांची निर्मिती केली आहे असा माझा विश्वास असेल तर मी सहज प्रवृत्तीने आणि नैसर्गिक आत्मीयतेच्या भावनेने, माझ्या भोवतीच्या हिंदू, मुसलमान, शिख, बौद्ध, जैन, ख्रिश्चन, पारसी या सर्वांना आपले बंधू मानेल.”

खरं तर ‘धर्मातून नीती आलेली नसून, नीतीतून धर्म आलेला आहे.’ शिवाय नीती ही कालपरीस्थितीनुसार सतत बदलत राहते व ती तशी बदलली पाहिजे. भारतासारख्या बहुधर्मीय राष्ट्रामध्ये ‘धर्म’ या संवेदनशील विषयावर लिहीण्याकरिता किंवा बोलण्याकरिता फार मोठे धाडस लागते.

विक्री एस. गजभिये

बी.ए. २

आजच्या काळातील स्त्रियांची स्थिती

सोनिया गांधीकडे पाहा, राष्ट्रपती प्रतिभा पाटील यांच्याकडे पाहा, म्हणजे आधुनिक स्त्रीची वाटचाल आपोआप लक्षात येईल.

स्त्रीच्या परवशतेचे पूर्वीचे दिवस आता इतिहासजमा होत आहेत. हळूहळू स्त्री जातीत उत्क्रांती घडून आली. काही समाजसुधारक स्त्रियांनी स्त्रीला सुद्धा माणसाएवढा अधिकार आहे आणि तो तिला मिळावा म्हणून जागृतीचे कार्य केले. काही स्त्रियांनी देशाच्या संरक्षणाकरिता स्वतःला वीरगती प्राप्त करून घेतली. धर्ममार्तंडांच्या आदेशानुसार कोणत्याही धर्माप्रती कार्य करण्याची स्त्रियांना बंदीच होती. काही अधिकार स्त्रियांना मिळवून देण्यात पंडिता रमाबाई, कर्वे, अहिल्याबाई होळकर, क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांनी महिलांचा उद्धार करण्याचे व्रतच घेतले होते. जेव्हा स्त्री शिक्षणावर पुरुषप्रधान संस्कृतीने बंदी आणली होती त्या काळात स्त्रियांना साक्षर करण्याचा विडा सावित्रीबाई फुल्यांनी उचलला आणि मुर्लीची पहिली शाळा सुरु केली. त्याही वेळेस उच्चभू समजल्या जाणाऱ्या समाजाकडून त्यांना प्रोत्साहन तर मिळालेच नाही परंतु त्यांच्यावर चिखलफेक करण्यात आली. त्याला न जुमानता सावित्रीबाईंनी आपले स्त्रियांना शिक्षित करण्याचे कार्य धाडसी वृत्तीने सुरुच ठेवले. त्यांना समाजातील इतर स्त्रियांचे चांगले सहकार्य लाभले. स्त्रियांना पशू समान लेखणाऱ्या समाजाच्या तोंडावर या सुधारक स्त्रीने जणू थापडच मारली. त्याकाळी स्त्रिया या अत्याचार सहन करण्यासाठीच जन्माला येतात अशी भावना पुरुषप्रधान संस्कृतीत दिसून येते. 'पायातील वहाण पायातच ठेवावी' अशी भावना पुरुषांमध्ये रुजलेली होती.

काळ बदलत गेला. स्त्रियांना स्वतःचे अस्तित्व जाणवायला लागले. समाजजीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात स्त्री ही पुरुषाची बरोबरी करायला लागली. 'चूल आणि मूल' ही संकल्पना स्त्रीने झुगारून दिली. निरपेक्ष लोकशाही राज्यात स्त्रियांचा दर्जा हा पुरुषा एवढाच आहे हा ठाम विश्वास स्त्रियांमध्ये निर्माण झाला. शिक्षणाची, धर्मशास्त्राची दालने स्त्रियांसाठी मोकळी झाली. शिक्षणाच्या क्षेत्रातही स्त्रियांनी मजल गाठली.

आज विसाव्या शतकात स्त्री ही पुरुषापेक्षा अर्थार्जनाच्या क्षेत्रातही समोर आहे. महिलांच्या संघटना तयार झाल्या, आर्थिक विकासाच्या अनुषंगाने विविध व्यवसायात स्त्रीया अग्रही झाल्या. समाजकल्याण, राजकारण, खेळ, क्रिडा, शिक्षण, कला, साहित्य, वैद्यकशास्त्र, विधी व न्याय यंत्रणा, सुरक्षा यंत्रणा, देशाच्या शासनकर्त्या म्हणून आजची स्त्री प्रत्येक ठिकाणी पुरुषांच्या बरोबरीने कार्य करत आहे. राष्ट्राची धुरा सांभाळण्यापासून तर संशोधनापर्यंत, समाजकार्यापासून तर कुटूंब प्रमुखापर्यंत स्त्रीच्या क्षेत्राची कक्षा रुंदावली आहे. विज्ञानाच्या क्षेत्रात अनेक संशोधक स्त्रिया आहेत. भारताच्या पंतप्रधानपदी इंदिरा गांधी सारख्या स्त्रीने सलग अकरा वर्षे देशाचे नेतृत्व सांभाळले. ग्रहावर जाण्यापासून तर एव्हरेस्ट सर करण्यापर्यंत स्त्रीची मजल गेली आहे. आता स्त्री ही चार भिंतीच्या आत राहून केवळ पती व कुटुंबापर्यंत मर्यादित राहिलेली नाही तर जीवनाच्या विविधांगी क्षेत्रात प्रवेशित झालेली आहे. शासनाने सुद्धा स्त्रियांना आज आरक्षण देऊन त्यांचा सन्मान केला आहे. समाजातील प्रत्येक व्यक्तीने स्त्रीकडे सन्मानाच्याच व आदराच्या भावनेने पहावे असे कार्य आजच्या स्त्रीचे आहे. तुरुंगाधिकाऱ्या पासून तर टॅक्सी चालकापर्यंत स्त्रिया पुरुषांच्या खांद्याला खांदा लावून विकासास सहाय्य करत आहे.

कालची स्त्री समाजाच्या अत्याचाराला बळी पडणारी होती. परंतु अशा समाजाला वठणीवर आणण्याची समर्थता आजच्या स्त्रीमध्ये आहे. परंतु ममता व वात्सल्य मात्र आजही कालच्या स्त्रियांप्रमाणेच आजच्या स्त्रीजवळ आहे. 'चूल आणि मूल' या जबाबदारी सोबतच इतरही क्षेत्रात त्यांनी स्वतःला वाहून घेतलेले आहे. पण अजूनही महिलांचे प्रश्न पूर्णपणे सुटलेले नाहीत.

कु. पल्लवी मधुकर राऊत

माजी राष्ट्रपती डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम

रामेश्वर स्टेशनवर वर्तमानपत्राचे गट्टे उचलण्याचे हमाली काम करणारा एक मुलगा.... रामेश्वर येथील शिवमंदीराबाहेर चिंचोके विकायला बसलेला एक मुलगा.... रामेश्वर येथील एका नावाड्याच्या गरीब घरातील मुलगा... पुढे जगप्रसिद्ध अणुशास्त्रज्ञ बनला.... भारत देशाचा राष्ट्रपती बनला. त्याचे नाव आहे "अब्दुल जैनुलब्दिन कलाम" अर्थात ए.पी.जे. अब्दुल कलाम.

माझी कथा म्हणजे एका सर्वसामान्य नावाड्याच्या पोटी जन्माला येऊन राष्ट्रपती बनलेल्या मुलाची कहाणी आहे. शंभर वर्षे रामेश्वराच्या मंदीराजवळ राहून तेथेच मरण पावलेल्या जैनुलब्दिनच्या मुलाची कथा आहे. मोठ्या भावाला वर्तमानपत्र विकण्यासाठी मदत करणाऱ्या एका मुलाची कथा आहे. शिवब्रम्हण्यय अय्यर इयादुराई सालोमन यांनी घडविलेल्या मुलाची कथा आहे.

आपल्या आत्मचरित्रात आपली कथा सांगतांना ए.पी.जे. अब्दुल कलाम स्वतःबद्दल असे म्हणतात.

ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांचा जन्म १५ ऑक्टोबर १९३१ या दिवशी मद्रास प्रांतातील रामेश्वर या लहान गावात झाला. रामेश्वर म्हणजे प्रसिद्ध शिवमंदीर. रामेश्वरांचे मंदीर आणि जवळ रामाने बांधलेला सेतू असलेले धनुष्यकोडी गाव. या गावात एका मध्यमवर्गीय मुस्लीम कुटुंबात त्यांचा जन्म झाला. वडिलांचे नाव जैनुलब्दिन आईचे नाव आशियम्मा. गावात रामेश्वरांचे शिवमंदीरही होते.

रामेश्वर मंदीराचे पुजारी पंडीत लक्ष्मण शास्त्री हे जवळचे जैनुलब्दिन यांचे मित्र होते. त्यांच्यात विशेष विषयांवर चर्चा होत. लहानगा कलाम त्या चर्चा ऐकत असे. त्यातून त्याचे शिक्षण होत होते. त्या चर्चेच्या नावेतून भेदभावाची नदी पार करत होते. जैनुलब्दिन कलामाला एकदा म्हणाले 'तू जेव्हा प्रार्थना करतो तेव्हा तू स्वतःला विसर. या असीम विश्वाचा एक भाग हो... कारण हे विश्व अनंत आहे.... त्याला भेदभाव जातपात काहीही नाही....!'

रामेश्वर गावात एस.टी. आर मणिकम् यांचे वाचनालय होते. ते वाचनालय म्हणजे कलाम यांचे मंदीर बनले. रात्रंदिवस ते वाचनालयात पुस्तके वाचत बसत. पुस्तकांच्या पंखावरून जगाची सफर करून घेत.

जवळच असलेल्या प्राथमिक शिक्षा पूर्ण झाल्यावर कलाम रामानाथपुरम् येथील रिवाझ स्कूलमध्ये शिकण्यासाठी

गेले. १९५० मध्ये पुढे तिरुचीलापल्ली येथील सेंट जोसेफ कॉलेजमध्ये प्रवेश घेवून त्यांनी विज्ञानाची पदवी मिळविली. मद्रास येथील एम.आय.टी. सा संस्थेत प्रवेश करण्यासाठी त्यांची बहीण जोहराने आपले दागिने विकून पैसे उभे केले.

मद्रासच्या या एम.आय.टी. मध्ये अभ्यासासाठी दोन विमानं ठेवली होती. ती विमाने पाहताना कलाम यांना गावाकडील पंख पसरून उडणाऱ्या पक्ष्याची आठवण झाली. ते एरोनॉटिकल इंजिनिअर होऊन बाहेर पडले.

कलामांना प्रशिक्षणासाठी नासा येथे पाठविण्यात आले. तिथे टिपू सुलतानने ब्रिटीश सैन्यावर केलेल्या लढाईचे एक चित्र त्यांना दिसले. त्या चित्रात काय होते ? त्या लढाईत हत्ती- घोडे यांच्यासोबत रॉकेट वापरलेले त्या चित्रात दिसत होते. म्हणजे आपल्या देशात ही विद्या हे ज्ञान प्रचलित होते. त्यांनी तिथेच शपथ घेतली, भारत देशातील सुप्त झालेल्या क्षेपणास्त्रशास्त्राला पुन्हा जिवंत करण्यासाठी सर्वतोपरी प्रयत्न करेल! आणि त्यांच्या कार्यक्षमतेचे प्रत्युंतर पुढे देशाला येत गेले.

२१ नोव्हें. १९६३ : इंडियन सॅटेलाईट सर्व व्हेईकल

नोव्हें १९७५ : स्वदेशी उपग्रहाचे उड्डाण

१८ जुलै १९८० : अण्वस्त्र उडविण्याचा प्रयत्न यशस्वी

१९९० : पद्मविभूषण किताब प्रदान

२००० : इंडिया अँज अ नॉलेज सुपर पॉवर

आणि इंडिया व्हिजन.

२५ जुलै २००२ : भारताचे बारावे राष्ट्रपती

कलाम म्हणतात कुणी कितीही गरीब वा दारिद्री असो, मागास असो दलित असो त्याला जीवनाविषयी नैराश्य वैफल्य कधीच वाटू नये.

बालमित्रानो! आपण कलामांच्या समर्थ भारताचे खूप आभार मानू या कां ?

"चंद्राच्या तेजामुळे सुर्य खुशीत दिसतो,

नभीतारकात तू शोभून दिसतो.

दुनियेत असा एक तारा राष्ट्रपतीचा

पानापानात चेहरा, अब्दुल कलामांचा दिसतो."

कु. मोनाली कां. गायकवाड

बी.एससी. (अंतीम)

अरस्सल मैत्री

मैत्री हे दोन अक्षराचे शब्द. नुसता ऐकला तरी हर्ष होतो आणि उच्चारला तर दोन ओठामध्ये स्पर्श होतो. मैत्री आपण अनुभवतो ते शब्दात सांगणं काही वेळा अवघड असतं. जसे साखर गोड असते पण ती गोड आहे ते आपण सांगू शकत नाही तसेच मैत्री आपण अनुभवू शकतो पण ती किती प्रमाणात आहे हे आपण सांगू शकत नाही. मैत्रीच्या बाबतीत तर सगळ्यांचे विचार सकारात्मक असतात. दुसऱ्यासोबत मैत्री करणे चांगली गोष्ट आहे पण चांगले मित्र तोच समजू शकतो ज्याच्याजवळ मित्रत्वाचा गुण विद्यमान असतो. मनुष्य जर स्वतः आपला मित्र बनला तर दुसरे आपणहून आपले मित्र बनतात. मैत्री ही सहवासात प्रकट होत नसते ती तर अंतर्मनातून आल्यामुळे निर्माण होत असते. प्रयत्न पुर्वक बनवलेले मित्र कधीही दगा देत असतात. जे स्वतःहून मित्र बनतात त्यांची मैत्री आयुष्यभर टिकून राहते.

मैत्रीसाठी प्रथम गुण निःस्वार्थता असायला पाहिजे. जे स्वार्थासाठी मित्र बनतात ते आपले कार्य पुर्ण झाल्यावर दूर जातात. मैत्रीमध्ये तणाव मुळीच नसावा आणि आर्थिक पातळीवर तुलना तर मुळीच नसावी. विशिष्ट हेतू साध्य करण्यासाठी केलेली मैत्री फार काळ टिकत नाही. म्हणून मैत्री निखळ शुद्ध पवित्र निःस्वार्थ भावनेने ओतप्रोत भरलेली असावी. मैत्री असावी कृष्ण आणि सुदामा यांच्या सारखी. राजसिंहासनावरील कृष्णाला सुदामाचे पोहे सुद्धा किती मौलिक वाटत होते. आजच्या पैशापायी दुनियेत अशी उदाहरणे दुर्मिळच. मित्राकरीता जीव देणे सोपे असते पण जीव देण्यायोग्यतेचा मित्र मिळविणे फार कठीण असते. मैत्री करायची तर गंगाजळा सारखी निर्मळ आणि पवित्र. दुसऱ्याची मदत करणे आणि सुख दुःखात समरस होतात ती मैत्री खरी असते.

मैत्रीचा दुसरा गुण म्हणजे दुसऱ्याचे हित पाहणे. जो दुसऱ्याचे हित पाहतो तोच मित्र सदैव राहत असतो कारण विश्वास विना मैत्री कधीही टिकू शकत नाही. जसे पाण्याशिवाय झाडे टिकू शकत नाही तसेच विश्वास नसेल तर मैत्री टिकूच शकत नाही. मैत्री नेहमी विसरू शकत नाही. मैत्री नेहमी आठवणीत ठेवण्यासाठी राहत असते.

फुल मुरझा जाते है । खुशबू बनी रहती है।

दोस्त चले जाते है । उनकी याद बनी रहती है।

खऱ्या मैत्रिला प्रेमाची उपमा देऊ शकतो. ज्याच्याजवळ आपण आपल्या मनातील विचार व्यक्त करू शकतो. सुख दुःखाचे आदान प्रदान करू शकतो. मैत्रीचे हे नाते जोडण्यापेक्षा ती टिकवणे जास्त महत्त्वाचे असते. अनेक वर्षांच्या सहवासातून निर्माण होते ती मैत्री नसते. केवळ औपचारिकता असते. गैरसमजाला मैत्रीचा थारा नसावा, काही शंका असल्यास लगेचच सोडविल्या पाहिजे. जरी अढी पडली तरी ती मने गढूळ होतात आणि सुटली तर मन पूर्वी सारखे साफ राहत नाही. म्हणून मित्राच्या मृत्युपेक्षा मैत्रीचा मृत्यु अधिक दुःखदायक असतो. एखादा मित्र जर कोणत्या गोष्टीवरून आपल्या सोबत राहत नसेल तर त्याला मनवले पाहिजे. आणि त्याच्या समस्या विचारल्या पाहिजे कारण मैत्रीमध्ये कोणीही लहान मोठा नसतो.

दोस्ती वो धागा नही, जो खिचने से टुट जायेगा।

वह दोस्त-दोस्त नही जो छोटी-छोटी बातों पर रुठ जाये।

म्हणतात ना जसे आकाशाला सीमा नसते, समुद्राला थांग नसतो तसेच असते खऱ्या मैत्रीचे. समाजाची चौकट तोडून भिंती ओलांडून, बंधन झुगारून, जात पात सोडून, गरिबी-श्रीमंतीला मागे ठेवून जो पुढे येतो व एकमेकांसाठी अफाट कार्य करण्यासाठी पुढे हात करतो त्याला मैत्री म्हणतात. मैत्री म्हणजे मित्राच्या सुखातही सहभागी होणे व त्याच्या कोणत्या कारणाने दुःख ओढवले तरी धाऊन मदतीला जाणे. अनेकवेळा मदत करूनही मित्र दुखावला तर दुःख मानू नये. एखाद्यावेळी मैत्रीत गैरसमज, वाद झाल्यास मैत्री तोडण्याची भाषा कधीच वापरू नये.

कारण पती-पत्नीला दूर करण्यासाठी घटस्फोट असतो, दोन भावांना वेगळे करण्यासाठी वाटणी असते, दोन शेजाऱ्यांना वेगळे करण्यासाठी भीत असते पण दोन मित्रांना वेगळे करण्यासाठी मृत्यूच असतो. म्हणून म्हणतात मैत्रीचे नाते श्रेष्ठ असते. मैत्रीचा सुगंध मैलावरूनही येतो, रूसून राहायचं नसते. हसून हसायचं असते त्याच नाव अरस्सल मैत्री असते.

कु. अंजली प्र. पडोलीया

एम.कॉम १

आयुष्य हे...

आयुष्य हे असे असते, डोळ्यांना भुरळ पाडणारं. त्यात नकळतपणे किती रंगत येत असते नाही ? डोळे बंद करून नुसते चालतच जावे तसेच आयुष्य जगतच जावे असे वाटायला लागते, पण तरिही प्रत्येक पाऊल टाकतांना मनामध्ये घसरून पडण्याची शंका ही येतेच. प्रत्येक दिवस हा आयुष्य घटविण्यासाठीच उगवतो आणि आणि मावळतांना उरलेल्या दिवसांचे मोजमाप करीत मावळतो. यालाच तर आयुष्य असे म्हणतात. त्यात जितके जास्त जगावे ते तितकच आवडायला लागते. मात्र जेव्हा तळहातात पकडून पाचही बोटांचा नेट लावून आकार देण्याची वेळ येते, तेव्हा आपलेच आयुष्य हातातून घसरायला लागते. कारण आयुष्य संपेपर्यंत माणसाला काहीच सूचत नाही. जेव्हा आयुष्य हातातून सुटत जाते तेव्हाच त्याला गच्च पकडून ठेवण्याची इच्छा जागते आणि मरणाच्या दारावर उभ्या माणसाला जगण्याची उभारी येते. आयुष्य म्हणजे अगदी वेगळे "आपल्या हाती नसणारे + युगायुगांपासून चालत आलेले + षड्यंत्र (नियतीचे षड्यंत्र)" आ+यु+ष्य. यात वेळेच्या आधी आणि नशिबापेक्षा जास्त काहीच मिळत नाही.

माणूस कितीही मोठा असला तरी नियती त्याला स्वतःसमोर झुकवतेच. ज्याप्रमाणे पाण्यावर काठी मारल्याने पाणी तुटत नाही, आणि ज्याप्रमाणे आपली सावली आपल्याला कधीच सोडत नाही त्याचप्रमाणे आयुष्य हे आपल्या आवडीनुसार बदलत नाही. म्हणून आयुष्यात येणाऱ्या प्रत्येक दिवसाचे स्वागत करावे आणि जाणाऱ्या प्रत्येक दिवसातून शिकता येईल तितके शिकून घ्यावे कारण नकळतपणे ज्याला आकार येतो तेच खरे आयुष्य असते.

आयुष्याची व्याख्या करणे खूपच अवघड! कारण वेगवेगळ्या लोकांसाठी ते वेगवेगळं असते. गरीबांसाठी आयुष्य हे तापलेल्या ताव्यासारखं असते तर श्रीमंतासाठी मजेदार खेळ, लहान्यांसाठी रंगीबेरंगी फुलपाखरु तर मोठ्यांसाठी संघर्षाचा कळस! प्रत्येकाच्या मनात आयुष्याची व्याख्या ही त्यांना आयुष्याने दिलेल्या अनुभवांवरून ठरत असते. पण इथे घालवलेल्या वीस वर्षांच्या अनुभवांनंतर एकच कळते की आयुष्य हे विहिरीतील पाण्यासारखं असते, त्यात जितकं डोकावून बघाल ते तितकच जास्त खोलवर दिसेल. आणि जवळ गेल्यावर आपलच प्रतिबिंब आपल्या नजरेत सामावेल. विहीर जितकी दुरुन बघावी ती तितकीच उथळ दिसते पण आत दडलेला

काळोख फक्त विहीरच समजू शकते. तसेच आयुष्याचेही असते, वरवर आनंद दिसत असतो पण आतलं दुःख हे जीवन जगणारा व्यक्तीच समजू शकतो. प्रत्येकासाठी स्वतःचे दुःख हेच सर्वात मोठे दुःख असते. "गरिबाला वाटते श्रीमंत व्हावे, श्रीमंताला वाटते गुणवंत व्हावे, गुणवंताला वाटते कुबेर व्हावे आणि कुबेराला वाटते जगाच्या पाठीवर मीच एक कर्णधार असावा आणि जगातील सर्व सुखे माझ्या पायाशी लोळावीत." परंतु या विचारसरणीत वावरणाऱ्या लोकांना जगात काही लोक अशीही आहेत की, ज्यांना राहायला घर, घालायला कपडे आणि खायला अन्नदेखील मिळत नाही. लहान लहान दुःखांना जर आपण आभाळांऐवढ्या संघर्षाची उपमा देत असाल तर या लोकांना काय म्हणाल? पण शिळ्या भाकरीवर रात्र काढणारी ही लोकंसुद्धा आयुष्य जगतातच! आणि याच अनुभवांतून त्यांच्या मनात आयुष्याची प्रतिमा घडत असते. जिथे श्रीमंताची मुले नव्या सुटसाठी रुसतात इंपोटेंट बुटसाठी रडतात तिथेच, गरीबांची मुलं ठिगळ लावून कपडे घालतात. श्रीमंतांच्या बायकांचे शरीर दागिन्यांनी झाकलेले असते आणि गरीब लोकांना शरीर झाकण्यासाठी ठिगळ लावायलाही कपडा अपुरा पडतो. आणि वितळलेल्या कपड्यातून फक्त शरीरच नाही तर संपूर्ण संसार उघडा पडतो. इथे श्रीमंतांची श्रीमती वाढते आणि गरिबाची गरिबीही. इथे श्रीमंतांच्या घरी रोज तुपरोट्या आणि पनीरची भाजी बनते पण गरिबांना साध्या ज्वारीची एक भाकर दोन सांजेला पुरवावी लागते. पण खरे आयुष्य गरिबांनाच जगता येते. कारण आयुष्य हे अशाच दुःखाच्या डोहात डुबकी घेणाऱ्या लोकांपासून बनत असते. आणि अशा या लोकांचा विचार केल्यानंतर कळून चुकते की,

दुनिया मे कितना गम है।

मेरा गम कितना कम है।।

कारण गरिबांच्या हातात फक्त कष्टच असतात आणि त्या कष्टांची त्यांना फक्त दिडदमडीच मिळत असते. पण तूप खाण्याची खरी मजा तर दिल्लीच्या श्रीमंतांनाच लुटायला मिळते आणि हे आयुष्याचे कटू सत्य आहे. म्हणूनच 'विठ्ठल वाघ' म्हणतात की,

रई लावता-लावता, घाम गळते गल्लीत

हाती ताकाचेच पाणी, लोणी लुटते दिल्लीत.

कु. रागिनी ह. आसोले

बी.कॉम. ३ (इंग्रजी)

मोठं होत जाणे म्हणजे काय ?

केवळ वय वाढलं म्हणून माणूस 'मोठा' झाला असं कधीचं नसतं. वाढत्या वयाबरोबर त्याचं मनही तितकंच प्रगल्भ, परिपक्व, समृद्ध व्हायला हवं. जन्मलेला प्रत्येक जीव हळूहळू मोठा होत असतो. पेशीपेशीनं वाढत असतो, पण इतर जीवाचं मोठं होणं आणि माणसाच मोठं होणं यात मात्र नक्कीच फरक असतो. माणसाच वाढणं हे फक्त शारीरिक पातळीवरच नसतं तर ते मानसिक, भावनिक, वैचारिक, तसचं सामाजिक आणि मानवी पातळीवरचंही असतं. इतर जीव आणि माणूस यात निसर्गतःच जो फरक आहे तो म्हणजे माणसाचा पूर्ण क्षमतेनं उत्क्रांत झालेला मेंदू, जो आणखी उत्क्रांत होऊ पाहतोय आणि याच मेंदूच्या बळावर माणसानं स्वतःला माणूस म्हणून सिद्ध केले आहे. वयानं आणि शरीरानं वाढत असतानाच विचारांनी, मनानं मोठं होण्यासाठी आणि स्वतःमधलं मनुष्यत्व सिद्ध करण्यासाठी तो धडपडतोय. तरीही कुठंतरी कमी पडल्यानं, कुठतरी मध्येच थकल्यानं, ठेचाळल्यानं तो हतबल होतोय. नाउमेद होतोय. छोट्याश्या जीवनात आनंदापासून वंचित होतो.

'एरिक एरिक्सन' या जर्मन शास्त्रज्ञाने आयुष्यभराच्या या प्रवासाविषयी खूप चिंतन केलय आणि माणसाच्या वागण्याला व जगण्याला एक दिशा देण्याचा प्रयत्न केलाय. जीवन ही एक शाळा आहे, अस त्याचे मत आहे. या जीवनाच्या शाळेत आपण रोज काहीतरी शिकत असतो आणि आपली मतं बनत असतात. ज्या माणसाचे आयुष्य सुंदर होत असतं त्याचे म्हातारपणदेखील अत्यंत सुखा-समाधानाचं असतं त्याचे मनं हिमालयापेक्षाही मोठं झालेल असतं पण याउलट ज्याला वाटेत की माझ्या आयुष्याची बरीचशी पानं चुरगळलीत, रंगहीन झाली, फाटलीत मला पुन्हा आयुष्य मिळायला हवं, पण ते आता तर शक्य नाही तर मग असा माणूस उदास होतो, अस्वस्थ होतो. मग त्याला जीवन अपूर्ण राहल्याची भावना सतत बोचत राहते, आणि शेवटी आयुष्य हे कुठल्याही कार्यक्रमाची रूपरेषा असते तेव्हा कुणाच्या वाट्याला काय येईल यापेक्षा जे मिळाले त्याची कदर करायला हवी. तोच माणूस मोठा होण्याबरोबर मनानेही मोठा होत जातो. शेवटी शरीर कृश होऊन छोटं झालं तरी, मन मात्र मोठचं राहतं.

ज्या कविता वाचल्या, त्या मला कळल्या नाहीत

ज्या व्यक्ती भेटल्या, त्या मना कळल्या नाहीत
ज्या वाटेने मी गेलो, ती दिशा मला कळली नाही
भविष्याची हस्तरेषा मला कधी कळली नाही
कळले जेव्हा हे सारे, तेव्हा आयुष्य होते सरले
नि सान्यांचेच अर्थ, मला थोडे थोडे उमगले...

कु. सुकेशनी पं. पोहकार

बी.एससी. २

ओल्या चिंब आठवणी

जगण्याच्या उबंरठ्यावर अवचित क्षणासह असंख्य आठवणी गर्दी करीत असतात... मनाच्या कातरवेळी अलगद निवांत विचारांच्या नदीत भिजलेल्या ओल्या पापण्या संवेदनशील मनाला छळत असतात.... आयुष्याची निपचीत पावलं भावनांच्या काटेरी वळणावर वळू लागली की जगण्याची गणितं सोडवायची राहून जातात.... अशी मनाची धांदल उडणाऱ्या क्षणी आभासाचे रेखाचित्र डोळ्यात उतरून येतात... पावलांच्या प्रत्येक वळणावर आयुष्याची शिदोरी न संपणारी ठरते. मग वाटू लागतो आभास पुन्हा नव्या वळणावर. नव्या आयुष्याच्या दारावर एक नवा चेहरा सांगून जातो बरंच काही. जाणिव्यांच्या उणिवा सोबत सोडून जातो. भावनांची पाऊलवाट डोळ्यात सावरते. कळू लागतात नव्या जाणिव्या आयुष्याच्या नव्या पानावरती... घडू लागतो नवा प्रवास आठवणींच्या लुप्त सावलीत.

क्षणिक आनंदाचे दरवाजे खुले होतात. डोळ्यांच्या गर्दीश भावनांना सावरण्यासाठी... रोजच्या पेक्षा आज काहीसं नवे घडायला लागते आपल्यासोबत हा काय नवीन प्रकार आहे? असा विचार करताना जुन्या-नव्या पावलांवर बिलगून येतात आठवणी. गहिवरून येतात, सांगू लागतात मोजक्याच शब्दात. आपल्याच संदर्भात आयुष्याची पावलं नव्या वळणावर वळायला लागतात. डोळ्यांच्या भाषेत व्यक्त होतात भावना. मनाच्या कोपऱ्यात शांत, पण तेवढीच गंभीर परीस्थिती जाणवायला लागते. न कळणाऱ्या शब्दांना अवचित भान आणावे लागते. जगण्यासाठी... निसर्गाच्या हिरवळीला रंग भावनांचे देताना काळजाच्या जखमांना सावरायचे राहून जाते... सोबतीच्या क्षणांच्या पावलांचे विश्व समजण्याचे गूढ लपवता येत नाही. हृदयाच्या गर्द छायेत चेहऱ्याची ओळख पटवावी लागते. आपलेपणा साठी न उरलेल्या वळणांसाठी परतीच्या दिशेने येताना आशा आणि निराशेवरती जगावे लागते माणसांना.

जोरवर हळूहळू पावले स्वप्नांच्या गावात भटकायची सवय लावून घेत नाही तोपर्यंत माणुसकीच्या धड्यात आठवणींचा इतिहास कोरायला सुरुवात होते. म्हणूनच आठवणी कधीच मिटत नाही. जगण्याच्या दारावर भेटण्यास नेहमी उत्सुक असतात आठवणी, आठवणी क्षणांचा आभास असते....

नैराश्याच्या हिंदोळ्यावर सावरण्याचं भान असतात आठवणी...

आठवणी जणू निसर्गाचं लेणं असतं... आभाळाचा रंग.... पाखरगाण.... हिरव्याकंच शेतात बहरणारा मळा पहाटेच्या किरणांनी बहरलेली फुलं... उमललेली कळीपाकळी पाखरांचा किलकिलाट... कुहूकुहू गीताने दिवसाची होणारी सुरुवात सूर्यास्ताने माळवणारी सांज... डोळ्यांत कुठेतरी जागा मिळवून जातात आठवणी.

आठवणी हृदयात कोरून ठेवाव्या लागतात. फुलपाखरासारखे उडून जातात अन् आयुष्याच्या घटत्यात चटकन सामावतात आठवणी... कोवळ्या आठवणी काळजात सामावतात... जगणाऱ्या चाहूलवाटेत दिशा मिळवून जातात.... मन भटकायला लागले ते केवळ आठवणीमुळे.... प्रत्येक माणूस बदलायला लागतो आठवणीमुळे... आठवणी आयुष्याची क्षणचित्रे आठवताना... मनाच्या खोलवर गवसलेली भावुक क्षणवाट असतात आठवणी.... भावनांच्या आहारी जाऊन ढसाढसा रडवून मन व्यक्त करत डोळे कोरडे करून जातात आठवणी...

आठवणी कधीच विसरता येत नाही. आठवणी आपल्याच असतात ओळखीच्या बंधनातील. पावलांच्या स्पर्शाशी कवटाळून घ्यायला लावतात आठवणी. न थकणाऱ्या वाटेवर सोबतीचा आधार असतात. आठवणी ओल्या असतात काही... काही आठवणी कोरड्या असतात... काही आठवणी रडवतात तर काही हसवतात काही आठवणी न विसरणाऱ्याच असतात.... काही आठवणी नेहमी सोबत राहणाऱ्या.... मनाच्या प्रत्येक कट्ट्यावर आठवणी भरून येतात.... देहाला स्पर्शूना जातात... काही आठवणी प्रेमाच्या असतात... काही नात्याच्या असतात... काही मरणापर्यंत चिरकाल टिकतात तर सहज न विसरता येणारे क्षण असतात आठवणी मनाला मोहरून जातात... अंगावरती शहारे आणून सोडतात.... ओल्याचिंब भावनांना उधाण आणतात आठवणी... आठवणी पाऊस असतो... आला की बरसतो हात ओले चिंब करून जातो... क्षणिक ओल्या देहास चिंब भिजवून जातात आठवणी.

कु. श्रद्धा पु. अडागळे

बी.बी.ए. २

मनाची प्रचंड शक्ती

मनुष्य हा मन असलेला प्राणी आहे. मनुष्य मानव किंवा इंग्रजीत मॅन ह्या सर्वांची उत्पत्ती 'मन' किंवा 'माईड' पासून झालेली आहे. मनात येणाऱ्या चांगल्या किंवा वाईट विचारांमुळेच आपले चिंतन तयार होत असते आणि तेच आपल्या आचरणाच्या माध्यमातून चारित्र्याची निर्मिती करीत असते.

वास्तविक मन हेच मनुष्याने बंधन आणि मुक्तीचे कारण असते. ज्याचे मन नियंत्रित असते, तोच खरा स्वतंत्र आणि आत्मज्ञानी असतो. या उलट जो मनुष्य मनाचे वशीभूत राहून त्यावर नियंत्रण ठेवू शकत नाही तो बंधनात राहतो व दुःखी होतो.

मनासमोर हार, माननारा मनुष्य स्वतःच पराजीत होतो, जो मनावर ताबा ठेवतो तोच आत्मामयी बनत असतो. आजच्या विद्यार्थ्यांनीसुद्धा अभ्यावृत्ती धारण करण्यासाठी स्वतःच्या मन शक्तीचा भरपूर उपयोग करून स्वाध्याय करावा. बरेच विद्यार्थी शरीराने वर्गात बसून असतात पण त्यांचे मन इतरत्र भटकत असते. अशांना शिक्षणाचा लाभ कसा मिळणार? संपूर्णपणे लक्ष घातल्याशिवाय कोणतेच काम चांगल्याप्रकारे होऊ शकत नाही. मनाची चंचलता एवढी तीव्र असते की अभ्यास आणि वैराग्याशिवाय त्यावर ताबा ठेवता येत नाही. भगवान श्रीकृष्णाकडून गीतेमध्ये मनाच्या प्रचंड शक्तीची माहिती मिळाल्यानंतर अर्जुनाने प्रश्न केला की - हे प्रभो, मन अतिशयच बलवान व चंचल आहे. ह्यावर ताबा मिळविणे म्हणजे हवेवर ताबा मिळण्याइतके अत्यंत कठीण का आहे?

चंचल मनावर नियंत्रण करणे फारच कठीण असते यात शंका नाही. याकरिता सतत अभ्यास आणि वैराग्य भावनेची गरज असते. मनाच्या प्रचंड शक्तीमुळे मोठमोठे आत्मज्ञानी, संत व महात्मे यांनीसुद्धा हार मानली आहे. इंद्रिये हे नेहमीच मनाला स्वतःकडे ओढत असतात. मन हे इंद्रियांकडे आकर्षित होऊन बुद्धीला स्वतःकडे ओढत असते. अशारीतीने संपूर्ण शरीर हे मनाच्या नियंत्रणाखाली येते आणि मनुष्य आपल्या ध्येयापासून विचलीत होत जातो. समर्थ रामदासांनीसुद्धा मनाच्या प्रचंड

शक्तीला उद्बोधून म्हटले आहे-

“मना वासना दृष्ट कामा न ये रे ।
मना सर्वथा पापबुद्धी नको रे ।
मना पाप संकल्प सोडून द्यावा ।
मना सत्य संकल्प जिवी धरावा ॥”

मनो निगृहाची समस्या ही प्रत्येक साधकापुढे येत असते. सर्व सामान्यांपासून तर मोठमोठ्या महापुरुषांनासुद्धा मनाने आतंकित केलेले आहे. मनावर ताबा मिळविण्यासाठी सद्चिंतन, सत्कर्म, सतत अभ्यास आणि ईश्वरकृपा आवश्यक असते. कोणतेही कार्य करण्यासाठी अनुकूल परिस्थिती आणि उपयुक्त या दोन्हीची गरज असते. मनःस्थिती म्हणजे मन हे जर व्यवस्थित असेल तर अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीमध्ये सुद्धा मार्ग काढता येतो. म्हणून मन नेहमी स्थिर, शांत आणि संतुलीत ठेवावे. अंतःकरणाचा इंद्रियांशी ताळमेळ असावयास हवा, मन, बुद्धी, चित्त आणि अहंकार हे चारही अंतःकरणाची चतुःसूत्री आहेत. कोणत्याही कार्याच्या पूर्ततेसाठी या चौघांमध्ये ताळमेळ असणे आवश्यक आहे. मनाच्या प्रचंड शक्तीचा वेग जर अनियंत्रित झाला तर सर्व प्रयत्न आणि परीश्रम लक्षात निष्फळ जात असतात. म्हणून कोणतेही कार्य पूर्णपणे लक्षात घेऊन केले पाहिजे. परंतु मनाची प्रत्येक मागणी कधीही मान्य करू नये. उदा. परिक्षेच्या काळात मन इकडे-तिकडे धावत असेल किंवा करमणुकीकडे ओढ घेत असेल तर त्यावर अंकुश लावावा.

मन भटकू नये म्हणून विचार चांगले ठेवावे. चांगले विचार हीच खरी संपत्ती होय. चांगल्या विचारांवर चांगले व्यक्तिमत्व आधारीत असते. त्यासाठी चांगल्या चिंतनाने आयुष्याला चांगले वळण मिळते.

“मन तुमचे ओली माती, पुन्हा नाही मिळणार
जसा असेल साचा, तसाच होईल आकार”

म्हणून मनात नेहमी चांगले विचार आणावे, दोष, दुर्गुण आणि वाईट विचारांपासून सदैव दूर रहावे, कारण जसे विचार मनात येतात तसे आपण कर्म करीत असतो. मनाची चंचलता, लोलूपता आणि काम करण्याची क्षमता यांच्यावर नियंत्रण ठेवून नेहमी चांगले कार्य करावे. मन इकडे-तिकडे भटकू देऊ नये. स्वतःला मनाच्या आहारी जाऊ न देता मन हे स्वतःच्या नियंत्रणाखाली असावे. मी मनाचा मालक आहे, अशी भावना बाळगावी.

आपण स्वतःला कोटीचा न्यायधीश समजून एकांतामध्ये बसावे व बऱ्या वाईट विचारांची समिक्षा करावी. आपला विचारप्रवाह कुणीकडे आहे ते बघावे. आपले मन जी वासना, तृष्णा, दुर्गुण, लोभ, मोह, आवेश, ईर्ष्या, द्वेष, माया, मत्सर, घृणा इत्यादी नकारात्मक प्रवृत्तीकडे जात असेल तर ते सत्य, प्रेम, दया, करुणा, ममता, उपकार, सेवा, सत्कर्म ह्यासारख्या सकारात्मक प्रवृत्तीकडे वळवावे. आपल्या कार्याचे स्वतःच आकलन करून पतनाकडे नेणाऱ्या विचारांवर ताबा मिळवता येतो. स्वतःच्या कार्याची जेवढी माहिती स्वतःला असते तेवढी ती इतर कोणालाच नसते. आपण आपले स्वतःच मित्र व शत्रू असतो. म्हणून आपले मन इतरत्र भटकू देऊ नये. कारण आपण स्वतःच्या उद्धाराचे व पतनाचे कारण असतो.

स्वतःच्या विचारांची समिक्षा करण्याचेच भागत नाही, तर त्यांना सरळ मार्गावर आणण्यासाठी काही कठोर निर्णयसुद्धा घ्यावे लागतात. मनात वाईट विचारच येत असेल तर मनाला दंड करणेसुद्धा आवश्यक असते. म्हणून आपण आपल्या विचारांना खालच्या पातळीकडे जाऊ न देता उच्चतेकडे नेत राहावे. खाली जाणे खूप सोपे असते पण वर जाण्यासाठी फार प्रयत्न करावे लागतात. म्हणून वाईट विचार मनात येतांना कडक नियंत्रण ठेवायला हवे. कधीकधी वाईट वाटणाऱ्या लहान गोष्टीसुद्धा मनुष्याला मोठ्या दुर्गुणांकडे नेत असतात. थोडीशी थट्टा-मस्करी केली तर काम झाले असा विचार करू नये. शूलकशी वाटणारी कामुकता मोठ्या प्रसादाकडे नेत असते. म्हणून स्वतःला व मनाला सांभाळावे. मनात सतत वाईट विचार येत असतील तर संयमाचा अंकुश त्यावर ठेवावा.

इंद्रिय संयम, वेळ संयम, अर्थ संयम, विचार संयम यांचे सतत पालन आपल्या मनाने करायला हवे आणि असे करणारा मनुष्य हा खरोखरच आत्मोजयी होतो.

कु. रश्मी प्र. मोहोड

बी.ए. २ (अ)

आई प्रथम गुरु

करुणा, माया, ममता यांचे एक शिल्प बनवून झाल्यावर देव समाधानाने हसला. त्याच्या हसण्याने शिल्प जिवंत झालं आणि जग तिला 'आई' म्हणून ओळखू लागले.

द्वेष, तिरस्कार, हिंसा या साऱ्या विकारांची एकदा प्रेमाशी लढाई झाली. पराभव समोर दिसू लागला. तेव्हा प्रेम आईच्या हृदयात लपून बसले. त्यानंतर सारे विकार जगाच्या बाजारात मोकट सुटले. प्रेम मात्र आईच्या हृदयात जिवंत आहे. खरंतर आईमूळे प्रेम अजून पृथ्वीवर जिवंत आहे.

आईकडे एक अज्ञात शक्ती आहे. ती आपल्या मनातील सर्व गोष्टी तिला न सांगता समजतात. आई म्हणजे प्रेमाचा सागर. वात्सलाचा सागर, मला कंटाळा आला किंवा करमत नाही अश्याप्रकारचे शब्द तिच्या शब्दकोशात नाही.

आज व्यक्ती धार्मिकतेकडे वळलेल्या आहे. याच धार्मिकतेचे मार्ग वेगळे असतीलही. मन निर्वीकार करून ईश्वराला साकार करण्याचा प्रयत्न करून व्यक्ती आपले जीवन समृद्ध करण्याचा प्रयत्न करीत असतो. परंतु हे सर्व करीत असताना आज व्यक्ती विसरून जात आहे की, आपण जगामध्ये कसे आलो, कोणामुळे आलो आणि ज्याच्यामुळे आलो त्यांत्या आई-वडीलांना आज आपण का विसरून जात आहे? देवाची सेवा करीत असतांना व्यक्ती मागे वळून सुद्धा पाहत नाही, पण ईश्वराचे खरे रूप साक्षात आई-वडील आहेत. आईने सर्वांना जन्म दिला, त्यांच्यामुळे आपण जगात प्रवेश केला आणि या नवयुगामध्ये जीवन जगण्यासाठी सक्षम झालो. व जीवन जगण्याची कला आपआपसात आत्मसात केली.

त्याचप्रमाणे आपल्या स्वतःच्या बळावर स्वतःचे जे स्थान निर्माण केले आहे ते संपूर्ण आई-वडीलांच्याच साहाय्यामुळे घडले आहे. नेणत्यापासून जाणते होईपर्यंत जे काही मिळाले ज्या काही इच्छा, आकांक्षा पुरविल्या गेल्या, स्वप्नपूर्ती होण्यास जी मदत केल्या गेली व जो काही उत्तम संचीताचा ठेवा मिळाला, तो फक्त आई-वडीलाकडूनच देण्यात येते आणि हे सर्व करायला काही देव (परमेश्वर) धाऊन आलेला नाही.

“माँ बाप की दूआँ
खाली नही जाती
उनकी बदूआँ खाली नही जाती
मेहनत, मजदूरी. करके भी
माँ बाप तीन चार बच्चे पाल लेते है
लेकीन तीन चार बच्चो से ही
अपनेही माँ-बाप पाले नही जाते”

नितीन रा. वरुडकर

बी.कॉम. १

वृक्षांचे मानवी जीवनातील स्थान

‘वृक्षवल्ली आम्हां सोयरी वनचरे’ हे संसारात राहूनही विरक्त जीवन जगणाऱ्या तुकाराम महाराजांचे बोल आहेत. आपल्यासारख्या चालत्या-बोलत्या माणसांपेक्षा गावाबाहेरच्या जंगलातील, उपवनातील वृक्ष-वेली त्यांना आपल्याशा वाटतात. मानवी जगातील क्रोध, लोभ, मद, मोह, मत्सर अशा विकारांपासून दूर असणारी ही वृक्ष वेली तुकारामांना जास्त आवडतात: कारण त्यांच्या सहवासातच या महान भक्ताला आपल्या मनाशी संवाद साधता येतो.

मानव आणि वनस्पती सृष्टी ही एकाच विधात्याची लेकरे, पण आज माणूस निसर्गापासून दूर गेला आहे. स्वतः केलेल्या प्रगतीमुळे त्याच्यातील अहंकार वाढला आहे. मला काहीही अशक्य नाही असे तो मानतो. आपला भूतकाळ तो विसरून गेला आहे. याच निसर्गाच्या कुशीत आपण वाढलो हे तो विसरला आहे. याच वृक्षवल्लीच्या सानिध्यात नित्य विहार करणाऱ्या आपल्या ऋषीमुनींनी ‘वेद’ रचले. भारतीय संस्कृतीची भक्कम बैठक आम्हांला दिली, हे सारे सोयीस्करपणे आपण विसरलो आहोत.

प्रगतीचा कैफ चढलेल्या माणसांनी परमेश्वर निर्मित निसर्गावर घाला घातला आहे. विवेक हरवून बसलेल्या आजच्या माणसांत चंगळवादाला उधाण आले आहे. मोठमोठ्या इमारती उभारण्यासाठी दाट अरण्ये उध्वस्त केली जात आहेत. अन्न शिजविण्यासाठी, शेकोटी पेटविण्यासाठी, घरे सजवण्यासाठी वारेमाप जंगलतोड केली जात आहे. कायद्याचा बडगा उभारला तरी कोट्यावधी रुपयांच्या चंदनाची चोरी होतच आहे.

हे सारे पाहिले की असे वाटते, हा माणूस किती अविचारी आहे. निसर्ग जणू माणसाला सांगतो की, अरे हे वृक्ष वर्षानुवर्षे जंगलात उभे आहेत ते तुमच्यासाठीच ना! त्यांची फुले, फळे, पाने, सावली हे सारे तुमच्यासाठीच आहे ना! म्हणून तर तुमच्या पुर्वजांनी त्यांची बरोबरी संतपुरुषांबरोबर केली. वृक्ष बाहू पसरून आपल्यासाठी पावसाची प्रार्थना करतात. आपल्या

मुळांनी पायाखालची जमीन घट्ट पकडून ठेवतात. जमिनीची धूप थांबवतात. वातावरणातील प्रदूषण टाळण्यासाठी प्रयत्न करतात. अनेक अमूल्य औषधे देतात.

हे वृक्ष, या वेली अनेक मौलिक गोष्टी आपल्याला देतात. उदात्तता, भव्यता आणि निर्मलता ही तर त्यांची ठेवच आहे. पण “सर्वांशी समान वागणूक” हा त्यांच्या जीवनातून मिळणारा संदेश आहे. म्हणून आपल्या मुलाबाळांशी जसा वागतो तसाच तो झाडांशीही वागला पाहिजे. हा संदेश जाणून सामाजिक वनीकरणाचे व्रत सर्वांनी स्वीकारले पाहिजे.

कु. स्वाती अ. चांदूरकर

एम.कॉम. २

न ऋण जन्मदेचे फिटे

कवी यशवंतांनी आईची थोरची गाताना म्हटले आहे की, “स्वामी तिन्ही जगाचा आईविना भिकारी ।।” खरं आहे ते ! या मातेच्या प्रेमाला कशाची तुलना नाही. सत्ता, मत्ता, विद्वत्ता सारे ह्या जन्मदेपुढे कःपदार्थ आहेत. म्हणून तर जगज्जेत्या सिकंदरलाही मातेची ओढ लागली होती. स्वराज्य संस्थापक शिवबाच्या जीवनातही मातेला सर्वश्रेष्ठ स्थान होते.

मातेचा प्रेमभाव सर्वत्र सारखाच आढळतो. त्यात गरीबं- श्रीमंत, श्रेष्ठ-कनिष्ठ असा भेदभाव करता येत नाही. मातेच्या प्रेमात दिककालाच्या अडचणीहि नसतात. एखादी श्रीमंत माता आपल्या मुलाचे जेवढे लाड करील, त्याला जेवढ्या उंची किमती वस्तू आणून देईल तेवढ्या भारी वस्तू आपल्या लेकराला देऊ शकणार नाही. पण म्हणून काही तिच्या प्रेमाची प्रत कमी ठरणार नाही. मातृप्रेमाची अनेक उदाहरणे आपल्याला भोवताली नेहमी दिसत असतात. चार घरी हिंडून भाकर-तुकडा गोळा करून आणणारी भिकारीण स्वतः उपाशी राहते; पण आपल्या लेकराला तो ओला-कोरडा तुकडा आधी भरवते.

माता आपल्या लेकरासाठी काय करीत नाही ? ती जन्म देते ऐवढेच नव्हे तर सर्वस्वी परावलंबी असलेल्या आपल्या बाळाला ती सर्वतोपरी सांभाळते. ती त्याला खाऊपिऊ घालून त्याचे शरीर जोपासते व त्याबरोबरच त्याला नीतिकथा, चातुर्यकथा सांगून ती त्याचे मन फुलविते आणि मनाचा विकासही साधते. मातेचा विशेष सहवास न लाभालेल्या बालकाला ह्या साऱ्या सौभाग्याला वंचित व्हावे लागते. शिवबा, बापूजी या साऱ्यांनी आपल्या यशाचे श्रेय आपल्या मातेलाच दिले आहे. बापूजी तर आपल्या आत्मवृत्तात सांगतात, “एक माताही सहस्र शिक्षकांपेक्षा श्रेष्ठ आहे” अपंग, मंदबुद्धी, कसेही बालक असले तरी माता आपली माया पातळ करत नाही.

मातेच्या या श्रेष्ठत्वाची कसोटी लागते ती कुपुत्राच्या बाबतीत. कारण अशा दुर्गुणी मुलाचा वाली मातेशिवाय कोणी नसतो. घरीदारी सर्वत्र त्याला अपमान सोसावा लागतो. प्रत्यक्ष

जन्मदाता पिताही त्याला घराबाहेर काढतो. अशा वेळी ती माता मात्र आपल्या कुपुत्रालाही जवळ करते. म्हणून तर कवी मारोपंत म्हणतात -

प्रसाद पट झाकती परि परा गुरुंचे थिटे

म्हणून म्हणती भले न ऋण जन्मदेचे फिटे

आपल्या जीवनात अशी अनेक उपकारांची गाठोडी आपल्या मस्तकी असतात; त्यांचे ऋण आपण कधीही फेडू शकत नाही. म्हातारपणी वृद्ध मातापित्यांची सेवा करणे ही काही अंशाने त्या ऋणांची फेड होईल. पण ती फारच थोडी. कारण तो आपल्या कर्तव्याचाच भाग असतो. काहीजण कृतघ्न होऊन ही परतफेड पैशाने करू पाहताता आणि वृद्ध मातापित्यांना वृद्धाश्रमाचा रस्ता दाखवतात. म्हातारपणी मातापिता आपल्या मुलांच्या प्रेमासाठी आसुसलेली असतात. ते त्यांना मिळाल्यास, त्यांना आपल्या जीवनाचे सार्थक झाल्यासारखे वाटेल. अनेकदा अतिपरिचयात आपल्याकडून मातेची महती ओळखली जात नाही. पण हे कृपाछत्र एवढे मोठे आहे, हे उपकार एवढे अगणित आहेत की सात वेळा काय शंभर वेळा जन्मूनही ते फिटणार नाहीत. जननी हे दैवत असे असामान्य आहे की, कोणत्याही फळाची अपेक्षा न करता ते आपल्यावर कृपाप्रसादाची खैरात करत असते. म्हणून तर प्रत्यक्ष भगवान रामचंद्रांना स्वर्गापेक्षाही माता श्रेष्ठ वाटते. उगाचाच नाही कवी म्हणत की, “आईसारखे दैवत साऱ्या जगतामधी नाही.”

कु. लिना मा. शेंदरे

एम.कॉम. २

दहशतवाद

११ सप्टेंबर २००१ रोजी दहशतवाद्यांनी अमेरिकेतील विश्व व्यापार केंद्राच्या दोन गगनचुंबी इमारती जमीनदोस्त करून संपूर्ण जगाला हादरून टाकले. त्याचवेळी संपूर्ण सप्टेंबरच्या पूर्वीपासूनच जगात दहशतवादाचे थैमान सुरु होते. फक्त त्याची जाणीव काही राष्ट्रांना झाली नव्हती एवढेच! दहशतवादाची सर्वाधिक झळ पोहचणाऱ्या देशात भारत एक प्रमुख देश आहे.

भारतातील काही राज्यामध्ये सकाळी बाहेर पडणारा सर्वसामान्य नागरिक संध्याकाळी परत सुरक्षित घरी येईल याची खात्री नाही. आपल्या विदर्भामधील गडचिरोली या जिल्ह्यामध्ये हा प्रकार जास्तीच आहे. तेथील लोक आपला जीव मुठीत घेवून जीवन जगतात.

तो व्यक्ती मग अधिकारी असो, कर्मचारी असो, पोलीस किंवा सामान्य माणूस असो एकदा घराबाहेर गेल्यावर तो सुखरूप घरी पोहचेल याची श्वाश्वती देता येत नाही. कारण दहशतवादाचे प्रमाण इतके वाढले आहे की याचा आपण विचार करू शकत नाही.

अपहरण करणे, ओलीस ठेवणे, बॉम्बस्फोट करणे, हे आता नित्याचेच झाले आहे. आता नागपूरसारख्या शहरामध्ये छोटा मुलगा हा शाळेत जातो आणि घरी परतच येत नाही. आपल्या मुलाचा जीव धोक्यात आहे. या कारणाने ते पैसा गोळा करून मुलाला सोडविण्याचा प्रयत्न करतात आणि गुंडे मग आई वडीलांना ब्लॅकमेल करतात हे प्रमाण दिवसेंदिवस वाढत जात आहे. मुंबईमध्ये २६ डिसेंबर ताज हॉटेलात २००८ मध्ये बॉम्बस्फोट झाला होता. त्यात अनेक लोक मारल्या गेले. आजच्या या जगामध्ये कशाचीही भिती न बाळगता अमेरिकेन येवून आपल्या देशात बॉम्बस्फोट करतात आणि आपल्याला त्याची थोडीशी भणक सुद्धा नसते इतक्यापर्यंत दहशतवाद हा पसरलेला आहे.

दहशतवाद्यांनी काश्मिरच्या नंदनवनाला स्मशानभूमीची कळा आणली आहे. परकीय शक्तीकडून मिळणाऱ्या मदतीवर काश्मिरमधील दहशतवाद पोसला जात आहे. जम्मू-काश्मिर

मध्ये दहशतवाद पसरविणारे भाडोत्री दहशतवादी, नक्षलवाद्यांनी देशाची अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्था धोक्यात आणली आहे.

काश्मिरमधील जी जनता आहे या दहशतवादाला कंटाळून त्यांच्यासाठी जे सुरक्षा दल ठेवले आहे त्यांच्यावर हल्ला करतात. या दहशतवाद्यांनी देशातील शांती ही भंग केली आहे आणि याचे प्रमाण वाढत चालले आहे.

प्रत्येक दहशतवादी संघटनांच्या मागण्या, ध्येय व मार्ग वेगवेगळे असले तरी सर्वांचे एकच ध्येय असते ते म्हणजे सरकारला जेरीस आणून आपल्या मागण्या गैरमार्गाने पूर्ण करावयाच्या. दहशतवादाची भयानकता सर्व जगाला पटली असल्यामुळे त्याचे निर्मुलन करण्यासाठी जागतीक पातळीवर प्रयत्न होत आहेत. सध्या भारत व श्रीलंका यांच्यातील प्रश्न सोडविण्यासाठी नार्वे हा देश मध्यस्थी करीत आहे. तर इस्त्रायल-पॅलेस्टाईन वाद मिटविण्याचा अमेरीका प्रयत्न करीत आहे. तर काश्मिर समस्या सोडविण्यासाठी भारताने स्वतः पुढाकार घेऊन पाकव्याप्त काश्मिर व पाकिस्तानमध्ये बस सेवा, रेल्वे सेवा चालू केल्या आहेत. ईशान्येकडील संघटनाबरोबर भारत बोलणी करीत आहे. नक्षलवाद्यांना प्रवाहात आणण्यासाठी विविध योजना राबविल्या जात आहेत. तसेच धर्मभिमानापेक्षा राष्ट्रभिमान वाढविणे गरजेचे आहे.

आज आमच्या देशात होतो तो दहशतवाद व तुमच्या देशात चालू आहे ते स्वातंत्र्ययुद्ध! अशी दहशतवादाबद्दल दुहेरी मापदंडाची भूमिका काही देश घेत आहेत. आज जगातील सर्व राष्ट्रांना सर्व धर्मातील व स्तरातील लोकांना दहशतवादाची झळ बसत आहे. सर्व राष्ट्रातील दहशतवादाचे रंग-रूप एकसारखेच असते. मग हा दुहेरी मापदंड कशासाठी ? सर्व राष्ट्रांनी वैयक्तिक हितसंबंध बाजूला ठेवून दहशतवादाचा मुकाबला करण्यासाठी सर्वशक्तीनिशी एकत्र येऊन प्रयत्न करायला हवेत.

कु. रुचिका म. सलामे

बी.कॉम. १ (मराठी)

माझा देवाशी संवाद

एकदा रात्री माझ्या, स्वप्नात आला देव
स्वप्नात येऊन म्हणाला, तुला कशाचेग भेव?
मी म्हटल देवा, आता तुला सांगु तरी काय ?
पण तुला सांगितल्याशिवाय माझ मन पण मानणार नाय
देव म्हणाला मग आता विचार करु नकोस
सगळ काही सांगुन टाक काही मनात ठेऊ नकोस
मी म्हटल देवा, तु बसतोस वर आनंदात
आणि इथे आमचे मन सतत गुरफटलेल असत विचारात
जगतो म्हटल साध-सरळ तर लोक जगु देत नाही
वागायला गेलो आडव तर मन मानत नाही
इकडे आड तिकडे विहिर अशी निर्माण होते स्थिती
तेव्हा नेमक काय कराव याची मला वाटते भीती
मग अचानक जाणीव होते आई वडीलांच्या कष्टांची
अपेक्षा आपण पूर्ण करणार नाही तर कोण करेल त्या व्यक्तींची
पण असही वाटते कधी अपेक्षा पूर्ण करतांना, आपण
स्वतःच जीवन जगाव कधी? इतरांचा विचार करतांना
काय करणार देवा हे विचार चक्र सतत चालु असत
एक विचार संपला की दुसऱ्यासाठी मन पुन्हा खाली असत
आता तुच सांग बाबा यावर एकदा उपाय
अशा परिस्थितीत माणसान नेमक कराव तरी काय?
देव म्हणाला अशी स्थिती निर्माण होते जेव्हा
सकारात्मक विचार करुन पावले उचलावीत तेव्हा
आणि सर्वात महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे, मी हे जीवन
तुम्हाला एकट्यासाठीच दिल नाही
त्यामुळे या जीवनात दुसऱ्यासाठीही करावे काही
जो जगतांना करतो दुसऱ्याचा विचार
त्याच्यावर माझी नेहमीच कृपा असते अपार
जो दुसऱ्यासाठी जगला तोच खरा जगला
या कर्मबंधनाच्या साखळीतून तोच खरा निभला
म्हणून जर माझी कृपा हवी असेल जीवनात, तर
आई-वडिलांच मन कधी दुखवू नका आयुष्यात
त्यांच्या अपेक्षा पूर्ण केल्यात तुम्ही जर
मी न मागताच सगळ, देतो तुम्हाला तर
देवाचे ते बोलणे ऐकून विचार माझे मी थांबवले
आभार देवाचे मानून नमन त्याला मी केले
चला तर मित्रांनो देवाने सांगितल्याप्रमाणे करु
आई-वडिलांचे ऐकून, स्वप्न त्यांचे पूर्ण करु.

कु. सोनल हि. सकर्डे

बी.ए. भाग २

आई

आई म्हणजे कल्पतरु ।

आई म्हणजेच स्वप्नातले फुलपाखरु ॥

आई म्हणजे आपली दैवत ।

आई म्हणजेच आपली दौलत ॥

आई म्हणजेच मायेचा सागर ।

आई म्हणजेच सुखाचा डोंगर ॥

आई म्हणजेच ईश्वर ।

आई म्हणजेच परमेश्वर ॥

आई म्हणजेच पुजा।

तिच्या सारखा नाही जगात दुजा ॥

करा आईचा नेहमी मान ।

तिच्यामुळेच आहे आपली शान ॥

आई म्हणजे शब्दात न सांगता येणारे श्रेष्ठत्व ।

तिच्या चरणात आहे आपले मोक्षत्व ॥

आई असते खूपच महान ।

करा तिच्यावर सर्वस्व कुर्बान ॥

कु. किरण मु. कावळे

बी.एससी. २

तुझी आठवण

तुझ्यासारखीच एक मैत्रीण असावी
नेहमी साथ देणारी समजून घेणारी.

फुलांचा सहवास जसा सुगंध देतो
तसा भास मला तुझा होतो.

तु माझी मी तुझी आठवण आहे
डोळ्यातील अश्रु असे हे अतुट नाते आहे.

सावली जशी माणसाची परछाई आहे
तशी तु माझी जीवलग मैत्रीण आहे.

तु कुठे सोडून गेलीस सखे
माझे डोळे पाण्याने भरून आले.

तुला पाहता पाहता
हृदय माझे भरून आले.

वेड लागावे मनाला
तशी तुझी ओढ लागली.

मनाला समजवावे कसे
तु कशी दुर गेलीस.

कुठे हरवलीस तु, शोधु कुठे
आठवण तुझी येते, मी जावु कुठे.

तुला पाहण्यासाठी डोळे माझे भिरभिरतात
आठवण तुझी आली की डोळ्यातून अश्रु येतात.

कु. मेघा न. परतेती
बी.ए. २ (ब)

आई-बाबा

स्वतःचा जीव धोक्यात टाकुन
नविन जीवन तिने दिले
बाबांनी बोट धरुन
मला चालायला शिकवले

ज्याप्रमाणे सुर्य बनून बाबांनी
तेज दिले
आईने सावली होऊन
शितलता दिली

ज्याप्रमाणे चांदण्यारात्री
थंडपणा जाणवतो
त्याचप्रमाणे आईचा प्रेमळ छायेत
मायेचा स्पर्श जाणवतो

बाबांच्या कठोर शब्दात
जणू भिती जाणवते
परंतु तेच शब्द समोर
वेळोवेळी आठवतात

ते आपल्या जवळ असले की
त्यांची किंमत कळत नाही
दुर गेल्यावर त्याविना
मन माझे रमत नाही.

कु. मेघा न. परतेती
बी.ए. २ (ब)

मैत्री...

आयुष्यभर क्षणाक्षणाची संगत म्हणजे मैत्री
सुख दुःखात एकत्र भिजलेली नाती म्हणजे मैत्री

ठेचकाळून पडतांना सावरणारा हात म्हणजे मैत्री
पहिल्या पावसात ओल्या मातीचा सुगंध म्हणजे मैत्री

रणरणत्या उन्हात फुलणारा गुलमोहर म्हणजे मैत्री
अव्यक्त भावनांना मुर्त रूप देणं म्हणजे मैत्री

शेवटच्या प्रवासात रेंगळणाऱ्या आठवणी म्हणजे मैत्री
जन्मातरीच्या साथीचं आश्वासन म्हणजे मैत्री

निखळ, निरलस, निरपेक्ष, निराकार मैत्री
आधीपासून अंतापर्यंत शब्दनिर्बंध अशी....
फक्त मैत्री.... फक्त मैत्री

कु. त्रिशाला मानकर
बी.ए. २

मन रे रहा प्रसन्न

मन रे रहा प्रसन्न,
सुख दुःख प्रसंगी
चिंतन करा वेळोवेळी
मन रे रहा प्रसन्न... ॥१॥

सूर्याचाही प्रकाश ठेवा,
मातीचाही सुगंध मिळवा ।
ज्ञानाचा भंडार हवा,
मन रे रहा प्रसन्न... ॥२॥

पाण्यासारखे निर्मळ रहा,
पक्ष्यांसारखे गगनात उडा ।
अग्निसारखे तेजस्वी रहा,
मन रे रहा प्रसन्न... ॥३॥

आई-वडिलांची सेवा करा,
गुरुजनांचा आदर करा ।
प्राणिमात्रांवर दया करा,
मन रे रहा प्रसन्न... ॥४॥

ताराचंद श्री. परोडीया
बी.कॉम. १ (इंग्रजी)

बाबा

मरण यातना सोसतांना
आई जन्म देत असते
आपलं हसू पहात पहात
सार विसरुन हसत असते

बाबा मात्र हसत हसत
दिवस रात्र खपत असतो
शिस्त लावत आपल्यामधला
हिरवा अंकूर जपत असतो.

त्याला कसलचं भान नसतं
फक्त कष्ट करत असतो
चिमटा घेत पोटाला
बँकेत पैसे भरत असतो.

तुमचा शब्द तो कधी
खाली पडू देत नाही
तुमची हौस भागवताना
पैशाकडे पहात नाही.

तुम्ही म्हणजे त्याची स्वप्न
तुम्ही म्हणजे त्याचं आभाळ
तुमच्यासाठी गिळत असतो
नामुष्कीची अवधी लाळ.

तुम्ही जेव्हा मान टाकता
तेव्हा बाबा खचत असतो
आधार देता देता तरी
मन मारुन हसत असतो.

त्याच्या वेदना कुणालाही
कधी सुद्धा दिसत नाही
जग म्हणतं आई एवढं
बाबा कधी सोसत नाही.

त्याच्या वेदना आपल्याला
तश्या कधीचं कळणार नाही
आज त्याला मागितल्यावर
मुळी सुद्धा मिळणार नाही.

एक दिवस तुम्ही सुद्धा
कधी तरी बाबा व्हालं
त्यांच्या डोळ्यात जेव्हा
स्वप्नांच आभाळ पहालं

तेव्हा म्हणाल आपला बाबा
खरंचं कधी चुकतं नव्हता
आपल्यासाठी आयुष्यभर
रक्त सुद्धा ओकत होता.

तेव्हा सांगतो मित्रांनो
फक्त फक्त एक करा
थरथरणारा हात त्याचा
तुमच्या हातात घट्ट धरा.

अक्षय रा. लोणारे

बीबीए. १

युवक असावा असा

चेहऱ्यावर ज्याच्या तेज आहे
देहामध्ये शक्ती आहे
मनामध्ये ज्याच्या उत्साह आहे
बुद्धीमध्ये विवेक आहे.
हृदयामध्ये ज्याच्या करुणा आहे
दीन दुबळ्यांचा मित्र आहे.
मातृभूमीवर ज्यांचे प्रेम आहे
मानवता हेच कुळ आहे.
जीवनामध्ये ज्याच्या शिस्त आहे
व्यसनापासून मुक्त आहे.
मन ज्याचे स्थिर आहे,
इंद्रियांवर संयम आहे.
इच्छाशक्ती ज्याची प्रबळ आहे
धाडसाचे बळ आहे.
ध्येय ज्याचे उच्च आहे
ज्ञानाने परिपूर्ण आहे.
प्रेमळ ज्याचे सुर आहे,
गुरुजनांचा आदर आहे.
सत्य ज्याचा ईश्वर आहे
सेवेसाठी तत्पर आहे
जीवनामध्ये ज्याच्या नीती आहे
देवावरती भक्ती आहे.
आत्मविश्वास ज्याचा दृढ आहे
सिंहासारखा निर्भय आहे.
चारित्र्य ज्याचे शुद्ध आहे
तोच आदर्श युवक आहे.

कु. रोशनी ल. खरपुरीया

एम.कॉम. १

जन्म माझा

दुःख माझ्या जीवनातले कधी सरलेच नाही
जन्म का हा शापित माझा कधी कळलेच नाही.
शरीरातल्या हृदयाप्रमाणे वागविले मी त्याला
पण अश्रु कधी त्याचे मजसाठी गळलेच नाही.

अजूनही लढते आहे ज्या क्षणी मी एकटी
कर्तव्य कधी त्याला त्याचे कळलेच नाही.
ठरविलेले होते तुजसाठी जगण्याचे
पण हातात रेषांविना काही उरलेच नाही.

जाणतो तुला पसंद काय? पण तसे
होणे मला कधी जमलेच नाही.
आपलेही मला कंटाळले
पण वेदनांचे छळवणे कधी सरलेच नाही.

सरते शेवटी उरले आयुष्य जगण्याचे
अंधारातल्या दिव्याप्रमाणे जगण्याशिवाय
काही उरलेच नाही.

केला प्रयत्न नाते जुळविण्याचा पण
या तुरुंगाशी नाते कधी जमलेच नाही.

कु. शैलका देशमुख

बी.ए. ३

सांजवात

जगाला ओरडून सांगायच मला
मुलगी म्हणून करुन नका अवहेलना
मलाही आहेना मन अन् भावना
मलाही वाटतो जन्मदात्याबद्दल
मनापासून प्रेम, जिव्हाळा
माझ्या मायेच्या वर्तनामुळे त्यांनाही
लागेल माझा लळा....
त्यांनी वाढवलं मला प्रेमानं
माझ्यावरचं हे या जन्मीचं ऋण
मी आहे जाणीव ठेवून
पण या रुढीसाठी समाजात
घराण्याच नाव चालवायला
पाहिजे असतो 'वंशाचा दिवा'
मी नसेल तो 'दिवा' पण 'सांजवात' बनवून दाखवेन
मुलीच्या हृदयातला
प्रत्येक कोपरा असतो हळवा
माझ्या भावनेला आहे अर्थ
माझ्यातही आहे आकाश पेलण्याचं सामर्थ्य
भावना अन् सामर्थ्याच्या बळावर
मीही करु शकते मातापित्याची सेवा,
फक्त समाजात प्रत्येक मुलीला
मानाचं स्थान द्यावे आणि
प्रकट होण्याची संधी...
एवढीच प्राजळ इच्छा.... आणखी काय?

कु. बबीता दे. नासरे

बी.ए. २

कष्ट

बाईच्या ओठांआड दडलेले असते रडणे
वर वर हसणे आणि आतल्या आत कुढणे
आल्यागेल्यांचा सत्कार आई स्वतः करते
घरभर वारे होऊन ती सतत फिरते
नवरा, मुले, सासु, सासरे तिलाच साद देतात
रात्रंदिवस तिचे कष्ट विना मोबदला घेतात
आजाऱ्याच्या उशापाशी दिवा होऊन जागते
भल्या पहाटे उठून पून्हा बाई कामाला लागते
'रांधा, वाढा, उष्टी काढा' कपाळावर गोंदण
राबण्याचा गाव तिला लग्नात मिळाला आंदण!
गोंदणावर खुलत असतो सुर्यासारखा लाल टिळा
चार काळ्या मण्यांनीच साजरा दिसतो गळा
तिच्या अहेवचुड्याआड मनगट असते घट्ट
'सारे मीच करीन!' तिचा जन्मताच हट्ट!
कुशीत भार वाहून देते वंशासाठी दिवा
पूढल्या अनेक पिढ्यांसंगे तीच जुळवते दुवा
भुईत पाय रुजवून बाई आभाळभर फुलते
देहाचाच खांब करुन अवघे घर तोलते !

कु. अंकिता काळमेंघ

बी.ए. ३

आठवण

आठवतो मला तो दिवस पहिला
ज्ञानमंदीराचा, बोट धरुन तु दाखविला
ते कोवळे मन माझे, न जाणिले स्वप्न तुझे
ध्यावी भरारी सीमाहिन गगनात
पंख लावूनी ज्ञानाचे

आठवतो मला कृष्ण कमळ, गुलाब, मोगरा
अंगणी सुगंधीत सुवासांचा भरभरा
म्हणायची तु यापुढे फिके फिके वाटावे अत्तर
स्मरण तुझे हृदयी माझ्या वाहतो झरा

कोण समजावेल मला जर कधी राग आला
तुझ्या समजुतीचे शब्द आठवेल मजला
नयनी पाण्याचा धबधबा
ओसंडूनी वाहला

मन हरले, मन रडले पण सावरले
जे हवं होत तुला ते मी आज मिळविले
मानते उशीरा मला कळले
भानावर आले तेव्हा क्षण ही ना उरले

ऋतु मागे ऋतु चालला
तुझ्या आठवणीने श्रावणी पूर आणला
नयनी अश्रु स्तब्ध मी शब्द थांबला
आजही आस मज कधीतरी
येशील तु बघायला
सांगेन मी देवबाप्पाला
एकदा फक्त एकदा तुला पाठवायला
तुला पाठवायला

कु. धनवती भि. शेंडे

बी.एससी. २

धैर्य

नशिवाने साथ सोडली
म्हणून रडायचं नसत,
स्वतःच्या हिंमतीवर
जगायचं असतं

कर्तृत्वातून माणूस घडतो
हेच महत्वाचे असते
शुल्लक संकटांना
घाबरायचे नसतं

मागचे सारे आठवून
बसायचे नसते
भविष्याचा विचार करून
जगायचे असते

एक ठेच लागली म्हणून
थांबायचे नसते
धैर्याने त्याच वाटेवरून
चालायचे असते.

राकेश रा. ठाकरे
बी.कॉम. ३

माझ्या देशातील राजकारण्यांनो

माझ्या देशातील राजकारण्यांनो
आतातरी जागे व्हा.....

माझी भारतमाता रडते आहे
तिचे रक्षण करणारे शुर विर
अतिरेक्यांशी लढता लढता
विरगतिला गेले,
तेव्हा माझ्या देशातील राजकारण्यांनो
आता तरी जागे व्हा.....

जाती भेदासाठी
धर्म भेदासाठी
अतिरेकी होतो, निरअपराध्यांचा बळी,
त्यांना धडा शिकवायला माझ्या
देशातील राजकारण्यांनो
आतातरी जागे व्हा....

कु. प्रणाली लि. धोटे
बी.कॉम. १

शिकारी

खरे खरे वदन वदले
तरी कान झाले खोटे
खोट्याचीच दुनिया सारी
खोटेच झाले मोठे....

पैशाने माणसाचे
येथे मोजमाप आहे
'पुण्याचा' खून येथे
खुले पाप आहे....

राबतो गरीब जरी
सदा दिन राती
कधी सरतील दुःख
हातात केवळ माती....

पैशाला माननन्मान
माणूस भिकारी झाला
पैशासाठी माणूस
माणसाचा 'शिकारी' झाला....

अंकीत वि. केने

बी.कॉम. ३

ती फक्त आई

पहिला शब्द जो मी उच्चारला
पहिला घास जीने मला भरवला
हाताचे बोट पकडून जीने मला चालवले
आजारी असताना जिने रात्रंदिवस काढले
ती फक्त आई !

चुकल्यावर धपाटा घातलेला
भूक लागली आहे सांगताच
खाऊचा डब्बा पुढे ठेवलेला
ती फक्त आई !

अनेकदा ती जेवणासाठी थांबायची
आणि मी मात्र न सांगताच
बाहेरून खाऊन यायचे

कधी कधी रागाच्या भारता
उलेटहि बोललोय आणि मग चूक
समजल्यावर ढसा ढसा रडलीय
तिने सुद्धा माझे बोलणे
कधीच मनावर नाही घेतले
मागाहून घालवलेले माझे अश्रू
पदराने पुसून टाकले

माझी स्तुती करताना
ती कधीच थांबत नाही
अन माझा मोठेपणा सांगताच
तिच्या आनंदाला पारावर उरत नाही

माझा विचार करणे
तिने कधीच सोडले नाही
माझ्यावर प्रेम करण्याला कधीच अंत नाही
मी सुद्धा ठरवले आहे
तिला नेहमी खुश ठेवायचे
कितीही काही झाले तरी
तिला नाही दुखवायचे.

आईची महानता सांगायला
शब्द कधीच पूरणार नाही
तिचे उपकार फेडायला
सात जन्म सुद्धा शक्य नाही

देवाकडे एकच मागणे
भरपूर आयुष्य लाभो तिला
माझ्या प्रत्येक जन्मी तिच्याच गर्भात
दे मजला.

कु. अरुणा भिंगारे

बी.कॉम. २

मैत्री

जीवनातील मैत्री ही पवित्र गाठ असते
एकदुसऱ्यांच्या मनाला जोडणारी किनार असते
विश्वासाला मैत्रीत वाव असतो
दोन मनाला एक करणारी खुणगाठ असते
राग रुसवा यातही वेगळा आनंद असतो
मैत्रीला जीवनात उत्तम स्थान असते
मैत्रीला कोणत्याही गोष्टीची तोड नसते
प्रत्येक संबधाला मैत्रीची जोड असते
परंतु मैत्री नवी असो वा जुनी
मनात एकच भाव असतो
मैत्री झाडाच्या सावलीप्रमाणे असते
झाड ऊनापासून तर मैत्री संकटापासून
संरक्षण करत असते
मनातील भाव अचुक समजून घेत असते
मनाच्या कोपऱ्यात मैत्री वसलेली असते
हृदयातील मैत्रीची जागा नेहमी ठाम असते
मैत्री ही बोलकी, कधी अबोल अशी
महत्वाकांक्षी संकल्पना असते
कधी प्रेरणा तर कधी आशेतून ही प्रकट होत असते
मैत्री ही श्रीमती आणि गरिबी पाहून केलेली नसते
तरिही मैत्री ही आयुष्यातील अनमोल ठेवा असते
मित्रांनो मैत्री ही मैत्रीच असते आयुष्यात
मैत्रीची फार गरज असते, गरज असते.

कु. नयना भि. बैस
बी.ए. २ (ब)

फाशी

वेड मनाला लावू नका
गरिबी जगाला दावू नका
तुमच्यासोबत आम्ही आहो न बाबा
फाशी तुम्ही घेऊ नका
आली लग्नाला माझी ताई,
हुंड्यासाठी करु काही
असा धीर खचवू नका
फेटा गहाण ठेवू नका
ताई हिमतीने उभी आहे न बाबा
फाशी तुम्ही घेऊ नका
कर्ज घेऊन दिवाळी केली
यंदाही काही पिकलेच नाही
नवीन कपडे घेऊ नका
खायला काहीच देऊ नका
पाणी पिऊन आता जगू न बाबा
फाशी तुम्ही घेऊ नका
आहे न आपली सोन्यासारखी शेती
त्यातच गाळून घाम अन् पिकवू मोती
देवदर्शनाला जाऊ नका
खिशाला खर्च लावू नका
विठ्ठलाला आपल्या रुपात बघा न बाबा
फाशी तुम्ही घेऊ नका
पंढरपूर शेतातच बघा न बाबा
फाशी तुम्ही घेऊ नका.

कु. दिपीका प्र. वानखेडे
बी.ए. २

ओठातले स्मित माइया

ओठातले स्मित माइया मित्रा तुइयाचसाठी
हृदयातले गीत माइया मित्रा तुइयाचसाठी

मला जरी न कळले गुपीत तुइया मनाचे
गुज अंतरीचे तुइया पुढे मी वाचीले
माइया मनाचा आरसा तु, हे रूप तुइयाससाठी

दुःखाने जग ग्रासलेले, दुःख मलाही तुलाही
मिलनाने चित्ताच्या,
शाश्वत सुखाच्या सुखावतीचे, सुख तुइयाचसाठी
हृदयातले गीत माइया मित्रा तुइयाचसाठी

भरकटलेल्या भावनांना नव्हती दीक्षा धम्माची
मैत्रीने पण वाट गवसली धम्माची
शांतीपणाच्या कल्याणमैत्रीचे हे गीत तुइयाचसाठी
हृदयातले गीत माइया मित्रा तुइयाचसाठी

प्रविण सु. गजभिये
बी.कॉम. ३

आपल्या मैत्रीचा वृक्ष...

वाटत नव्हतं मला असं काही घडेल,
आपल्या मैत्रीचा वृक्ष असा कोलमडून पडेल.

याच मैत्रीला कधी काळी मधाचा गोडवा होता,
त्या दिवसांत रोजच दिवाळी पाडवा होता.

जेव्हा रडत होती तेव्हा मैत्रीनेच हसवलं,
नुकतीच हसायला शिकले पुढा मैत्रीनेच रडवलं.

चुक तुझीही नसावी किंवा माझीही नसावी,
काय सांगावं आपल्या दैवातच खोट असावी.

कारणांशिवाय दुरावलो आपण याचच वाईट वाटतं,
रडून-रडून शेवटी माइया डोळ्यातलं पाणी आटलं.

जपून पावलं टाकत जा चुकनही घसरु नकोस,
आठवण नाही काढलीस तरी मला विसरु नकोस.

वाटलं नव्हतं खरच कधी काही असं घडेल,
आपल्या मैत्रीचा वृक्ष असा कोलमडून पडेल.

कु. निलु नु. गोरे
एम.कॉम. २

इंग्रजीचा उदो-उदो

अहो इंग्रजी इंग्रजी, साऱ्या जगाची भाषा
चला झटकून टाकुया आपण साऱ्या निराशा.

साऱ्या जगाचे ज्ञान, हिच्या मध्ये आहे बंद
चला लावून घेऊ या, इंग्रजी शिकण्याचा छंद.

चला जडवून घेऊ या, आपण इंग्रजीशी गोडी,
आणि शिकून घेऊया, इंग्रजी थोडी-थोडी

नित्य ऐकण्याचा - वाचनाचा, ठेवू या नियम
इंग्रजीशी जवळीक, आपण ठेवू कायम

इंग्रजीला भिवू नका, करा थोडी हिंमत
इंग्रजी बोलणाऱ्याची, मित्रा वाढते किंमत

इंग्रजी जर आली, समजा झालो श्रीमंत
जगात कुठेही गेलो, तरी वाटणार नाही खंत

इंग्रजीची आहे मित्रा, वेगळीच थोरवी,
सारे ज्ञान जगण्याची, हीच आहे चावी

इंग्रजी भाषा मित्रा फार आहे गुणी
इंग्रजी विना आपली धरती होईल सुनी

चला मित्रांनो आपण, कास इंग्रजीची धरु
इंग्रजी शिकून आपण, धरती पादक्रांत करु

कु. रुपाली चं. लाड
बी.ए. ३

आई वडिलांना विसरु नका

विसरा सर्वांना, पण आई-वडीलांना कधी विसरु नका ।
अनंत उपकार आहेत त्यांचे, ही गोष्ट कधी विसरु नका ।
पाषण पुजलेत त्यांनी अनेक, अरे तुमच्या जन्मासाठी ।
पाषाण बनून आई-वडीलांचे, हृदय कधी तुडवू नका ।
मुखातील घास काढून अरे, ज्यांनी तुम्हाला मोठे केले ।
अमृत पाजले तुम्हाला, तुम्ही त्यांच्यासाठी विष ओकू नका ।
किती केले कोड-कौतुक इच्छाही तुमच्या पूर्ण केल्या ।
पूर्ण इच्छा करा त्यांच्या, ही गोष्ट कधी विसरु नका ।
लाखो कमवत असालं तुम्ही, पण आई-वडीलांपेक्षा जास्त नाही ।
सेवेशिवाय सर्व राख आहे, तुम्ही गर्वाने कधी फुगु नका ।
मुलांकडून सेवा इच्छितो, तर मुलगा बनून सेवा करा ।
जसे करावे तसे भरावे, हा न्याय कधी विसरु नका ।
स्वतः ओल्यावर झोपूनही, झोपविले तुम्हास कोरड्या जागी ।
आईच्या त्या प्रेमळ नेत्रांमध्ये, चुकूनही अश्रु आणू नका ।
जिथे फुले आच्छादिले होती, क्षणोक्षणी तुमच्या मार्गात ।
त्या मार्गदर्शकाच्या मार्गातील, तुम्ही काटे कधी बनू नका ।
पैसा तर चिकार मिळेल, पण आई-वडील मिळू शकणार नाही ।
क्षणोक्षणी पावलांचा, तुम्ही आदर करणे विसरु नका ।

कु. कामिना र. वाढीवा
बी.ए.. २

स्त्री

जिंदगी मिलती है एक बार,
मौत आती है एक बार,
प्यार होता है एक बार,
दिल टूटता है एक बार,
जब सबकुछ होता है एक बार
तो फिर औरत जुल्म क्यों
सहती है बार बार ।

हम लाखों करोड़ों के भीड़ में हजारों को भूल जाते हैं। आज हम कहते तो हैं कि हम स्वतंत्र भारत के नागरिक हैं, जहाँ हर किसी को अपनी जिंदगी जीने का, अपने सपने पूरे करने की पूरी स्वतंत्रता है, लेकिन आज इसी भारत देश में औरत/स्त्री जो हम सबकी जिंदगी का एक अनमोल हिस्सा है, जो हमेशा सिर्फ दूसरोंके खुशी के लिए जीती आई है, आज वही अपने आपमें एक कठपुतली बन गई है। आज उसके दुःख को कोई सुनने वाला नहीं है, कोई समझने वाला नहीं, उसकी जिंदगी एक खिलौने की तरह हो गई है जिसे हर कोई तोड़ना जानता है। कोई बताये तो सही कि गलती क्या है औरत की, जो हर वक्त जुल्म सहती है, चुप रहकर भी जो सबके साथ इन्साफ करती है।

आज औरत न होती तो दुनियाँ कहाँसे होती ? जुल्म देने वालों भूलो मत आज तुम जो दुनियाँ देख रहे हो, वह सिर्फ औरत की वजह से। औरत चाहे तो कुछ भी कर सकती है। अगर वो यमराज से लड़ सकती है, तो हम तो मामुली इन्सान हैं। सुनलो जुल्म करने वालो,

औरत सीता है, सावित्री है
सरस्वती है, काली है
जिसे दुनियाँ का कोई
इन्सान न समझ पाया
औरत वो पहेली है।

जब इंग्रेजों ने भारत पर कब्जा कर लिया था तब उनसे लड़नेवाली भी एक स्त्री ही थी राणी लक्ष्मीबाई। औरत का सिर्फ एक रूप नहीं होता। वो किसीकी बेटा होती है, किसीकी पत्नी

होती, किसीकी माँ होती है। न जाने कितने रूप हैं ?

न जाने आज के युग में औरत की क्या पहचान है ? जिसे देखो चारों तरफ औरत जाति का सिर्फ तिरस्कार करते रहते हैं। जमानेसे औरत की कोई पहचान नहीं थी। औरत सिर्फ एक खिलौना थी। जब बेटियोंको पढ़ाने के लिए बात सावित्रीबाई फुलेने सामने रखी तो उनपर पत्थर और गोबर मारके फेंके।

कौन हे वो मर्द जिसने
औरत से इन्साफ किया,
यहाँ तक कि राम ने भी
सीता को वनवास दिया।

दुनियाँ में बहुत कम ही इन्सान बचे हैं जो औरत को मान, सम्मान, इज्जत देते हैं। उनके अस्तित्व के लिए लड़ते हैं। क्योंकि वो जानते हैं कि औरत मतलब घर की नींव है। समाज की नींव है। इस भारत देश की पहचान है। और अगर देश को बचाना है तो औरत को बचाना होगा।

इतना जुल्म सहकर भी औरत चुप रहती है। लेकिन इसका कारण औरत की कमजोरी नहीं है। वो सबके बारे में सोचती है। घर, परिवार, समाज ही तो उनका असली पहचान है। उसी पहचान को कायम रखने के लिए मैं औरत/मेरी देश की औरतोंके लिए कहना चाहूँगी

पायल की पहचान है।
जंजीरोंमें अटकी उनकी जान है।
अरे दूँढो भारत के उस कोने को,
जहाँ स्त्री-पुरुष
समानता का नाम है।

मैं एक औरत हूँ। मैं मेरी पहचान गवाऊँगी नहीं, बल्कि समाज में अपनी पहचान बनाऊँगी। बस अब यही दिल में ठानी हूँ कि इस सब अत्याचार को कहीं तो रोक लगाऊँगी।

शिल्पा प्र. बागडे

बी.कॉम. १

महात्मा गांधी - शांती के नायक

२ अक्टूबर का दिन कृतज्ञ राष्ट्र के लिए राष्ट्रपिता की शिक्षाओं को स्मरण करने का एक और अवसर उपलब्ध कराता है। भारतीय राजनीतिक परिदृश्य में मोहनदास करमचंद गांधी का आगमन खुशी प्रकट करने के साथ-साथ हजारों भारतीयों को आकर्षित करने का पर्याप्त कारण उपलब्ध कराता है तथा इसके साथ उनके जीवनदर्शन के बारे में भी खुशी प्रकट करने का प्रमुख कारण है, जो बाद में गांधी दर्शन के नाम से पुकारा गया। यह और भी आश्चर्यजनक बात है कि गांधी जी के व्यक्तित्व ने उनके लाखों देशवासियों के दिल में जगह बनाई और बाद के दौर में दुनियाभर में असंख्य लोग उनकी विचारधारा की तरफ आकर्षित हुए।

इस बात का विशेष श्रेय गांधी जी को ही दिया जाता है कि हिंसा और मानव निर्मित घृणा से ग्रस्त दुनिया में महात्मा गांधी आजी भी सार्वभौमिक सद्भावना और शांती के नायक के रूप में अडिग खड़े हैं और भी दिलचस्प बात यह है कि गांधी जी अपने जीवनकाल के दौरान शांति के अगुवा बनकर उभरे तथा आज भी विवादों को हल करने के लिए अपनी अहिंसा विचार-धारा से वे मानवता को आश्चर्य में डालते हैं। बहुत हद तक यह महज एक अनोखी घटना ही नहीं है कि राष्ट्र ब्रिटिश आधिपत्य के दौर में कंपनी शासन के विरुद्ध अहिंसात्मक प्रतिरोध के पथ पर आगे बढ़ा और उसके साथ ही गांधी जी जैसे नेता के नेतृत्व में अहिंसा को एक सैद्धांतिक हथियार के रूप में अपनाया। यह बहुत आश्चर्यजनक है कि उनकी विचारधारा की सफलता का जादू आज भी जारी है।

गांधी जी की शांति की परिभाषा संघर्ष के बगैर नहीं थी। दरअसल उन्होंने दक्षिण अफ्रिका में गोरों के शासन के विरुद्ध संघर्ष में बुद्धिमती से उनका नेतृत्व किया था। इसके बाद १९१५ में भारत वापस आने पर गांधी जी के समाज सुधारक के साथ

अस्पृश्यता और अन्य सामाजिक बुराईयों के विरुद्ध दीर्घदर्शक के रूप में अहिंसा का इस्तेमाल किया। बाद में उन्होंने राजनीतिक परिदृश्य तक उसका विस्तार किया और दीर्घकाल में अपने प्रेम शांति और आपसी समायोजन के संदेश को हिंदू मुस्लिम भाई-चारे के लिए इस्तेमाल किया।

उनका मशहूर भक्ति गीत रामधुन-ईश्वर अल्लाह तेरे नाम अब भी हिंदू-मुस्लिम शांति के लिए राष्ट्र का सर्व श्रेष्ठ गीत है। यह हमें इस बहस में ले जाता है कि गांधी जी के लिए शांति का क्या मतलब था। जी हाँ, कोई कह सकता है कि व्यापक तौर पर शांति उनके लिए अपने आपमें कोई अंत नहीं था। इसके बजाय यह सिर्फ मानवता का बेहतर कल्याण सुनिश्चित करने के लिए एक माध्यम थी।

यह स्पष्ट है कि आज की दुनिया में शांति के संकट के सिवाए कुछ भी स्थाई नजर नहीं आता है तथा शांति के इस मसीहा को बेहतर श्रद्धांजली होगी कि शांति और आपसी सहनशीलता के हित में काम किया जाए। यही गांधीवाद की प्रासंगिकता है।

कु. लिना मारोतराव शेंदरे

एम.कॉम. २

जिंदगी ओर मौत

जिंदा थे तो किसीने पास भी बिठाया नहीं
अब खुद मेरे चारों ओर बैठे जा रहे हैं ।
पहले कभी किसीने मेरा हाल न पूछा
अब सभी आँसू बहाते जा रहे हैं ।
एक रुमाल भी भेंट नहीं किया
जब हम जिंदा थे....
अब शालें और कपड़े उपर से ओढ़ाए जा रहे हैं
सबको पता है शालें और कपड़े
इसके कामके नहीं मगर फिर भी
बिचारे दुनियादारी निभाए जा रहे हैं
जब हम जिंदा थे.....
कभी किसीने एक वक्त का खाना
तक नहीं खिलाया ।
अब देसी घी मेरे मुँह में डाले जा रहे हैं ।
जिंदगी में एक कदम भी साथ न चल सका कोई।
जब हम जिंदा थे....
अब फुलोंसे सजाकर कंधे पे उठाए जा रहे हैं ।
आज पता चला कि मौत जिंदगी से बेहतर है
हम तो बेवजह ही जिंदगी की चाहत
किए जा रहे हैं ।
जब हम जिंदा थे....

कु. दिपाली रा. चौधरी

बी.कॉम. २

खुशीका खुदा...

ए खुदा किस किस के लिए तेरा शुक्रिया करूं
जर्न-जर्न पर तूने अपनी रहमत है बरसाई ।
पत्थर में भी तूने अपनी छवि दिखलाई
काँटो के बीच सुन्दर फूल खिलाए,
सूखे पेड़ों पर भी नई पतियाँ सजग हो आई ।

आसमान में भी तूने सारी कायनात के दृश्य दिखाए
वाह रे तेरी रहनुमाई, एक बूँद से तूने इन्सान बनाए
जिंदगी के दुखों ने जीवन को बहुत रुलाया
तब तेरे दर की याद फिर ताजा हो आई ।

क्षण भर जीवन में कितनी आशाएं जगाई,
खुशियों की माला में तूने गम के मोती भी पिरोये
तभी तो तेरी बन्दगी हमे बहुत रास आई
मिलन के साथ हमेशा चलती है जुदाई।

कु. अश्विनी एस. चांदे

बी.कॉम. १

सच्चा प्यार

तेरे साथ गुजारा लम्हा जब भी याद आयेगा,
इस जनम के बाद भी तेरा ख्याल आयेगा ।
अगर बख्शी खुदाने जिंदगी बार-बार,
तो ये दिल हर जनम में आपका साथ चाहेगा ।
चाहे तो दिल से हमको भुला देना,
चाहे तो हमको भुला देना ।
लेकिन ये वादा करो कि आये जब भी याद हमारी,
तो रोना मत सिर्फ मुस्कारा देना ।
किस्मत पे ऐतबार किसको है
मिल जाये खुशी इनकार किसको है ?
कुछ मजबुरियाँ हैं जिंदगी में यार
वरना जुदाई से प्यार किसको है ?
होती नहीं मोहब्बत सूरत से,
मोहब्बत तो दिल से होती है ।
सूरत उनकी खुद ही प्यारी लगती है,
कद्र जिनकी दिलमें होती है ।
कोई शाम आती है तेरी याद लेकर,
कोई शाम जाती है तेरी याद देकर,
मुझे तो इन्तजार है उस शाम काश
जो आये तुम्हें अपने साथ लेकर ।
दीप जलते रहें जगमगाते रहें,
हम तुम्हें तुम हमें याद आते रहें
जब तक जिंदगी है दुआ है मेरी
आप फूलों की तरह मुस्कराते रहें ।
चाँद तारों का नूर आप पर बरसे,
हर कोई आपके चाहत को तरसे,
आपकी जिंदगी में आये तो इतनी खुशियाँ,

की आप गम को तरसे ।

आँसु तेरे निकले तो आँख मेरी हो,
दिल तेरा धड़के तो धड़कन मेरी हो,
खुदा करे की मेरे प्यार में इतनी ताकत हो,
कब्र तेरी हो और उसमें लाश मेरी हो ।
यादों का सिलसिला भी क्या खूब है,
कभी तनहा है तो कभी मजबूर है,
बेबसी तो देखिये इस दिल की,
हम जिसे याद करते हैं आज वही हमसे दूर है ।
किसी को दिल किसी को दिलबर मिले,
किसी को फूल किसी को फूलों का हार मिले,
किसी को खुशी तो किसी को प्यार मिले,
पर हमें हर जनम में आपका साथ मिले ।
आँखों की जुबानी ये आँसू कहते हैं
जो चुप रहते हैं फिर भी बहते हैं
इन आँसुओंकी बेबसी तो देखिये
ये उनके लिए बहते हैं जो हमारे दिल में रहते हैं ।

कु. शिल्पा प्र. बागडे
बी.कॉम. १

A.P.J. ABDUL KALAM

Dr. A.P.J. Abdul Kalam was born in Rameshwaram, South India on 15 October 1931. His father was a determined person. His father's profession was that of a boatsman. Dr. Abdul Kalam had religious and spiritual samskars right from his childhood.

He loved reading. Subramanyam Ayyar had made a deep impact on Dr. A.P.J. Abdul Kalam in his childhood. He took his school education at Ramnath Puram and collegiate education at Saint Joseph College, Trichi.

He developed great interest and liking for the subjects such as English literature, philosophy and physics. He studied the science of Aerodynamics completing his training from Hindustan Aeronautics. He emerged out as an aeronautic engineer. He was appointed as a technician in civil aviation department in 1958. There he created Howercraft machine.

He worked as a scientist. Research centre was founded in 1962 at Thumba, near Trivendrum in Kerala. There he started rocket training centre. Prior to this Dr. Kalam took the training of space technology research at Nasa investigation centre Virginia, in America. He developed the rocket named 'Rohini'. Dr. Kalam had the lion's share in making some missiles which attack from the earth to the sky. Indian space organization was founded in 1968.

He successfully took the responsibility of transmitting S.L.V. 3 Satellite. He became the head of S.L.V. 3 project. Dr. Abdul Kalam played an important role in the launching of First Indian Satellite in 1980. Government appointed Dr. Abdul Kalam as the main director of D.R.D.O.

There he planned a missile developing programme - Prithvi missile attacking from land and 'Akash' - the missile attacking from land towards sky and missiles named 'Nag' and 'Agni' after employing the technology of R.E.X.

Dr. A.P.J. Abdul Kalam worked as a scientist, counsellor of defence department and also engaged himself in defence investigation and development institute. He got himself engaged in Pokhran Atomic tests done with the help of Atomic Energy department in May 1998. He became the voice of all Indians after the great success of Atomic tests.

He remained scientific advisor of Indian Government for the period of 1999 to 2001. Dr. Kalam received Padma Bhushan in 1981 and Padma Vibhushan in 1990 and Nagari Sanman Bharatratna in 1997. He became the 11th President of Indian Republic. He successfully ruled as the President of India. He led to a good communication of science and spiritualism in his life. Nobody can forget this great scientist and a social worker.

Kiran Yemde

B.B.A.-I

Students and Discipline

Discipline is a code of conduct by which we get smoothness in life, happiness and learn how to live in the society. Willingly obeying the principles of conduct is discipline.

Discipline is essential in every walk of life that is in school, college, in the playground, at home, in the class-room, in meetings and on the road. A disciplined student is called as an ideal student. He goes to school regularly, does his homework in time, gives respect to others. He can never be rude or impolite.

If the students are disciplined, they can maintain harmony in the society when they are well grown up. A good citizen is required to help the Government by following rules and regulations. But, it is possible only when that citizen is given good training in discipline from the very beginning of his life.

In order to maintain peace in the world discipline is a must. Discipline can be taught by parents as well it is because the first school of the student is his family and second is the teachers of educational institution.

Ku. Falguni V. Kathole
B.Com. I

Param Vir chakra

Ask any aspirant, serving or a retired personnel of Indian Defence services, these three words 'Param Vir Chakra' means more than their life to them. Many who have attained martyrdom while fighting for the nation with extreme courage have been honoured by this medal. For every other young man who stands at the line of Action it is the ultimate dream and honour. Have you ever thought about what does the design on that medal mean or who designed it? Let me tell you about it.

Savitri Khanolkar, born Eve Yvonne Maday de Maros, on July 20, 1913-1990 in Neuchatel, Switzerland, to a Hungarian father Andre de Maday, professor of sociology at Geneva University and President of the societe de sociologie de Geneve, and Russian mother Marthe Hentzelt, who taught at the Institute Jean - Jacques Rousseau. She married an Indian, became a Hindu and took Indian nationality.

She spent her early childhood in Geneva, where she grew to be a compassionate girl with a love of nature and the outdoors. In 1929, when she was still a teenager, she met Vikram Khanolkar, a Maharastrian, a young Indian Army officer undergoing training at the Royal Military Academy, Sandhurst, in the United Kingdom, who was holidaying in Europe. Although he was many years older than she was, Eve fell in love with him. Her father however, did not agree to let her go away, to a faraway country. Eve's love was strong. She followed Vikram to India a few years

later and in 1932, she married him at Mumbai. She began her new life adapting to Indian culture as Mrs. Savitribai Khanolkar.

Despite coming from a European background, Savitribai identified so closely with Indian traditions and ideals, that her integration into Indian society was smooth and effortless. She was a vegetarian, learnt to speak fluent Marathi, Sanskrit and Hindi and learnt Indian music, dance and painting. She always claimed that she had been born in Europe by mistake. She had an Indian soul, and woe unto him who dared to call her a 'Foreigner'!

Ku. Bhavana P. Barde

B.A. II (A)

The Adolescent Student And The Jr. College Teacher

Man's life from womb to tomb goes through a continuous process of learning. From prenatal to neonatal and from early childhood to late childhood, a human child is continuously learning and developing.

Childhood is followed by 'adolescence' which is the most critical and crucial state in the life of a growing human being. We can say that the period of adolescence is the transitional period and, like any other transitional stage, is full of problems and pitfalls, tensions and travails, depressions and deflections. It is a stage which can make or mar a child's development.

It is during this period that an adolescent is in the plus two stage (Jr. College).

It is a stage where the adolescent has to deal with the problems of adjustments in the choice of his friends, choice of subjects, his relationship with teachers and peers, social adjustments, moral developments, emotional crisis, behavioural and other adjustments to his own physical changes.

The teachers, at this stage while dealing with the students, need to be consciously aware of all the anxieties and needs of the students. The students are at a transitional stage and are preparing themselves for adult stage of life. They are on a road to self discovery. The road they are trudging on is not only difficult but also very rough and uneven. This period of trials and tribulation need to be very sensitively handled by both the parents and the teachers. Many psychologists have dealt with the problems of adolescent in their study and research.

Hall, a psychologist, has characterised adolescence as a period of great complexity - a "betwixt and between" stage of development. During this period, besides physical hormonal growth and development, there is an upsurge in the intellectual development which is remarkable. In this stage of intellectual development the adolescent is interested in reading and knowing about love in particular which is quite natural because of the manifestation of sex instinct.

The teacher's role here is very crucial. The teacher needs to guide the adolescent students towards aesthetic interest and not suppress the natural desires to read love poetry or fiction.

It is during such times that institutions and teachers play an important role and it should be ensured that enough opportunity and scope is given for the right development of the students.

It is suggested that a teacher should be empathetic and try to solve the conflict and doubts of the adolescents. Ideas of morality, Religion, God, Social values, sex etc. should be handled by the teachers in a very sympathetic manner. Not handled properly, it would result in an uneasy and emotionally, disturbed adolescent.

The adolescent students now do not depend on their parents, nor are they in a stage of life to blindly follow the teacher. They are their own leaders but have a natural tendency for hero worship. It is the responsibility of the teacher to properly channelize this instinct of hero worship and present examples of right kinds of heroes to mould them into higher and nobler kinds of beings. The altruistic tendency of the adolescent should be harnessed to useful social activities such as organizing workshops, organizing various social drives and lots of co-curricular

activities so as to channelize their intellectual and cultural development.

The teacher is not a preacher but can certainly convey through discussions and debates right moral issues. It is the need of the hour to look into the moral and social development of the adolescent. To make the adolescent rational, responsible and reasonable and to enable him to make his right choices not only in relation to his career but also towards his life, the teacher needs to play a very productive role. No society or government can underestimate the crucial role of the teacher in the making of an individual and thereby in the making of a great nation.

Ku. Leena M. Shendre

M.Com. II

Save Trees Save Life

Man himself has endangered the environment. So tree-plantation is the need of the time to protect environment. Trees have always been on the giving end for man. They are friends to man. Planting trees is our moral as well as social responsibility. It has many benefits.

The foremost gift of trees for us is the supply of oxygen which we need for living. Our entire existence depends on the adequacy of oxygen. The more it will go on reducing, the more sickness we will be facing. The trees not only supply oxygen, but they also absorb carbon dioxide from the atmosphere. They keep us free from other poisonous gases like carbon monoxide.

Trees protect our mother earth from being washed away of her fertility. Trees give us shade and shelter from their leaves, branches and trunks. Trees help to keep the atmosphere moist and cool. Trees provide wood for our hearths and houses. The medical advantages of trees are vital. Due to the slaughter of trees, humanity as a whole is facing the problem of eco-imbalance.

Trees help in conservation of soil. Tree roots help to store water in the ground. Today the whole world has become conscious of ecological balance. There is growing consciousness of trees as friends. Let us accept that trees are the spirit of man. They deserve more attention that they are getting now. Without trees mankind would perish for want of food, drinking water and fresh air.

Reckless felling of trees should be made a crime. Scheme of afforestation should be undertaken on a large scale. It should be carried out seriously. We cannot imagine of a world without trees.

Human existence would cease without trees. There would be no balance of gases in the atmosphere. Destroying trees means destroying environment and destroying human life itself. Let the message be spread -

"Save Trees, Save Environment.

Save Trees, Save life."

Atul B. Chinchoriya

B.Com. III (Eng.)

Cinema - Its Uses and Abuses

Cinema has become very popular these days. It is one of the most popular sources of entertainment today. Cinema is the only means for a poor man's amusement as he cannot purchase T.V. the modern means of recreation.

Cinema has both the aspects i.e. it has its bright side as well as dark. On the one hand it provides excellent entertainment, on the other it diverts the attention of school going children. There is hardly any town that does not have a cinema hall.

Cinema is a wonderful invention of modern age. We can have entertainment at a reasonable amount of money. Cinema remains unbeatable as an instrument of teaching. More educational films are being produced today. The teaching or learning of science can be made lively through the cinema. We read so many things but when we are able to see those things on the screen, they are imprinted on our minds.

Cinema links with other arts like music and dance and creates something for superior to any thing else. Cinema can be useful in eliminating religious orthodoxy and fanaticism.

Through cinema we can get knowledge of foreign countries even if we do not have money to visit them. As each rose has its thorn, cinema has dark aspects as well. Modern actors and actresses have polluted the minds of the young boys and girls. They sing dirty and obscene songs. Film producers remain more interested in making money and pay little attention to the ugly side of the picture.

Thus we see that cinema has a great educative and recreative value. It should be used in the right way. Cinema can do a lot of good to the people if both the government and producers pay attention towards producing such films that may present moral and artistic ideals.

Ku. Falguni Kathole

B.Com. I

Failure: Steps of Success...

Some people say that failure is the biggest curse or the dark side of life and success is the bright side of life, but we always forget that without feeling failure we cannot reach our goal. The people only regret and do nothing seriously after getting failure, so they cannot go ahead.

Failure is the stepping stone of success. This sentence teaches us something worthwhile which leads us from failure to success. All the time we search for something that gives us satisfaction. We want something but we are not ready to give full efforts to it, that's why we get failure.

Everyone has a will to win, but very few have a will to get prepared to win. For getting success, proper and ceaseless practice is a must because it helps us to win tomorrow's victory and turning failure to success. The positive thinking is very essential. There are many hurdles on the way of achieving success but we should prepare to face the challenges of failure.

Success is a journey in life, not a destination for which you have to move ahead.

So friends, nothing can be changed by changing the faces, but everything can be changed by facing the hindrances and hurdles.

Ku. Dina M. Dhurve

B.A. II

Confidence

There is a one thing in the world;
That makes a man different;
It shows him the right way;
And it is confidence.

If man is without grace;
He is unable to do anything;
Not even to talk life's pace.

My experience about confidence is;
That it makes man intelligent;
It makes his mind strong;
And fills him with competence.

Confidence is a glance from inside
Which encourages achievement outside
If possible to access
It is the Mother of success.

Ku. Sakshi P. Raut

BBA - II

What I ask for & What did I get!

I asked God for power,
He gave me troubles to become strong.

I asked for talent,
God gave me puzzle to solve!

I asked for prosperity,
I asked for bravery,
God put challenges in
My way to fight!

I asked for love,
God gave me people
Who are in trouble to help.

I asked for favours,
God gave me life with opportunities!

In short- Whatever I asked
For I did not get.

But still whatever I needed
I got that everything.

Ku. Payal S. Thakre

B.Com. II

A Dedication to Woman in our Life

When I was born,
A woman, was there to hold me...
My Mother.

As I grew up as a child
A woman, was there to care
and play with me...
My Sister.

I went to school,
A woman was there to help me learn...
My Teacher.

I needed compatibility, company and love
A woman was there for me....
My Wife.

I became tough
A woman was there to melt me...
My Daughter.

When I will die
A woman will be there to absorb me in...
My Motherland.

Kiran Yemde

B.B.A. I

यावर्षीच्या सत्रात महाविद्यालयाला अत्यंत अभिमान व अभिनंदननीय बाब म्हणजे मागील १८ ते २० वर्षांच्या काळात राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज विद्यापीठ नागपूर व राज्य, राष्ट्रीय, आंतरविद्यापीठ पातळीवर जे यश प्राप्त केले त्या यशाच्या आधारावर नागपूर पत्रकारीता संघटने तर्फे महाविद्यालयाला जो मान मिळाला तो आजपर्यंत इतिहासात महाविद्यालयाला कधीही मिळाला नाही. क्रीडा क्षेत्रात विद्यापीठ, आंतरविद्यापीठ व विविध स्तरावर खेळाडूंनी जी गुणवत्तेची कामगिरी केली त्या कामगिरीकरिता २७ ऑगस्ट २०१६ ला सायंटिफिक हॉल, लक्ष्मीनगर, नागपूर येथे नागपूर पत्रकारीता संघटने तर्फे आंतरराष्ट्रीय क्रिकेट खेळाडू श्री जवागल श्रीनाथ यांच्या हस्ते स्मृतीचिन्ह व रु. ३०००/- रोख बक्षिस म्हणून डॉ. तेजसिंह जगदळे, प्रा. श्रीमती कांता गुडधे, डॉ. मिलींद पाटील (माजी प्राचार्य), प्रा. परेश देशमुख यांना देण्यात आले. यावेळी खो-खो, कबड्डी, हॅन्डबॉल, योगासन खेळाचे खेळाडू उपस्थित होते.

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर द्वारा आयोजित क्रीडा सत्र २०१५-१६ ला आंतरमहाविद्यालयीन व आंतरविद्यापीठ क्रीडा स्पर्धेत अतुलनिय कामगिरी करून तीन संघानी विद्यापीठाचे विजेतेपद, दोन संघाला उपविजेतेपद व दोन संघाला तृतीय स्थान प्राप्त झाले. विजयी संघ १) खो-खो (मुली) सलग ६ व्यांदा विजेतेपद २) योगासन (मुली) सलग ६ व्यांदा विजेतेपद ३) बॉलबॅडमिंटन (मुली) सलग दुसऱ्यांदा विजेतेपद ४) योगासन (मुले) सलग ६ व्यांदा उपविजेतेपद ५) क्रासकंद्री (मुली) उपविजेतेपद ६) क्रॉसकंद्री (मुले) सलग दुसऱ्यांदा तृतीयस्थान. ७) खो-खो (मुले) तृतीय स्थान

यातील गुणवत्ता प्राप्त एकूण २१ खेळाडूंची निवड नागपूर विद्यापीठाच्या संघात झालेली होती. त्यांनी पश्चिम झोन आंतरविद्यापीठ व अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ स्तरावर विविध राज्यात झालेल्या स्पर्धेत सहभाग नोंदवून विद्यापीठ, आंतरविद्यापीठ स्तरावर विद्यापीठाचे व महाविद्यालयाचे नावलौकिक केले.

विस्तृत माहिती खालीलप्रमाणे

१) क्रासकंद्री (मुले/मुली):

या स्पर्धा दिनांक ६ सप्टेंबर २०१५ ला नागपूर विद्यापीठाच्या मैदानावर घेण्यात आल्या. यात १०० महाविद्यालयांचा समावेश होता. त्यापैकी आपल्या महाविद्यालयाच्या मुलींनी यावर्षी द्वितीय स्थान तर मुलांच्या संघानी तृतीय स्थान मिळविले. या दोन्ही संघाला विद्यापीठातर्फे ट्रॉफी प्रदान करण्यात आली.

विजयी संघ मुली :

१) कु. तृप्ती वैद्य (एम. कॉम. १),	२) कु. रोहीणी हजारे (बी.कॉम. ३),
३) कु. प्रियंका सावरकर (बी.कॉम. ३),	४) कु. वनिता नासरे (एम.कॉम १),
५) कु. अश्विनी सातपुते (बी.ए. १))	६) कु. अपर्णा गवईकर (बी.कॉम. ३)

तृतीय स्थान मिळविणारा मुलांचा संघ :

- १) मंगेश ठाकरे (बी.ए. ३),
- ३) सचिन पुरी (बी.कॉम. १),
- ५) रुपेश देशभ्रतार (बी.ए. २),
- ७) खुशाल राऊत (बी.ए. १),

- २) प्रफुल रेवतकर (बी.कॉम. २),
- ४) मिथुन आहाके (बी.ए. २),
- ६) उल्हास राऊत (बी.ए. १)

२) कबड्डी (मुले) :

दिनांक ७ व ८ ऑक्टोबर ला आंतरमहाविद्यालयीन कबड्डी स्पर्धा (ई झोन) आपल्याच महाविद्यालयाच्या मैदानावर संपन्न झाल्यात. या स्पर्धेचे उद्घाटन माजी प्राचार्य डॉ. मिलींद पाटील, वाणिज्य विभाग प्रमुख डॉ. श्रीपाद सोनेगांवकर यांच्या हस्ते करण्यात आले. या स्पर्धेत एकूण १४ संघाने सहभाग नोंदविला. झोनचा अंतीम सामना नबीरा महाविद्यालय व अरविंदबाबु देशमुख महाविद्यालय, भारसिंगी यांच्यात झाला. यात आपल्या संघाने भारसिंगी चा पराभव करून झोनचे विजेतेपद प्राप्त केले. व उपांत्यपूर्व फेरीत प्रवेश मिळविला. या स्पर्धेच्या समारोपाकरीता श्री निरंजनजी राऊत, उपाध्यक्ष शि.प्र.मं. उपस्थित होते. उपांत्य फेरीच्या स्पर्धा दि. २६ मार्च २०१६ ला विद्यापीठाच्या मैदानावर घेण्यात आल्यात. यात आपला संघ ९ गुणांनी पराभूत झाला. रुपेश कोठे याची राज्य क्रीडा महोत्सव व आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरीता विद्यापीठ संघात निवड झाली.

३) खो-खो (मुली) :

दिनांक ७ ते ९ ऑक्टोबर २०१६ ला या स्पर्धा नागपूर विद्यापीठाच्या मैदानावर घेण्यात आल्यात. मुलींनी झोनचे विजेतेपद प्राप्त करून अंतीम सामन्यात महिला महाविद्यालय, नंदनवन, नागपूर या संघाचा १ डाव ४ गुणांनी विजय मिळवून सलग ६ व्यांदा विद्यापीठाचे विजेतेपद मिळविले. निवड चाचणी दि. १६ ते १८ आक्टोबर ला विद्यापीठाच्या मैदानावर संपन्न झाल्यात. यात प्रामुख्याने ९ मुलींनी सहभाग नोंदविला. त्यापैकी ५ खेळाडूंची निवड विद्यापीठाच्या संघात झाली.

मुलींचा विजयी संघ :

(१) कु. तृप्ती वैद्य - एम.कॉम. १	(२) कु. वनिता नासरे - एम.कॉम. १
(३) कु. अलंकिता धुर्वे - बी.कॉम. ३	(४) कु. सुरेखा राऊत - बी.कॉम. २
(५) कु. प्रिया राऊत - बी.कॉम. २	(६) कु. रोहिणी नारनवरे - बी.कॉम. २
(७) कु. वैशाली मानकर - बी.ए. २	(८) कु. अपेक्षा गोलाईत - बी.ए. २
(९) कु. कोमल गुजरकर - बी.ए. १	(१०) कु. सुरेखा राऊत - बी.ए. २
(११) कु. शितल आगरकर - बी.कॉम. १	(१२) कु. निकीता गाढवे - बी.कॉम. १
(१३) कु. वैशाली धोटे - बी.ए. २	

३) कबड्डी (मुली) :

दिनांक १३ व १५ ऑक्टोबर २०१५ ला विद्यापीठाच्या मैदानावर नागपूर येथे संपन्न झाल्यात. 'अ'

झोन मधुन जे.एम. पटेल कॉलेज भंडारा महाविद्यालयाचा पराभव करुन उपांत्य फेरीत प्रवेश मिळविला. उपांत्य सामन्यात सी.पी. अँड बेरार महाविद्यालय सोबत २ गुणांनी पराभव झाल्याने तिसऱ्या व चवथ्या स्थानकरीता समुद्रपूर महाविद्यालयासोबत झालेल्या सामन्यात १ गुणाच्या पराभवामुळे चवथे स्थान प्राप्त झाले. तर कु. अंकीता सावरकर (बी.ए. ३) हिची राज्य क्रिडा महोत्सव व आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरीता निवड झाली.

५) मल्लखांब :

दिनांक ६ व ७ आक्टोंबरला या स्पर्धा छत्रपती शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, काटोल येथे घेण्यात आल्यात. यात (१) निलेश देऊळकर - एम.कॉम. भाग १ (२) अरविंद वानखेडे - बी.एससी. भाग २ यांनी सहभाग नोंदवून गुणतेच्या आधारावर विद्यापीठाच्या संघात स्थान निश्चित केले.

६) कुस्ती (मुले) :

दि. १३ व १४ ऑक्टो. या स्पर्धा ज्योतीबा कॉलेज ऑफ फिजीकल एज्युकेशन वानाडोंगरी नागपूर येथे संपन्न झाल्यात. यात तीन खेळाडूंनी विविध वजन गटात सहभाग नोंदविला. (१) अमिष तांडे बी.ए. ३ याला तृतीय स्थान (२) अमोल गजभिये बी.ए. २ याला तृतीय स्थान तर रेवतकर याला ५ वे स्थान मिळाले.

७) खो-खो (मुले) :

दिनांक १३ ते १५ ऑक्टोंबर ला या स्पर्धा नागपूर विद्यापीठाच्या मैदानावर संपन्न झाल्यात. यात झोनचे विजेतेपद प्राप्त करुन उपांत्य सामन्यात एस.बी.सी.टी महाविद्यालय नागपूर यांच्या सोबत पराभव झाल्यामुळे तृतीय स्थान प्राप्त झाले. निवड स्पर्धा १६ ते १८ आक्टोंबर ला विद्यापीठाच्या मैदानावर घेण्यात आल्यात. यात प्रामुख्याने ८ खेळाडू सहभागी झालेत. यापैकी ४ खेळाडूंची निवड महाराष्ट्र राज्य क्रीडा स्पर्धा व आंतरविद्यापीठ स्पर्धेकरीता विद्यापीठाच्या संघात निवड झाली.

मुलांचा संघ :

(१) रोशन बेलखेडे - बी.ए. २ (२) प्रफुल भांगे - बी.ए. १ (३) रुपेश देशभ्रतार - बी.ए. २
(४) निलेश सातफळे - बी.ए. २ (५) उल्हास काटकर - बी.ए. २ (६) भुषण राऊत - बी.ए. २
(७) अमित सावरकर - बी.ए. २ (८) राकेश ढोरे - बी.कॉम. २ (९) वृषभ मानकर - बी.कॉम. १
(१०) निखील आसटकर - बी.ए. २ (११) प्रफुल काकडे - बी.एससी. १

८) तलवार बाजी (मुले) :

तलवारबाजी या खेळाच्या स्पर्धा दिनांक १७ व १८ ऑक्टोबर ला नाशिकराव तिरपुडे शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, नागपूर येथे संपन्न झाल्यात. यात प्रफुल कुमेरीया याला तिसरे स्थान तर कपील रेवतकर याला पाचवे स्थान प्राप्त झाले. प्रफुल कुमेरीया याची निवड विद्यापीठ संघात गुणवत्तेच्या आधारावर करण्यात आली.

९) बॉल बॅडमिंटन (मुली) :

दि. ३० व ३१ आक्टोबर २०१५ ला या स्पर्धा जे.बी. सायन्स महाविद्यालय वर्धा येथे आयोजित करण्यात आल्या. आपल्या महाविद्यालयाने 'अ' झोनचे विजेतेपद प्राप्त करून अंतीम सामन्यात प्रवेश केला. अंतीम सामन्यात जे.एम. पटेल महाविद्यालय भंडारा यांचा ३ सेट मध्ये पराभव करून सलग दुसऱ्या वर्षीही विद्यापीठाचे विजेतेपद प्राप्त केले. विद्यापीठ संघाकरीता दि. ४,५, व ६ नाव्हेंबरला निवड चाचणी घेण्यात आली. यात ७ खेळाडू सहभागी झालेत. यापैकी दोन खेळाडूंची निवड नागपूर विद्यापीठ संघात झालेली आहे.

विजयी संघ :

(१) कु. गुंजन गाढवे – बी.ए. २	(२) कु. कल्याणी हिवसे – बी.कॉम. २
(३) कु. मयुरी गुजरकर – बी.कॉम. २	(४) कु. विद्या सावरकर – बी.कॉम. २
(५) कु. मोनाली कोवे – बी.कॉम. २	(६) कु. प्रणाली धोटे – बी.कॉम. १
(७) कु. मोनाली धोटे – बी.कॉम. १	(८) कु. शितल कुबडे – बी.कॉम. २
(९) कु. दिपाली युवनाते – बी.कॉम. २	

१०) हॅन्डबॉल (मुली) :

या मुलींच्या हॅन्डबॉल संघाने पहिल्यांदा विद्यापीठ स्पर्धेत सहभाग नोंदविला. झोनच्या सामन्यात जे.एम.पटेल भंडारा संघासोबत पराभव पत्करावा लागला.

११) योगासन (मुले/मुली) :

विद्यापीठाच्या आंतर महाविद्यालयीन योगासन स्पर्धा माधवराव वानखेडे शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, कामठी येथे दि. ८ व ९ फेब्रुवारीला घेण्यात आल्यात. यामध्ये मुलींच्या संघाने सलग ६ व्यांदा विजेतेपद पटकावले

विजयी संघ :

(१) कु. श्वेता देशभ्रतार – बी.कॉम. ३ प्रथम क्रमांक	(२) कु. अंकीता गजबे – बी.एससी. २ द्वितीय
(३) कु. प्रणाली क्षिरसागर – बी.ए. २	(४) कु. पुनम फुले – बी.एससी. २ चतुर्थ क्रमांक प्राप्त झाला.
(५) कु. सायली भस्मे – बी.एससी. १	(६) कु. योगिनी चापले – बी.एससी. २

मुलांच्या योगासन संघाला यावर्षी ६ व्यांदा उपविजेतेपद मिळाले. यात

- (१) निलेश देऊळकर – एम.कॉम. १ द्वितीय (२) सुमीत जिचकार – बी.कॉम. २ (चतुर्थ क्रमांक प्राप्त झाला).

(३) सागर आमटी – बी.कॉम. २

(४) विजय ठाकरे – बी.कॉम. २

(५) निलेश खाडे – बी.ए. १

(६) दर्शन धोटे – बी.एससी. १

या सर्व खेळाडूंची निवड विद्यापीठ संघात झाली. यांनी अखील भारतीय योगासन स्पर्धा दि. २१ ते २३ मार्चला हरियाणा येथे झालेल्या स्पर्धेत सहभाग नोंदविला.

क्रीडा विभागाद्वारे आयोजित योग व प्राणायाम शिबीर दि. १७ ते २४ जानेवारी २०१६ ला पतंजली योग समिती, मराठा लान्सर्स काटोल, विदर्भ युथ व सांस्कृतिक क्रीडा मंडळ काटोल आणि महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने काटोल व आजुबाजुच्या परिसरातील नागरिकांच्या स्वास्थ व आरोग्याच्या दृष्टीने योग व प्राणायाम शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबीराचे उद्घाटन संस्थेचे उपाध्यक्ष श्री निरंजनजी राऊत, सदस्य श्री प्रकाशजी चांडक यांच्या हस्ते करण्यात आले. ७ दिवसीय शिबीरात ४०० ते ५०० महीला पुरुषांचा सहभाग होता. शिबीर सकाळी ५.३० ते ७.०० या वेळेत घेण्यात आले. शिबीराला मार्गदर्शक म्हणून श्री हंसराजजी मिश्रा, श्री छाजुरामजी शर्मा, सौ. उर्मिला जुवारकर, डॉ. तेजसिंह जगदळे, श्री अशोक कडू, श्री ब्रम्हानंद मेश्राम यांनी मार्गदर्शन केले.

या शिबीराची विशेष उपलब्धता म्हणजे या शिबीराला दि. २१ जानेवारी २०१६ ला योगक्रषी रामदेव महाराज यांचे सहयोगी आयुर्वेद शिरोमणी आचार्य बाळकृष्ण महाराज यांनी भेट देऊन योग साधकांना मार्गदर्शन केले. तर संस्थेतर्फे बांधण्यात आलेल्या योग भवनाला भेट देऊन महाविद्यालयात योग भवन असल्याबद्दल संस्थेचे व क्रीडा विभागाचे अभिनंदन केले.

या शिबीराचा समारोप दि. २३ जानेवारीला नगराध्यक्ष श्री राहुल देशमुख यांच्या हस्ते करण्यात आला. त्यांनी योग साधकानी नियमित योग करून आपले स्वास्थ सुदृढ ठेवावे असे संबंधीत केले.

या शिबीराची आयोजनाची जबाबादारी प्रा. डॉ. तेजसिंह जगदळे यांनी यशस्वीपणे पार पाडली.

अखील भारतीय आंतरविद्यापीठ योगासन स्पर्धेकरीता निवड झालेल्या विद्यापीठ (पुरुष/महीला) संघाचे सराव शिबीर दि. १४ ते १९ फरवरी २०१६ पर्यंत महाविद्यालयाच्या योग भवन येथे घेण्यात आले. या शिबीरात १२ पुरुष/महीला खेळाडूंनी भाग घेतला. त्यांचे सराव सकाळी व सायंकाळी दोन वेळेत घेण्यात येत होते. अशा प्रकारचे शिबीर तिसऱ्यांदा आयोजित करण्यात आले. याचे प्रशिक्षक म्हणून विद्यापीठाचे डॉ. तेजसिंह जगदळे यांची नियुक्ती केलेली होती.

कलर होल्डर खेळाडू

अ.क्र.	खेळाडूंचे नांव	वर्ग	खेळाचे नांव	आंतरविद्यापीठ स्पर्धा स्थळ
--------	----------------	------	-------------	----------------------------

१	रुपेश कोठे	बी.ए. ३	कबड्डी	स्वामी रामानंद तीर्थ विद्यापीठ, नांदेड स्पर्धा स्थळ परभणी
२	कु. अंकीता सावरकर	बी.ए. ३	कबड्डी	मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
३	रोशन बेलखेडे	बी.ए. २	खो-खो	१९ वा राज्य क्रिडा महोत्सव मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
४	निलेश सातफळे		खो-खो	स्वामी रामानंद तीर्थ विद्यापीठ, नांदेड मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
५	प्रफुल भांगे		खो-खो	औरंगाबाद
६	रुपेश देशभ्रतार		खो-खो	औरंगाबाद
७	कु. तृप्ती वैद्य		खो-खो	मुंबई विद्यापीठ मुंबई स्पर्धा स्थळ बोरीवली
८	कु. अंलकिता धुर्वे	बी.कॉम. ३	खो-खो	मुंबई विद्यापीठ रत्नागिरी राज्य क्रीडा महोत्सव
९	कु. प्रिया राऊत		खो-खो	मुंबई विद्यापीठ रत्नागिरी राज्य क्रीडा महोत्सव
१०	कु. वनिता नासरे		खो-खो	मुंबई विद्यापीठ रत्नागिरी राज्य क्रीडा महोत्सव
११	कु. गुंजन गाढवे	बी.ए. २	बॉलबॅडमिंटन	एस.आर.एम. विद्यापीठ
१२	कु. मोनाली धोटे	बी.कॉम. १	बॉलबॅडमिंटन	एस.आर.एम. विद्यापीठ
१३	प्रफुल कुमेरीया	बी.ए. १	तलवारबाजी	पंजाबी विद्यापीठ, पतियाला
१४	निलेश देऊळकर	एम.कॉम. १	मलखांब	राणी लक्ष्मीताई इन्स्टीट्यूट ऑफ फिजीकल एज्युकेशन ग्वालीयर (म.प्र.)
१५	कु. श्वेता देशभ्रतार	बी.कॉम. ३	योगासन	चौधरी रणबीर सिंग विद्यापीठ, जिंद हरियाना
१६	अंकीता गजबे	बी.एससी. २	योगासन	चौधरी रणबीर सिंग विद्यापीठ, जिंद हरियाना
१७	प्रणाली क्षिरसागर	बी.ए. २	योगासन	चौधरी रणबीर सिंग विद्यापीठ, जिंद हरियाना
१८	कु. पुनम फुले	बी.एससी. २	योगासन	चौधरी रणबीर सिंग विद्यापीठ, जिंद हरियाना
१९	निशेल देऊळकर	एम.कॉम. १	योगासन	चौधरी रणबीर सिंग विद्यापीठ, जिंद हरियाना
२०	सुमीत जिचकार	बी.कॉम. २	योगासन	चौधरी रणबीर सिंग विद्यापीठ, जिंद हरियाना
				प्रा. डॉ. तेजसिंह ल. जगदळे
				क्रीडा विभाग प्रमुख

नबीरा महाविद्यालय, काटोल येथे वरीष्ठ महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक मंडळाच्यावतीने तीन दिवसीय 'अभिनय संस्कार कार्यशाळा' दिनांक १४, १५ व १६ सप्टेंबर २०१५ ला मुंबई येथील नाट्यकर्मी श्री नीतीन भजन व सौ. वैखरी पाठक (भजन) यांच्या मार्गदर्शनाखाली आयोजित करण्यात आली होती. कार्यशाळेत वरीष्ठ महाविद्यालयातील एकूण ४६ विद्यार्थी सहभागी होते. कार्यशाळेच्या प्रथम दिवशी सहभागी विद्यार्थ्यांचे पाच गटात विभाजन करण्यात आले आणि प्रत्येक गटाला समाजातील वेगवेगळे विषय नाटकांसाठी सुचविण्यात आले. त्यापैकी सहभागी गटांनी आध्यात्मिक गुरु राधे माँ, सरकारी रुग्णालय, रेल्वे स्टेशन, मैत्रीत धोका आणि क्लासमेट या प्रसंगानुरूप नाटकाच्या माध्यमाने विषय हाताळण्याचा प्रयत्न केला तसेच या माध्यमाने सामाजिक संदेश देण्याचा पुरेपूर प्रयत्न केला गेला.

कार्यशाळे अंतर्गत मार्गदर्शकांनी आवाजातील चढउतार, सादरीकरणातील संवाद, आपआपसातील समन्वय व इतर सूक्ष्म बाबी यावर सखोल सअभिनय मार्गदर्शन केले.

कार्यशाळेच्या अंतीम दिवशी सहभागी विद्यार्थ्यांनी आपल्या नाटिका समारोपीय कार्यक्रमांतर्गत सादर केल्या. समारोपीय कार्यक्रमासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मिलींद पाटील, प्रमुख उपस्थिती प्रा. विजय कडू (पत्रकार) नाट्यशाळेचे मार्गदर्शक श्री नीतीन भजन, सौ. वैखरी भजन, महाविद्यालयातील प्राध्यापक उपस्थित होते. प्रस्तुत कार्यशाळेचे प्रास्ताविक सांस्कृतिक मंडळाच्या प्रमुख प्रा. डॉ. कु. वैशाली रुईकर यांनी केले तर कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन बी.कॉम. २ मधील विद्यार्थीनी कु. कल्याणी हिवसे हिने केले. कार्यशाळेच्या यशस्वी आयोजनासाठी प्रा. जयश्री पाटील, प्रा.मुकेश जाधव, प्रा. आदिल जीवानी यांनी सहकार्य केले.

बुधवारी दि. २३ सप्टेंबर २०१५ रोजी सकाळी १०.३० वाजता महाराष्ट्रातील प्रसिद्ध हास्य कवी डॉ. मीर्झा रफी अहमद बेग यांचा (झी टीव्ही फेम) 'मिर्झा एक्सप्रेस' या हास्य कवितांचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता.

प्रस्तुत कार्यक्रमाप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मिलींद पाटील यांनी कार्यक्रमाचे स्वरूप प्रास्ताविकाद्वारे विद्यार्थ्यांसमोर मांडले प्रमुख अतिथींची ओळख प्रा. विजय कडू यांनी करून दिली.

कार्यक्रमांतर्गत डॉ. मिर्झा रफी अहमद बेग तसेच त्यांच्या सहकारी कवियत्री कांचन वीर यांनी समाजातील विविध विषयांवर हास्य कवितांच्या माध्यमाने विद्यार्थ्यांचे उद्बोधन व मनोरंजन केले. या कार्यक्रमाचा आस्वाद महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी व वरीष्ठ व कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी घेतला. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. वैशाली रुईकर यांनी केले तर कार्यक्रमाचा समारोप आभारप्रदर्शनाद्वारे महाविद्यालयाचे इतिहास विभाग प्रमुख डॉ. राजू धोटे यांनी केला. तसेच कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनासाठी सांस्कृतिक मंडळाच्या समन्वयक प्रा. डॉ. व्ही.आर. रुईकर, मंडळाचे सदस्य प्रा. मुकेश जाधव, प्रा. डॉ. पुनित राऊत यांनी प्रयत्न केले.

२ ऑक्टोबर २०१५, रोजी गांधी जयंती व लालबहादूर शास्त्री जयंती निमित्त महाविद्यालययत 'स्वच्छ भारत अभियान' कार्यक्रम सकाळी ९.०० वाजता आयोजित करण्यात आला. या अंतर्गत सर्वप्रथम महात्मा गांधी

आणि लालबहादूर शास्त्री यांच्या प्रतिमेचे पूजन शिक्षकेत्तर कर्मचारी प्रतिनिधी श्री वाळके आणि विद्यार्थी प्रतिनिधी सचिन पुरी, कु. प्रियंका सावरकर, कु. विद्या सावरकर यांच्या हस्ते करण्यात आले.

कार्यक्रमाप्रसंगी महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये सहभागी विद्यार्थ्यांनी खरा तो एकची धर्म या प्रार्थनेद्वारा आदरांजली वाहिली. तसेच शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, कोराडी यांच्यातर्फे आयोजित निबंध स्पर्धेत महाविद्यालयीन गटात कु. विद्या सावरकर (बी.कॉम. २) हिला द्वितीय पारितोषिक सन्मानचिन्ह प्रमाणपत्र व रोख रुपये ७००/- प्राप्त झाले. तिचे या प्रसंगी महाविद्यालयाच्या प्राचार्यातर्फे कौतुक करण्यात आले.

कार्यक्रमाच्या पुढील टप्प्यात वरीष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थी विक्री गजभिये, संदीप जुक्सेनिया, कु. अपर्णा गवईकर आणि विद्या सावरकर यांनी महात्मा गांधी बद्दल आपले मनोगत व्यक्त केले.

स्वच्छता अभियानासंदर्भात महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मिल्हीद पाटील यांनी सर्व सहभागी प्राध्यापक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी आणि विद्यार्थ्यांना पुढील दिशानिर्देश दिले. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. वैशाली रुईकर यांनी केले. प्राचार्यांच्या दिशानिर्देशानुसार सहभागी राष्ट्रीय सेवा योजना, राष्ट्रीय छात्र सेना, लोकसंख्या शिक्षण मंडळ च्या सर्व विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाच्या परिसराची स्वच्छता करून स्वच्छ भारत अभियानामध्ये यशस्वीरित्या सहभाग नोंदविला.

सांस्कृतिक मंडळाच्या वतीने दिनांक ९ जानेवारी २०१६ रोजी "रांगोळी आणि मेहंदी" स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. रांगोळी स्पर्धेत १९ आणि मेहंदी स्पर्धेत ३८ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला होता. स्पर्धेच्या परिक्षणाचे कार्य सौ. मधु ठोमा आणि डॉ. किरण राठी यांनी पार पाडले.

स्पर्धेत यशस्वी विद्यार्थ्यांची नावे :

रांगोळी स्पर्धा :

१.	कु. कल्याणी पर्वत	बी.कॉम. २	संस्कार भारती
२.	कु. पुजा झुरव	बी.कॉम. ३	फ्री हॅन्ड
३.	कु. शितल चोपकडे	बी.बी.ए ३	फ्री हॅन्ड

मेहंदी स्पर्धा :

१.	कु. प्रांजली टेकाडे	बी.कॉम. २	प्रथम क्रमांक
२.	कु. कल्याणी पर्वत	बी.कॉम. २	द्वितीय क्रमांक
३.	कु. मनिषा गायकवाड	बी.ए. १	तृतीय क्रमांक

स्पर्धेच्या यशस्वी आयोजनासाठी कु. पल्लवी भुरे, कु. जयश्री राऊत आणि प्रा. कोमल नबीरा आणि प्रा. एस.डी. डांगरा यांनी सहकार्य केले.

वरीष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचा आंतर महाविद्यालयीन स्पर्धा सहभाग

१. निबंध स्पर्धा :

महाविद्यालय	-	शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, कोराडी
स्पर्धेचा विषय	-	'मेजर ध्यानचंद यांना भारत रत्न देवून गौरविण्यात यावे.'
सहभागी स्पर्धक	-	१. कु. विद्या रामदास सावरकर (बी.कॉम. २ इंग्रजी) २. कु. शितल पांडूरंगजी कुबडे (बी.कॉम. २) ३. कु. कल्याणी किशोर हिवसे (बी.कॉम. २)

कु. विद्या सावरकर हिला महाविद्यालय गट, द्वितीय क्रमांक रोख ७०१ रु., सन्मानचिन्ह व प्रमाणपत्र प्राप्त झाले.

२. वादविवाद स्पर्धा :

महाविद्यालय	-	अरविंदबाबू देशमुख महाविद्यालय, भारसिंगी
स्पर्धेचा विषय	-	'निवडणूक लढविणाऱ्या उमेदवारांना शैक्षणिक पात्रता आवश्यक आहे.'
सहभागी स्पर्धक	-	१. विक्की साहेबराव गजभिये (बी.ए. २) २. शुभम लालसिंग मोहरिया (बी.ए. ३२)
परिसंवाद	-	महाविद्यालय अरविंदबाबू देशमुख महाविद्यालय, भारसिंगी
स्पर्धेचा विषय	-	'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक व राजकीय विचार''
सहभागी स्पर्धक	-	१. विक्की साहेबराव गजभिये (बी.ए. २) याला तृतीय क्रमांकाचे रोख २०२ रु.

सन्मानचिन्ह आणि प्रमाणपत्र प्राप्त झाले.

३. गीत गीयन स्पर्धा :

महाविद्यालय	-	तायवाडे महाविद्यालय, कोराडी
सहभागी स्पर्धक	-	१. कु. कल्याणी हिवसे (बी.कॉम. २) २. कु. योगिनी चाफले (बी.एससी. १)

कु. कल्याणी हिवसे यांना द्वितीय क्रमांक ५०१ रु. रोख आणि प्रमाणपत्र प्राप्त झाले.

राज्यस्तरीय आंतरविद्यापीठ 'इंद्रधनुष्य' व मध्य विभागीय आंतर विद्यापीठ युवा महोत्सव सांस्कृतिक स्पर्धेत सहभागी होण्यासाठी विद्यापीठ संघ २०१५ साठी निवड चाचणीसाठी वरीष्ठ महाविद्यालयाच्यावतीने संगीताच्या विविध चाचण्यासाठी खालील विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

१. कु. कल्याणी हिवसे (बी.कॉम. २)
(Classical, Vocal Solo, Light Vocal, Western Solo)
२. श्री तिर्थानंद राऊत (एम.कॉम.)
(Light Vocal Music)

प्रा. वैशाली रा. रुईकर

समन्वयक

सांस्कृतिक मंडळ

निरंतर, प्रौढ शिक्षण आणि विस्तार विभाग, रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर या विभागाच्या मंजूरीनुसार शैक्षणिक सत्र २०१५-१६ मध्ये महाविद्यालयात दि. २०.०९.२०१५ रोजी 'लोकसंख्या शिक्षण मंडळाची' स्थापना करण्यात आली. या प्रकल्पामध्ये एकूण ११३ (८७ विद्यार्थिनीं आणि २६ विद्यार्थ्यांचा) सहभाग होता.

महाविद्यालय स्तरावर लोकसंख्या शिक्षण मंडळांतर्गत नोंदणीकृत विद्यार्थ्यांना नियमितपणे लोकसंख्येच्या विविध पैलूंविषयी आणि दुष्परिणामांबाबत विविध साधनांद्वारे माहिती देण्यात येते, त्याचप्रमाणे सहभागी विद्यार्थ्यांच्या नियमित सभा घेऊन त्यांना प्रकल्पांच्या उद्देशांशी सुसंगत व मौलिक मार्गदर्शन करून विद्यार्थ्यांना माहिती संकलन आणि राष्ट्रसंत संस्कार प्रकल्प (संकलन वही) तयार करण्यासाठी प्रोत्साहित करण्यात आले. या शैक्षणिक सत्रात सहभागी विद्यार्थ्यांपैकी ८७ विद्यार्थ्यांनी 'माहिती संकलन प्रकल्प' व राष्ट्रसंत संस्कार प्रकल्प मूल्यांकनासाठी संबंधित विभागाकडे सादर केलेले आहे.

२ ऑक्टोबर २०१५, रोजी गांधी जयंती व लालबहादूर शास्त्री जयंती निमित्त महाविद्यालययत 'स्वच्छ भारत अभियान' कार्यक्रम सकाळी ९.०० वाजता आयोजित करण्यात आला. या अंतर्गत सर्वप्रथम महात्मा गांधी आणि लालबहादूर शास्त्री यांच्या प्रतिमेचे पूजन शिक्षकेतर कर्मचारी प्रतिनिधी श्री वाळके आणि विद्यार्थी प्रतिनिधी सचिन पुरी, कु. प्रियंका सावरकर, कु. विद्या सावरकर यांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाप्रसंगी महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये सहभागी विद्यार्थ्यांनी खरा तो एकचि धर्म या प्रार्थनेद्वारा आदरांजली वाहिली.

स्वच्छता अभियानासंदर्भात महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मिलींद पाटील यांनी सर्व सहभागी प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थ्यांना पुढील दिशानिर्देश दिले. प्राचार्यांच्या दिशानिर्देशानुसार सहभागी लोकसंख्या शिक्षण मंडळ च्या सर्व विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाच्या परिसराची स्वच्छता करून स्वच्छ भारत अभियानामध्ये यशस्वीरित्या सहभाग नोंदविला

लोकसंख्या शिक्षण मंडळांतर्गत घेण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमाचा मुख्य उद्देश हा विद्यार्थ्यांना लोकसंख्येच्या विविध पैलूंचा व समस्यांची जाणीव करून देण्याचे कार्य आहे.

प्रा. वैशाली रा. रुईकर

समन्वयक

लोकसंख्या शिक्षण मंडळ

सत्र २०१५-१६ या वर्षाकरिता एन.सी.सी. कॅडेटसची संख्या पूर्ववत ५३ करण्यात आली. रिक्त जागेकरिता शारीरिक क्षमता चाचणी करिता परीक्षा म्हणून मुलांकरिता ५ कि.मी. व मुलींकरिता ३ कि.मी. धावणे तसेच उंची, वजन इत्यादीच्या आधारावर योग्य २२ कॅडेटची निवड करण्यात आली. या सर्व कॅडेटसना जुलै महिन्याच्या सुरुवातीला ड्रेस, शुज वाटप करण्यात आले.

आंतरराष्ट्रीय योग दिवसाच्या निमीत्ताने महाविद्यालयात योगसनाचे वातावरण असल्याने आपल्या महाविद्यालयाला आंतरराष्ट्रीय योग दिवस साजरा करण्याकरीता २० महाराष्ट्र बटालियन द्वारा आपल्या महाविद्यालयाची निवड करण्यात आली. या योग दिवसाकरीता काटोल व नरखेड तालुक्यातील एन.सी.सी. युनिट असणाऱ्या महाविद्यालयाची निवड करण्यात आली. तसेच काटोल येथील एन.सी.सी. युनिट असणाऱ्या महाविद्यालयाचा सराव शिबीर महाविद्यालयात १ जून ते २० जून पर्यंत एन.सी.सी. विभाग प्रमुख व योग शिक्षक डॉ. लेफ्ट. तेजसिंह जगदळे यांच्या मार्गदर्शनात ब.रु. हायस्कूल काटोल, जि.प. मुलांची शाळा, काटोल, नगर परिषद शाळा क्र. २ तसेच नबीरा महाविद्यालयाचे एन.सी.सी. कॅडेट याप्रमाणे २२० कॅडेटसचे सराव शिबीर महाविद्यालयात सकाळी ५.३० ते ७.०० या वेळात घेण्यात आले.

२१ जून ला कर्नल ओ.पी. सिंग कमांडींग ऑफीसर २० महा. बटालियन नागपूर यांच्या नेतृत्वात महाविद्यालयाच्या डोम मध्ये एकूण ४९० कॅडेटद्वारा सकाळी ७.०० ते ७.३५ या ३५ मिनिटांच्या कालावधीत आसन व प्राणायामाचे अनोखे रंगतदार प्रदर्शन करण्यात आले. यात कोंढाळी, कळमेश्वर, नरखेड, खैरगांव, काटोल येथील कॅडेट सहभागी झालेले होते. या सर्व कॅडेटसना एन.सी.सी. टि-शर्ट व भोजन प्रदान करण्यात आले. यावेळी फर्स्ट ऑफीसर भस्मे, अनिल कहाते, राठी, कॅप्टन समीर पाहूने, शिके मॅडम व कर्नल ओ.पी. सिंग एन.सी.सी. विभागाचे सर्व कर्मचारी, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मिलींद पाटील व कर्मचारी उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या आयोजनाची जबाबदारी लेफ्ट. डॉ. तेजसिंह जगदळे यांनी पाहिली.

२० महाराष्ट्र व नागपूर युनिट तर्फे आयोजित एन.सी.सी. कॅम्पमध्ये खालील कॅडेटसनी सहभाग नोंदविला.

जुलै महिन्यात झालेल्या कम्बाईन अॅन्युअल ट्रेनिंग कॅम्पकरीता १५ कॅडेटसनी सहभाग घेतला. ऑगस्ट महिन्यात झालेल्या कम्बाईन अॅन्युअल ट्रेनिंग कॅम्पकरीता १६ कॅडेटसनी सहभाग नोंदविला. ऑल इंडिया ट्रॅकींग कॅम्पकरीता १) कु. रोहीणी दशरथ हजारे (बी.कॉम. ३) २) प्रियंका रमेश सावरकर (बी.कॉम.३) यांची निवड झाली. त्यांनी आर्मी सिमला (हिमाचल प्रदेश) या ठिकाणी सहभाग घेतला.

प्रि.आर.डी.सी. नागपूर कॅम्पकरीता ६ कॅडेटसनी सहभाग नोंदविला. आपल्या कौशल्याच्या आधारावर

१) कु. आश्विनी सातपुते (बी.ए. १) २) पवन ढोंगे (११ वी वाणिज्य) यांची औरंगाबाद येथे झालेल्या कॅट-२ कॅम्पकरीता निवड झालेली होती. नागपूर ग्रुप तर्फे आयोजित दि. १४ मार्च ते २७ मार्च २०१६ आयोजित आर्मी अटॅचमेंट कॅम्प करीता बी.ई.जी. पुणे येथे खालील कॅडेटसनी सहभाग नोंदविला.

१) चेतन काळे (बी.ए. २) २) विशाल ठाकरे (बी.ए. २) ३) आकाश जयस्वाल (बी.कॉम. २) ४) राकेश तांदळे (बी.ए. २) ५) शुभम वानखेडे (बी.ए. २) यांनी सहभाग नोंदविला.

दि. ७ नोव्हेंबरला राष्ट्रीय छात्र सेवा तर्फे रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. यात एन.सी.सी. कॅडेट व इतर विद्यार्थी मिळून एकूण ५० रक्तदात्यांनी रक्तदान केले. यावेळी हेडगेवार रक्तपेढी यांना बोलविण्यात आले होते.

दि. १४ जानेवारी ला एन.सी.सी. कॅडेट तर्फे संरक्षण दलात नौकरी याकरीता पोलीस सबइन्सपेक्टर श्री चव्हाण यांना बोलविण्यात आलेले होते. त्यांनी एन.सी.सी. कॅडेटला संरक्षण दलात नौकरीच्या भरपूर संधी असून त्याकरीता संधी शोधणार अथवा व त्याची प्राप्ती करण्यासाठी जिद्द ठेवावी असे कळविले. यावेळी महाविद्यालयाचे कार्यकारी प्राचार्य डॉ. राजेश धोटे, डॉ. सुनिल नवीन, डॉ. सोनेगांवकर उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक लेफ्ट. डॉ. तेजसिंह जगदळे यांनी केले. संचालन सार्जंट यामीनी सरोदे व राकेश तांदळे तर आभार प्रदर्शन सार्जंट हनुमंता सोनोने यांनी केले.

या सर्व कॅडेटची नियमित परेड शुक्रवार व शनिवार ला दुपारी ५ ते ६ या वेळात घेण्यात येते. तसेच १५ ऑगस्ट स्वातंत्र्य दिवस समारोह २५ जानेवारी ला डॉ. राजु देशमुख अध्यक्ष शिक्षण प्रसारक मंडळ यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात येते. त्यावेळी एन.सी.सी. कॅडेट द्वारा तिन टूप तयार करण्यात येत असून रायफल व खाली हाथ टूप यांच्याद्वारे ध्वजाला मानवंदना देण्यात येते. तसेच दरवर्षी २६ जानेवारीला जिल्हा परिषद मैदानावर शासकीय कार्यक्रमात एन.सी.सी. व सर्व टूप सहभागी होतात. त्यांच्या परेडच्या आधारावर रायफल टूपला प्रथम क्रमांक तर मुलींच्या टूपला द्वितीय क्रमांक प्राप्त झाला.

यावर्षी 'बी' सर्ट परिक्षा एस.बी.सी.टी. महाविद्यालय नागपूर येथे १४ कॅडेटनी परिक्षा दिली तर 'सी' सर्ट परीक्षा व्ही.एम.व्ही.जे.एम.टी महाविद्यालयात १३ कॅडेटनी परिक्षा दिली. या दोन्ही परिक्षा फरवरी मध्ये घेण्यात आल्यात.

लेफ्टनंट डॉ. तेजसिंह ल. जगदळे

एन.सी.सी. अधिकारी

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागद्वारे २०१५-१६ या सत्रामध्ये १०० स्वयंसेवकांची मंजूरी मिळाली. त्यानुसार स्वयंसेवकांची अर्जाद्वारे नोंदणी करण्यात आली. नोंदणी नंतर निवड झालेल्या सर्व स्वयंसेवकांद्वारे दिनांक २०/०९/२०१५ ला महाविद्यालयात स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. त्या अनुषंगाने महाविद्यालयातील संपूर्ण परिसराची साफ-सफाई करण्यात आली. त्याचप्रमाणे राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या उद्देशाबाबत माहिती देण्यात आली व राष्ट्रीय सेवा योजनेद्वारे कोणते कोणते कार्यक्रम घेतले जातात या विषयी मार्गदर्शन करण्यात आले. तसेच मागील सत्रातील एन.एस.एस. च्या स्वयंसेवकांनी आपले अनुभव कथन केले.

दिनांक ०२/१०/२०१५ ला सर्व स्वयंसेवकांद्वारे महाविद्यालयातील स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. त्या अनुषंगाने महाविद्यालयातील संपूर्ण परिसराची व वर्गखोल्याची साफ-सफाई करण्यात आली. यामध्ये सर्व व्यवस्थापन मंडळ, शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी, स्वयंसेवक व विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

दिनांक ११/१०/२०१५ ला नबीरा महाविद्यालय, काटोल येथील "राष्ट्रीय सेवा योजना" द्वारा स्वच्छता व वृक्षसंवर्धन अभियान राबविण्यात आले. या अनुषंगाने महाविद्यालयातील संपूर्ण परिसराची साफ-सफाई करण्यात आली. त्याचप्रमाणे वृक्षांची वाढ होण्यासाठी वृक्षांच्या सभोवती गाळे करून पाणी देण्यात आले व स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन करण्यात आले. तसेच 'अंधश्रद्धा निर्मूलन' या विषयावर स्वयंसेवकाचे चर्चासत्र आयोजित केले होते. त्यामध्ये स्वयंसेवकांनी आपले अनुभव कथन केले.

राष्ट्रीय सेवा योजना - नबीरा महाविद्यालय, काटोल द्वारा २६ नोव्हेंबर, संविधान दिवस साजरा

नबीरा महाविद्यालय काटोल येथील "राष्ट्रीय सेवा योजना" द्वारा २६ नोव्हेंबर "संविधान दिवस" या निमित्ताने दिनांक २६/११/२०१५ ला "संविधान दिवस" साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. नवीन इंग्रजी विभाग, नबीरा महाविद्यालय, काटोल हे होते तर प्रमुख मार्गदर्शक डॉ. इंगोले, नबीरा महाविद्यालय, काटोल हे होते.

डॉ. इंगोले यांनी आपल्या भाषणातून भारतीय घटनेतील नागरिकांच्या अधिकाराबाबत व हक्काबाबत मार्गदर्शन केले. तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. नवीन यांनी भारतीय संविधान दिनाचे महत्त्व सांगितले व भारतीय संविधान सर्वांनी अभ्यासने कसे आवश्यक आहे ते प्रतिपादन केले.

कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला संविधानाच्या उद्देशपत्रिकेचे (प्रस्तावनेचे) वाचन व प्रास्ताविक, राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डॉ. गोंगले यांनी केले. कार्यक्रमाचे संचालन श्री गजभिये यांनी केले तर आभार प्रदर्शन श्री सचीन देशमुख यांनी केले. कार्यक्रम सर्व प्राध्यापक वृंद शिक्षकेत्तर कर्मचारी व राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवक यांच्या उपस्थितीत पार पडला.

त्याचप्रमाणे संविधान दिवसानिमित्ताने स्वयंसेवकांना नागपूर येथे (यशवंत स्टेडीयमवर) रॅलीमध्ये सहभागी होण्याकरीता पाठविण्यात आले.

त्याचप्रमाणे संविधान दिवसानिमित्ताने स्वयंसेवकांसाठी निबंध स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. स्पर्धेचा विषय "भारताचे संविधान" हा होता. यामध्ये ३५ स्वयंसेवकांनी भाग घेतला असून या स्पर्धेच्या परिक्षणाचे कार्य प्रा. मुकेश जाधव यांनी पाहिले असून प्रथम पारितोषिक कु. नेहा ढोक, बी.कॉम. द्वितीय वर्ष व द्वितीय पारितोषिक कु. नेहा ठाकरे बी.कॉम. द्वितीय वर्ष यांना देण्यात आले.

प्रथम एजुकेशन फाउंडेशन या सामाजिक संस्थेद्वारे राबविण्यात आलेल्या 'लाखात एक' या अभियानात मा. प्राचार्यांच्या सूचनेनुसार दि. १७/१२/२०१५ ते २३/१२/२०१५ या कालावधीत नबीरा महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेचे ८० स्वयंसेवक सहभागी झाले होते. सदर अभियानात मुलांच्या शैक्षणिक स्तरात बदल घडविण्यासाठी 'रिड इंडिया' हा ७ ते १४ वयोगटातील मुलांच्या वाचन व गणिताच्या मुलभूत क्षमतांची चाचणी घेण्यात आली व या मुलांमध्ये जी मुले कमकुवत आहेत त्या मुलांना शाळा आणि भावी जीवनात यश मिळविण्यासाठी मुलभूत क्षमता प्राप्त होतील असे कार्यक्रम राबविण्यात आले. सदर अभियान राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. आर.जी. गोंगले यांच्या मार्गदर्शनाखाली यशस्वीपणे राबविण्यात आले.

राज्य संपर्क अधिकारी/विशेषकार्य अधिकारी, मंत्रालय महाराष्ट्र शासनाकडून प्राप्त पत्र क्रमांक रासेयो २०१५/प्रक्र. १७२/१५ साशि, ७ दिनांक २२ डिसेंबर २०१५ रोजीच्या पत्रानुसार व गटशिक्षणाधिकारी पंचायत समिती, काटोल यांच्या सुचनेनुसार श्री यु.एन. काकडे गटशिक्षणाधिकारी पंचायत समिती, काटोल यांनी या संदर्भातील सभा आयोजित केली होती. या सभेत शाळाबाह्य मुलांचे सर्वेक्षण करण्यासाठी तालुकास्तरीय ८ सदस्यीय समिती गठीत करण्यात आली.

या समितीच्या सुचनेनुसार नबीरा महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेद्वारे दिनांक १५/०१/२०१५ ते ३१/०१/२०१५ या कालावधीत शाळाबाह्य मुलांच्या सर्वेक्षणामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेचे ५७ स्वयंसेवक सहभागी झाले होते. त्यांनी काटोल तालुक्यातील २३ गावांचे व काटोल शहरातील २० वार्डांचे सर्वेक्षण केले. या सर्वेक्षणात ०६ शाळाबाह्य विद्यार्थी आढळून आले. या संदर्भातील माहिती अहवाल गटशिक्षणाधिकारी, पंचायत समिती, काटोल व मा. समन्वयक, राष्ट्रीय सेवा योजना, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर येथे पाठविलेला आहे. सदर सर्वेक्षण राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी डॉ. आर.जी. गोंगले यांच्या मार्गदर्शनाखाली यशस्वीरित्या पूर्ण करण्यात आले.

त्याचप्रमाणे विविध महाविद्यालयाद्वारे आयोजित विद्यापीठ स्तरीय व राज्य स्तरीय राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीरामध्ये भाग घेतला व आपला सर्वांगीण विकास व राष्ट्रीय कार्यात करण्याचा प्रयत्न केलेला आहे.

धन्यवाद!

प्रा. डॉ. आर. जी. गोंगले
कार्यक्रम अधिकारी, रा.से.यो.
नबीरा महाविद्यालय, काटोल

दरवर्षी प्रमाणे यंदाही नबीरा महाविद्यालय, काटोल येथे राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाच्या निरंतर व प्रौढ शिक्षण आणि विस्तार विभागातर्गत महिला अध्ययन सेवा केंद्र स्थापन करण्यात आले. त्यात एकूण ४१ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. त्यांनी माहिती संकलन प्रकल्प आणि राष्ट्रसंत संस्कार प्रकल्प वही तयार केली. त्याचे मुल्यमापन विषय तज्ञांमार्फत विद्यापीठ स्तरावर करण्यात आले. एकूण ४१ पैकी ३१ विद्यार्थ्यांनी हे प्रकल्प सादर केले.

प्रा. कु. डी.डी. घागरगुंडे
समन्वयिका
महिला अध्ययन व सेवा केंद्र

दि. १८.०७.२०१५ ला "आषाढस्य प्रथम दिवसे" या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यात ८० कवींचा सहभाग होता. 'पद्मगंधा प्रतिष्ठान' नागपूर व नबीरा महाविद्यालय काटोल मराठी विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने हा कार्यक्रम घेण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी माजी प्राचार्य डॉ. मिलींद पाटील सर, प्रमुख पाहुणे शुभांगीताई भडभडे, प्रा. विजया मारोतकर, डॉ. श्रीरामे हे उपस्थित होते. या कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. रिता पाठक मॅडम व प्रा. निस्वादे सर यांनी आभार मानले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक मराठी विभागाच्या प्रमुख डॉ. रेखा घाटोळे यांनी केले.

दि. १८.१२.२०१५ ला पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग पंचायत समिती काटोल व नबीरा महाविद्यालय, काटोल मराठी विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'वक्तृत्व स्पर्धेचे' आयोजन करण्यात आले. यात ४२ विद्यार्थी सहभागी झाले. यात

(१) श्री मिथिल निंबाळकर (एम.ए. भाग २) - प्रथम क्रमांक ५००० रु. + स्मृतीचिन्ह

(२) कु. गायधनी (बी.कॉम. १) - द्वितीय क्रमांक ३००० रु. + स्मृतीचिन्ह

(३) श्री विक्की गजभिये (बी.ए. भाग २) - तृतीय क्रमांक २००० रु. + स्मृतीचिन्ह

अशाप्रकारे पंचायत समितीने विद्यार्थ्यांचा वक्तृत्व गुणाला वाव मिळावा व गावोगावी स्वच्छता अभियान चालावे म्हणून कार्यक्रम राबवून बक्षीस देण्यात आले. हे बक्षीस विद्यार्थ्यांना २६.०१.२०१६ ला संस्थेचे अध्यक्ष डॉ. राजुजी देशमुख यांच्या हस्ते देण्यात आले.

दि. ०४.०१.२०१६ ला निबंध स्पर्धा घेण्यात आली. यात २० विद्यार्थी सहभागी झाले. 'बोली भाषेतुन भाषेचे संवर्धन' या विषयावर घेतलेल्या स्पर्धेत कु. अंकिता शामकांतजी कोढे (बी.ए. भाग ३) च्या विद्यार्थीनीचा प्रथम क्रमांक आला.

दि. ०२.०३.२०१६ ला 'मराठी दिवस' हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाला कार्यकारी प्राचार्य डॉ. राजु धोटे हे अध्यक्ष स्थानी होते तसेच जीवन विकास महाविद्यालय, थुगावदेव येथील प्रा. प्रविण घारपुरे हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. त्यांनी मराठी भाषेची निर्मिती, महत्त्व, भाषेची आवश्यकता, संताचे कार्य याचा आढावा घेवून मराठी दिवस वि.वा. शिरवाडकर यांच्या जन्मदिना प्रित्यर्थ पाळण्यात येतो व त्याचे महत्त्व समजावून सांगितले. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. रिता पाठक तर प्रा. निस्वादे यांनी आभार मानले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक मराठी विभागाच्या विभाग प्रमुख डॉ. रेखा घाटोळे यांनी केले.

प्रा. डॉ. आर.बी. घाटोळे
मराठी विभाग प्रमुख
नबीरा महाविद्यालय, काटोल

गृहअर्थशास्त्र विभागात अभ्यासक्रमाशी निगडीत विविध स्पर्धा घेण्यात आल्या.

- १) दि. २७.१०.२०१५ ला भरतकला स्पर्धा
प्रथम क्रमांक - कु. सोनु किरपाल - बी.ए. २
द्वितीय क्रमांक - शीतल गुजर - बी.ए. १
- २) दि. २८.१०.२०१५ ला फुलांची रांगोळी स्पर्धा
प्रथम क्रमांकाचा ग्रुप - कु. रिना खरबडे
कु. शीतल गुजर बी.ए. १
कु. वैशाली कळंबे
द्वितीय क्रमांकाचा ग्रुप - कु. सीमा राऊत
कु. शीतल कुंभरे बी.ए. २
कु. माधवी बोरकर
- ३) पाककला स्पर्धा दि. २९.१०.२०१५ ला
गोड पदार्थ - प्रथम क्रमांक - कु. मयुरी खळतकर (बी.ए. २)
द्वितीय क्रमांक - कु. सोनु किरपाल (बी.ए. २)
तिखट पदार्थ - प्रथम क्रमांक - कु. आरती वाघमारे (बी.ए. २)
द्वितीय क्रमांक - कु. योगिता राऊत (बी.ए. २)
- ४) दि. २८.१०.२०१५ ला बॅग प्रशिक्षण
गृहअर्थशास्त्र विभागातील मुलींसाठी स्वयंरोजगाराबाबत माहिती आणि जागृती या अनुषंगाने सौ. पातोळे मॅडम काटोल यांच्याकडून मुलींनी बॅग बनविण्याचे प्रशिक्षण घेतले.

प्रा. दमयंती घागरगुंडे
गृहशास्त्र विभाग
नबीरा महाविद्यालय, काटोल

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या सुप्त कला-गुणांना वृद्धीगंत करण्याच्या उद्देशाने महाविद्यालयात दिनांक १५ व १६ जानेवारी २०१६ रोजी महाविद्यालय दिवस समारोह 'प्रयास २०१६' चे आयोजन करण्यात आले होते. 'प्रयास २०१६' चे उद्घाटन महाविद्यालयाचे कार्यकारी प्राचार्य डॉ. आर.आर. धोटे यांच्या हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी महाविद्यालय दिवस समारोहाचे प्रभारी प्राध्यापक डॉ. पुनित राऊत मंचावर उपस्थित होते.

'प्रयास २०१६' अंतर्गत नृत्य स्पर्धा (एकल व समुह), गीत गायन, कवि संमेलन, फॅशन शो, अंताक्षरी या स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या होत्या.

सदर स्पर्धेत महाविद्यालयातील एकूण १५२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. प्रत्येक स्पर्धेत कनिष्ठ व वरिष्ठ महाविद्यालयातून प्रथम व द्वितीय विजेत्यांना सन्मानचिन्ह व प्रमाणपत्र देण्यात आले.

दिनांक १६ जानेवारी २०१६ रोजी झालेल्या बक्षिस वितरण समारोहाला अध्यक्ष म्हणून शिक्षण प्रसारक मंडळाचे सन्माननीय सदस्य श्री प्रकाशजी चांडक तसेच शि.प्र.मं. सन्माननीय सदस्य अॅड. दिपकजी केने प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. यावेळी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक महाविद्यालयाचे कार्यकारी प्राचार्य डॉ. आर.आर. धोटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. टि.एल. जगदळे यांनी केले.

प्रा. डॉ. पुनित एन. राऊत
प्रभारी प्राध्यापक

प्रा. मुकेश जाधव
समीती सदस्य

1. SWACHTAABHIYAN (14th August 2015 and 2nd October 2015)

Nabira Mahavidyalaya Katol organised a Swachta Abhiyan on 14th August 2015 and 2nd October 2015. All the students of BBA and faculty members actively participated in the Swachta Abhiyan. Students cleaned their class rooms and premises of the department. Prof J.M.Patil, Head of the Department of BBA, Prof. Dr. P. H. Upadhyaya, Prof. J.G.Alone and Pro. P.S. Rewatkar worked in harmony to make this program a success.

2. TEACHERS DAY CELEBRATION (5th Sept. 2015)

Students of BBA arranged a formal program for the faculty on 5th Sept. 2015. Prof. Adil Jiwani (MBA Dept.) was also present on this occasion. Prof. J. M. Patil, Head of the Department addressed the students. Students presented a gift to the department on this occasion. Savita Bagde, a student of BBA III shared her views on teacher's day celebration. Shruti Malani conducted the program and Pallavi Dhawad proposed a vote of thanks.

3. GUEST LECTURE ON MUTUAL FUND AWARENESS (8th September 2015)

A guest lecture on 'Mutual Fund Awareness' was organised by BBA department on 8th September 2015. 40 students of BBA I, BBA II, BBA III participated in this activity. Siddhant Agarawal gave a lecture on 'ICICI Mutual Fund' and its importance in modern scenario.

4. GUEST LECTURE (11th September 2015)

A guest lecture was organised by BBA department on 11th September 2015. Nitin Bhajan famous Marathi movie actor interacted with students and shared his success story with them. Waikhari Pathak also a Marathi cinema actress shared her experiences with the students. Program was presided by Dr Milind Patil, Principal, Nabira Mahaviyalaya katol. Prof J.M.Patil, Head of the Department of BBA, introduced the programme. Prof. Dr. P. H. Upadhyaya conducted the program. Pallavi Dhawad proposed a vote of thanks. This activity was followed by workshop of three days, 14th, 15th and 16th September 2016 on acting and dance . Students of BBA actively participated in this workshop. Prof. J.M.Patil, Prof. J.G.Alone and Prof. P. Rewatkar worked hard to make this program a success.

5. BBADAY CELEBRATION (28th September 2015)

Department of BBA organised BBA DAY {BBA BLAST) on 28th September 2015. Some activities like carom, matka fod, painting, rangoli, mehndi, power game and other management games were organised by students on 22nd and 23rd of September 2016 as a part of BBA day celebration. The objective of this celebration was to provide a healthy environment and

opportunities to the students so that they may come forward and show their skills get a platform to develop managerial skills.

Prof J.M.Patil , Head of the Department of BBA, introduced the programme. The Principal of Nabira Mahaviyalaya Katol, Dr. Milind Patil was the chief guest of the program. Dr. Milind Patil inspired the students in his inspirational speech and also motivated them to excel in the academics. Dr Jagdale, HOD Physical department, initiated students to be active in sports and also congratulated the students for their efforts taken to organise the program. Prof. Adil Jiwani gave motivational speech. Winners of different activities organised on 22nd and 23rd and 28th September were facilitated at the hands of Dr. Milind Patil. Pallavi Dhawad (BBA III) received the 'Student of the Year' award. Shruti Malani and Anurag Kela compeered the program. Lunch was organised by the department for all including guest, faculty and students.

6. PARTICIPATION OF BBA STUDENTS IN MBA TADKA (30th October 2015)

Students of BBA actively participated as volunteers and participants in 'MBA TADKA' organised by Department of Management Studies of Nabira Mahavidyalaya, Katol.. Students of BBA bagged many prizes in activities like dance, singing, quiz, one minute show, comedy show and fashion show organised in this program. Prof J.M.Patil , Head of the Department of BBA, Prof. Dr. P. H. Upadhyaya, Prof. J.G.Alone and Prof. P, Rewatkar judged various activities of this program.

7. ACTIVITY AT PARADSINGA (6th November 2015)

Out bound activity for BBA III students was organised by Department of Management Studies, Nabira Mahavidyalaya Katol. Following management games were conducted by Dr Atul Charde of MBA department, Nabira Mahavidyalaya Katol for students:

- (i) Passing the ball
- (ii) Electric Fence in an organisation

Objective of the activity was to teach the management principles. Prof Dr Hitesh Vasvani , Head of the Department MBA, Prof J.M.Patil , Head of the Department of BBA, Prof. Adil Jiwani (MBA), Prof. P. S. Rewatkar were present in the activity. Activity was followed by lunch for students and faculty.

8. TEAM BUILDING ACTIVITY (7th November 2015)

A team building activity was organised by Department of BBA for II year students on 7th November 2015. The activity was named 'Tiffin Party' in which 26 students of BBA II participated. The objective of the activity was to build good will, HR relationship and develop team spirit among students irrespective of their differences. Students brought food items from their homes and they were allowed to plan the activity by themselves, The objective of the activity

was achieved as the students successfully executed the program. Prof J.M.Patil , head of the Department of BBA, Prof Dr. P. H. Upadhyaya, Prof J.G.Alone and Prof P. S. Rewatkar were present in the program.

9. TOUR (21st to 27th January 2016)

A six day tour was organised for students of BBA III year by the Department of BBA. The tour plan included visit to Bombay Stock Exchange, Delhi, Shimla and Chandigarh. The tour was planned with the view that travelling has great educative and recreational value. There is no doubt that travelling broadens the mind and enlivens our spirit. This is worth mentioning that when the students started for the tour they were shy, diffident and hesitant but they appeared more confident after the accomplishment of the tour. Prof J.M.Patil , Head of the Department of BBA, Prof. Dr. P. H. Upadhyaya, Prof. J.G.Alone and Prof. P.S. Rewatkar worked in harmony to make this tour a success .

10. CAREER COUNSELLING FOR BBA COURSE

Career counselling program was arranged by BBA department to promote admissions for BBA course under which visits were arranged to junior colleges. Staff members visited R M Ingole College , Bharshingi on 8th September 2015 (Arts students), Mundafale College, Narkhed on 24 September 2015, R M Ingole College , Bharshingi on 5th October 2015 (commerce), Mundafale College, Narkhed on 18 January 2015, Nadekar College, Narkhed, on 19th January 2016.

J.M. Patil
HOD, Department of BBA